

geruild met J. J. Kesselink Stoop f15:

1e druk 1678.
Deze druk is vermeerderd
van nieuwe preeken.
J.L. † 1712.

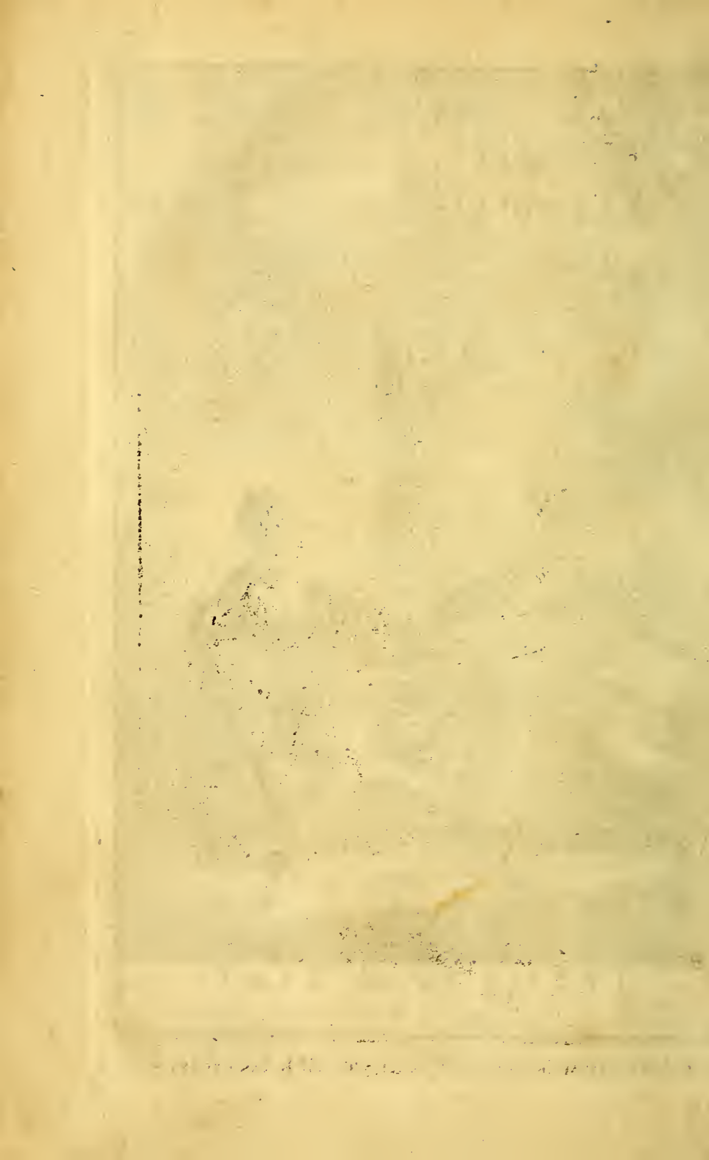

JEZUS EN DE ZIEL.

Trekt my, wy zullen u na Loopen. Hoogelied I:4.

J. Luiken inven. et fecit

Te AMSTELDAM, by de WED^E. P: ARENTZ. en K: VANDER SYS.

JEZUS EN DE ZIEL.

Een

Geeſtelyke Spiegel voor 't gemoed,

Beſtaande in veertig aangenaame en ſtichtelyke

ZINNEBEELDEN.

Vervat in

DRIE DEELEN.

Met nieuwe PLAATEN,

DOOR

JOANNES LUIKEN.

Nevens

Het Eeuwige Vaderland en deszelfs vreugde.

Trekt my na u, uit myn zelven, en uit alle Kreatuuren, waarlyk, vuurig, zachtelyk en louter; zo zullen wy zachjes en onvermoeid loopen, in den allerzoetſten rook uwer Zalven, en niet aflaaten tot dat wy die edele reuk, welke Chriſtus is, met vergaderde krachten in de inwendigheid onzes Geeſtes, vry genieten en ſmaaken.

TE AMSTELDAM,

By de Wed. P. ARENTZ, en K. VANDER SYS, Boekverkopers, in de Beursſtraat, in de drie Raapen, 1714.

KORT BERICHT
AAN DEN
LEEZER.

Niemant, die in het Hof deezer Zinnebeelden komt, denkt, dat al deeze Bloempjes uit onze eigen Grond gewassen zyn: de meeste, die het hoogste van verw en het schoonste van reuk zyn, hebben wy geleezen uit de Hoven der Hoogwaardige vrienden Gods; die gekomen zyn tot het schouwende en vereenigde leven, en hier geplant, tot een verlustiging des Geestes.

Daar zyn'er veele, uit een hoog-edelen Grond gesprooten, die zeer zoeten Honing in haar hebben, voor het hongerig Gemoed, dat als een Honingbytje zich niet alleen in de sierlykheid der bloemen vermaakt, maar zyn noodig voedsel daar uit haald.

Daar zyn'er om de Ziele uit den slaap der Zonden op te wekken; andere om de Ziele te verquikken in haare verslagenheid, angst en aanvechtinge; andere om haar op den Oorsprong aller schoonheden te doen verlieven. Sommige ruiken van dierbaare waarheid; sommige van liefde; sommige lokken de Ziel tot de vereeniging met God: ook zyn 'er die met haar edele reuk en verw ons vertoonen een weinigje van het vreugdenryke Paradys; een eeuwige lustgaarde der Engelen en zalige Zielen.

In deezen Roozenhof ziet gy meest doorgaans JEZUS *en de* ZIEL, *in prent uitgebeeld; maar den Beschouwer moet zich onder 't leezen (wanneer 'er van de Eeuwige Godheid gesprooken word) nooit verbeelden dat wy met deeze prentverbeelding iets anders meenen, als alleen de lichaamelyke beeldelyke Menschheid van Christus, in zyne aangenomen Knechtelyke gestalte, zo als hy hier op Aarden, by ons Menschen, heeft gewandeld, zichtelyk en tastelyk, voor de uitterlyke Oogen en Handen. Want na zyn Eeuwige Godheid en mag noch kan hy niet uitgebeeld worden.*

En, gelyk ik boven gezegt heb, indien gy hier wat hoogs vind, gelyk 'er in der waarheid aan sommige plaatsen wat hoogs is, zo en meend niet dat ik het zelve ervaaren heb. O neen! Maar ik neem het met vreugde voor dierbaare waarheid aan, en begeere dat het in my, en in alle Menschen wezentlyk mag volbragt worden: En dat wy zelve, na den inwendigen grond, mogen worden tot een sierlyken Hof, bezet met veelerhande welruikende Kruiden en Bloemen; gezuiverd van alle steekende Distels, en Doornen, op dat hy die onder de Lelyen weidet, (JEZUS *gebenedyd in der eeuwigheid,) lust heeft, om by ons, en in ons te woonen.*

J. LUIKEN.

VOOR-

VOORZANG.

Keer weêr! keer weêr! ô afgeweeken Ziele!
  Zo ver van Huis, verdwaald in een woeſtyn;
Daar 't loos bedrog u na gaat op de hielen,
  En braaid een net van weekde en ſchoone ſchyn:
Gelyk in 't woud een Vogelaar gaat dwaalen
  Op 't Duitjen loerd, bedrieg'lyk fluit en vleid,
Om 't looze Net haar over 't hoofd te haalen;
  ô Arme Ziel! zo word gy ook verleid.
Van uur tot uur komt gy d'elende nader;
  Wat heeft u zo betoovert in 't verſtand,
Dat gy niet denkt aan God, uw waarde Vader,
  En 't Paradys, uw rechte Vaderland?
Hoord gy hier t'huis in dit elendig leven?
  Bedenk u recht, of gy u niet bevind
Te zyn een balling, uit goed en land verdreeven:
  Doet de oogen op, en zyt niet langer blind.
Wat zyt gy dol, om in 't verderf te loopen!
  Uw Bruidegom, de ſchoonſte die daar leefd,
Roept u tot hem, met bei zyn armen open:
  Het haagd hem niet dat gy dus dwaald en zweefd:
Hy had u lief, en tot zyn Bruid verkooren:
  Hy kocht u vry; maar niet met werelds goed:
Een hooger prys was tot uw heil beſchooren:
  Hy gaf voor u, zo mild zyn eigen bloed.
Is dat gering? Kan dit uw wil niet trekken?
  Kan deeze liefde, in uw verkoude Hert,
Geen vlam, noch vonk van wederliefde wekken?
  Wat leed hy niet om uwent wil al ſmert!
Die zulk een Lief, en Bruidegom, ja Koning,
  Gebeuren mag, zouw die zo ſlecht en ſnood
In eeuwigheid gaan doolen zonder krooning,
  Als een Slaavin? Dat jammer was te groot.
Noch is het tyd om wederom te keeren.
  Weeſt niet vertſaagd, of iemant tot u ſpreekt:

Meend gy dat God, u nu noch zal begeeren;
Daar gy zo diep in ongetrouwheid fteekt?
Weeft niet vertfaagd. Haat gy uw oude leven:
Begeerd gy hem, hy kan u niet ontgaan;
Hy zal uw fchuld vergeeten en vergeeven,
En neemen u voor zyne Bruid weêr aan.
Hy heeft u Lief, ô Ziel, en zal u trouwen.
Gy krygt een kroon, en word een Koningin,
Men zal 'er lang, ja eeuwig Bruiloft houwen.
Wat floft gy noch op zulk een groot gewin!
In 't Paradys is 't fchoonder als op Aarde;
Daar gaat en ftaat de fchoone Serafyn,
En vlecht een krans uit deeze Roozegaarde,
Dat zal een kroon op zynen fchedel zyn.
Dat Rooze rood ftaat fchoon by goude haaren,
Om 't aangezicht, zo vriend'lyk en zo zoet,
Als of den dag daar uit fcheen op te klaaren,
Dan loofd hy God, met kracht uit zyn gemoed.
Zo fchoon, ô Ziel, zo fchoon zyn uw gefpeelen,
Wanneer gy komt in 't rechte vaderland.
Hoe zouw ons niet het aardfe fchoon verveelen?
Hoe zouden wy 't niet zetten aan een kant?
Keer weêr! keer weêr! ô afgeweeken Ziele!
Zo ver van huis, verdwaald in een woeftyn,
Daar 't loos bedrog u na gaat op de hielen,
Waar van het eind de Dood en Hel zouw zyn.

JEZUS

JEZUS EN DE ZIEL.

HET EERSTE DEEL.

De Ziele door den trek des Vaders opgewekt ter bekeeringe, gaat zonder ommezien, met rechten ernſt, uit de wereld en uit haar zelven, om te komen in God, haar eerſten oorſprong en rechte Vaderland.

[*Zo waarachtig als*] *ik leeve, ſpreekt de Heere Heere, zo ik luſt hebbe in den dood des Godloozen! maar daar in* [*hebbe ik luſt*] *dat de Godlooze zich bekeere van zynen weg, ende leeve: Bekeert u, bekeeret u van uwe booze wegen; want waarom zoudet gy ſterven; ô huis Iſraels?* Ezech: XXXIII: vers 11.

De Ziele door den trek des VADERS *opgewekt.*

L geeft zich hier zo mild in deezen lande,
Voor 't uiterlyke levensvier,
Een overvloed om zorgeloos te branden,
En vlees en bloed, dat groove dier,
Zyn aardſe luſt, den vollen toom te geeven;
Noch voel ik vaak, in myn gemoed,
Een vonkend vuur, een diep verborgen leven,
Dat hongerd naar een hooger goed;
En ſpreekt: Wy zyn niet t'huis op deeze aarde;
My dorſtet na myn Vaderland,
En Vader die my uit zyn wezen baarde,
Waar tegen zich den Ezel kant:
Noch tyds genoeg; weg al te diepe zorgen:
Volbrengt noch deeze laatſte luſt.
Dit dryft het Vlees, van d'een tot d'and're morgen,
En zet den Geeſt in valſe ruſt.
Nu langer niet. Nu is het tyd van waaken:
Eer dat de Ziel een Diſtel werd,
En nimmer tot genade meer mag raaken,
O Heer! geeft my een ander hert.

Goddelyk Antwoord.

De *Goddelooze verlaate zynen weg, en de ongerechtige Man zyne gedachten, ende hy bekeere zich tot den Heere, zo zal hy hem zyner ontfermen.* Jezaias LV: 7.

Heden indien gy zyne ſtemme hooret, zo en verhardet uwe herten niet. Hebreen III: 15.

Ik

I.

Ik zal opſtaan en tot mynen Vader gaan, en ik zal tot hem zeggen, Vader, ik hebbe gezondigd. Luk. XV: 18.

O God, zyt my Zondaar genadig. Luk. XVIII: 13.

Op

Op het I. Zinnebeeld.

Van den trek des Vaders, en hoe de mensche die moet volgen.

Wanneer den mensch eenen diep verborgen wille in zich vind, die daar gaarn woude tot Gods genaden zich wenden, zo hy maar konde, zo weete hy, dat die zelve Wille dat ingelyfde, en in 't Paradys na de begaane zonden ingesprooken Woord Gods zy: dat hem dan noch den God JEHOVA, sls den Vader, tot Christus trekt. Want in onze eigenheid hebben wy geenen wille meer tot gehoorzaamheid.

Maar dien zelve trek des Vaders, als die ingelyfde, ingesproken genade, trekt alle menschen, ook den allergoddeloosten, wanneer hy niet gants een Distel is, en den trek eenen oogenblik stil staan wil van zyne valse werking.

Dat alzo geen mensch oorzaak heeft om aan Gods genade te twyfelen, zo hy in zich eene begeerte vind om zich noch eenmaal te bekeeren.

Die zelve spaare het geenen oogenblik meer, gelyk geschreeven staat: Heden wanneer gy de stemme des Heeren hoord, zo verhard uwe herten niet.

Want die begeerte, om zich eenmaal te bekeeren, is Gods stemme in den mensche, dewelke den Duivel, met zyne ingevoerde Beelden, bedekt en ophoud, dat het van den eenen dag en het eene jaar tot het andere opgeschooven word, tot ein-

eindelyk de Ziele een Distel werd, en die genade niet meer bereiken kan.

Ziet toe, verstopt uw gemoed en verstand niet. Wanneer uw gemoed spreekt: Keer omme, doet dit kwaad niet, zo weet dat gy van de wysheid Gods geroepen word; keert haastig omme, en denkt waar gy t'huis zyt, in welken zwaaren dienst-huize uw Ziele gevangen leit, en vorst naar uw Vaderland, daar uwe Ziele uit gewandeld is, en daar heen zy weder behoorden te gaan.

O Ziele! ô eeuwige kreatuur, neemt doch den tyd der genade waar, terwyl u de deure open staat. Ziet een stemme roept u uit den slaap; richt u op, vryft den vaak uit uw oogen, en ziet dat de Zonne eerlange zal onder gaan, daar gy hier in 't open veld noch zo verre van huis zyt. Springt op uw beenen, en stapt haastig, zonder omme kyken voort, eer u de eeuwige nacht overvalt, want de Zonne der goddelyke genade zoude u niet weêr op gaan, en gy zoud eeuwig in de naare duisternis gaan waaren. Dat was al te grooten jammer! eeuwig van licht, van vreugd, van Vader en Vaderland beroofd te zyn. Wat is doch de weelde en wellust deezer wereld? als een schaduw gaat ze voor by, als een rook en damp verdwynt zy, en laat haar liefhebbers niet over, als een knaagende worm in 't gemoed, alles moeten zy hier laaten: maar dien schat neemen zy mee in de eeuwigheid. Om een oogenblik geringe vreugd word een eeuwig Koningryk verzuimt. God behoede ons voor zulk een dwaasheid.

De Ziele zet zich tegen Vlees en Bloed.

Zoud gy my dan zo gants en gaêr begeeven,
Myn halsvriendin? ô Ziel, en rooven my
Myn hoogste goed, myn weelig speelend leven,
En voeren in een diepe slaaverny?
Zoud gy uw vriend, uw naaste halsvriend schenden?
En maaken tot een iders smaad en spot,
En werpen in veel jammer en elenden;
Bedenk u recht, kan dat bestaan voor God?
Zo spreekt het Vlees, den ouden mensch der zonden.
Hoor, wat ik hem voor eenen antwoord geef:
't Is beter dat gy tydlyk word gebonden,
Als dat gy my in eeuw'ge banden dreef:
Gy zyt een schalk, en spint my maar elende:
Gy meend uw buik, en doet gelyk een beest;
En komt gy dan aan uw beslooken ende,
Wyl gy uw grond hebt in der Sterren Geest,
Zo breekt gy af, en laat my heenen vaaren;
Schynt dan Gods licht niet in myn Zielenvuur;
Zo moet ik wel in 't eeuwig duister waaren,
Wyl ik ontspringe uit d' eeuwige natuur;
Daarom, ô gast! my is de wacht bevoolen;
Gy stuift tot niet, ik ben een eeuwig' Band,
Het lust my niet in eeuwigheid te doolen,
Ik zoek myn rust in 't eeuwig Vaderland.

Goddelyk Antwoord.

I*ndien uwe rechterhand u ergert, houdze af, ende werptze van u.* Matth. V: 30.

Doodet dan uwe leden die op de Aarde zyn. Kol. III: 5.

II.

Het vlees begeerd tegen den Geest, en de Geest tegen het vlees: en deeze staan tegen malkanderen.
Gal. V: 17.

Op

Op het II. Zinnebeeld.

Van den ſtryd tuſſen Geeſt en Vlees.

Den ouden Adam ſpreekt: ô arme Ziele! waarom zoekt gy niet des werelds gunſt en vriendſchap? waarom tracht gy niet na tydelyke eere, na welluſt en rykdom; op dat het u in deeze wereld wel ga? waarom maakt gy u tot een dwaas der wereld, en zyt ider eens Uil en voetveeg? waarom laat gy u van deeze verachten, welke minder zyn, en weeten als gy? kond gy ook niet met de geveinsden daar heen draaven, zo waard gy lief, en u geſchiede geen leet; gy waart uws lyfs en goeds zeekerder, als op deezen weg, daar gy maar des werelds Uil en Gek zyt.

Maar de WYSHEID Gods ſpreekt: Gy myn lieve Ziele die ik uitverkooren heb, gaat met my, ik ben niet van deeze wereld, ik wil u uit deeze wereld voeren in myn ryk, daar is louter zachte ruſte en welvaaren; daar is in myn ryke louter vreugde, eere en heerlykheid: daar is geen Dryver in: ik wil u verſieren met Gods heerlykheid, en u aantrekken myn ſchoon ſieraad: ik wil u tot een Heere maaken in den Hemel, en tot een richter over deeze wereld, gy zult helpen oordeelen den Dryver in zyne boosheid: hy zal leggen tot een ſchabel uwer voeten: hy zal zynen mond niet opdoen tegen u, maar zal eeuwig vergrendeld zyn in zynen grimmigen toorn: gy zult eeten van myne tafel: daar zal geen misgund of gebrek zyn: myne vrucht is zoeter en liefelyker als de vrucht deezer wereld, gy hebt daar nooit weedom van. Al uw doen zal zyn vriendelyk lachen, en liefelyk ſpreeken: voor u zal verſchynen louter ootmoedigheid in groote liefde. Uw geſpeelen zyn doch zo ſchoon, gy zult aan allen vreugde hebben,

ben: Waarom acht gy dat verbreekelyke leven? Gy zult ingaan in een onverbreekelyk; dat eeuwig duurt.

Zo u dan groote eere voor uwe ſmaat o tmoet, waarom treurd gy? Ryſt uit als een bloem uit'er aarden uit uw Dier *.

Dat wilde Dier ſpreekt tot de Ziele: Ik ben evenwel uw Dier, en in my zyt gy gebooren; waar ik niet gewaſſen, zo waart gy ook niet. Maar de Ziele antwoord: Hoor, myn Dier, ik ben grooter als gy; daar gy zoud worden, waar ik uw werkmeeſter: myn hoogſte krachten zyn uit den wortel der eeuwigheid; maar gy zyt van deeze wereld, en verbreekt, doch ik leeve in myne † Wel eeuwig, daarom ben ik edeler als gy. Gy leefd in een grimmigen Wel; maar ik wil myn grimmige Wel in 't licht, in die eeuwige vreugde zetten. Myn werken ſtaan in kracht, en uwe blyven in de figuur. Zo ik eens van u ontſlaagen worde, zo neem ik u niet weder tot myn Dier aan, maar myn nieuwe lyf, het welke ik in u baare, in uwen diepſten wortel des heiligen Elements. Ik wil uwe ruuwe uitgeboorte der vier Elementen niet meer hebben, de dood verſlind u: maar ik groene met myn nieuwe lyf uit u, als een bloem uit zyne wortel. Ik wil u vergeeten: want Gods heerlykheid, die u met de aarde vervloekten, heeft myne wortel in zynen Zoone weder ingelyfd, en myn lyf waſt in 't heilige Element voor God; daarom zyt gy maar myn wild Dier, dat my alhier krenkt en plaagt, op welk den Duïvel ryd, als op zyn vervloekt paard. En of u de wereld beſpot, dat acht ik niet, zy doet het om mynent wille, zy kan my doch niet zien, en kend my ook niet; waarom is zy dan alzo dol? zy kan my niet vermoorden, want ik ben niet in haar.

* Vlees en bloed, den ouden menſch. † Levens Welbron.

De Ziel betracht den Schepper uit de Schepſelen.

Ik zag de ſchoonheid, en de zoetheid aller dingen,
En ſprak: wat zyt gy ſchoon! toen hoorde myn gemoed;
Dat zyn wy ook, maar hy, van wien wy 't al ontfingen
Is duizendmaal zo ſchoon, en duizendmaal zo zoet;
En dat zyt gy, myn Lief, zoud ik u niet begeeren!
Is hier een Lelyblad, op aard, zo blank en fyn!
Wat moet, ô eeuwig Goed, ô aller dingen Heere,
Wat moet de witheid van uw zuiverheid dan zyn!
Is 't Purper ook zo ſchoon der Roozen, die hier bloeijen,
Bedauwd met Paarlen, als de Morgenzon haar groet?
Hoe moet het Purper van uw Majeſteit dan gloeijen!
Ruikt hier een Violet zo lieflyk en zo zoet;
Als 't Weſte windjen door de Hoven zacht gaat weiden,
Zo ik het menigmaal by koelen morgen vond:
Wat moet zich dan een reuk door 't Paradys verſpreiden,
Zo lieflyk vloeijende uit uw vriendelyken mond!
Ik hier de Zon, gelyk een Bruidegom gereezen,
Zo ſchoon, en blinkende op het hoogſte van den dag?
Wat moet uw aangezicht dan klaar en helder weezen!
O God! myn ſchoonſte Lief, dat ik u eenmaal zag!

Goddelyk Antwoord.

Z*alig* [*zyn*] *de reine van herten: Want zy zullen God zien.* Matth: V: 8:

Want

III.

Want zyne onzienelyke dingen worden van deſchep-pinge der Wereld aan, uit de Schepſelen verſtaan en doorzien, beide zyne eeuwige kracht en Godde-lykheid, op dat zy niet te verontſchuldigen en zouden zyn. Rom: I: 20.

Op het III. Zinnebeeld.

Van de inwendige en uitwendige dingen.

Dat uitwendige is een openbaaringe van dat inwendige. Wanneer ik ſpreek, zo zyn die uitterlyke woorden een openbaaring van het inwendige woord dat zich in myn herte op doet. Deeze zichtbaare wereld is niet anders als een uitgeboorte van de inwendige wereld; al wat wy hier zien dat is ook inwendig in 't onzichtbaare. Gelyk als wy hier vinden licht en duiſternis, zo is inwendig ook een eeuwig licht en een eeuwige duiſternis, doch niet veranderlyk gelyk als dag en nacht; maar die duiſternis is eeuwig in het licht verborgen, gelyk ook deeze uitterlyke duiſternis, buiten de plaats der Aarde, altyd in het licht der Zonne verſlonden of verborgen is, en blyft doch wezentlyk duiſternis, gelyk wy dat aan de nacht zien, die niet anders is als een ſchaduw van de grove Aardkloot, die de ſtraalen der Zonne ophoud, en dewyl dan het licht daar niet heen reiken kan, zo word de verborgen duiſternis aan ons openbaar. Die eeuwige duiſternis (verſtaat de inwendige) is den toorn Gods, en de Hel daar in de Duivelen woonen, mitsgaders de verdoemde Zielen. En dat eeuwig ſchynende licht is het Hemelryk, een wooning der H Engelen en Zielen. In de plaats deezer wereld is overal Hemel en Hel tegenwoordig; maar na den inwendigen grond.

In Gods kinderen is inwendig dat Goddelyke werken openbaar, en in den Goddeloozen dat werken der pynelyke duiſternis.

De plaats des eeuwigen Paradys is In deeze wereld in den inwendigen grond verborgen, en in den inwendigen menſch, zo Gods kracht in hem werkt, openbaar. Van deeze wereld zullen maar die vier Elementen met

het

het Gesterrte en de aardse Creatuuren vergaan, als dit uitterlyke grove leven aller dingen: Die inwendige kracht aller Wezen blyft eeuwig.

Nu, gelyk wy hier uitterlyk vuur hebben. zo is 'er ook een inwendig Geestelyk vuur, het welk is de natuur des eeuwigen Vaders; want de ziele is zelve een Magies vuur, en het licht dat uit haar schynt is haaren geest.

En gelyk wy hier water zien, zo is 'er ook een Geestelyk water wezentlyk, het welk is dat water des eeuwigen levens, daar ons Christus op nood, op dat ons zielen vuur daar mede gelaafd zouw worden.

En gelyk als hier lucht is, zo is 'er ook een inwendige lucht, welke is den H. Geest.

En gelyk als wy hier Aarde hebben, zo is 'er ook een inwendige Heilige Aarde, welke is de Goddelyke wezentheid, die de eeuwige wytte vervuld; die (al is zy schoon een Geest,) dikker en begrypelyker is als de klaare Godheid. Uit deeze H. Aarde wassen allerly Boomen, Kruiden en Bloemen, niet dat men 't by zulke dingen vergelykt, maar wezentlyk, gelyk hier in deeze wereld, maar niet zo grof en begrypelyk, en doch geformeerd en met schoone verwen; het is alles Kracht. Op Hemelse, Geestelyke aard, is het grypelyk en smaakelyk.

Indien nu hier zulk een grooten schoonheid en zoetigheid kan gevonden worden, in de dingen daar goed en kwaad onder elkander vermengt zyn, als een uitgeboorte of openbaaringe van het Ryke des Lichts en het Ryke der Duisternisse, wat zal het dan zyn ter plaatse daar het goede alleen maar openbaar is? De moeder en oorsprong van alle schoonheid en zoetigheid, tot de welke ons God roept. Hy wil niet dat wy op het uitterlyke bly en rusten; maar dat wy daar door vorder geweezen worden, om de eeuwige schoonheid en zoetheid te erlangen.

De Ziele vind zich zelven.

Toen ik des werelds héul verloor,
Hebik myn zelf, in een Woeftyn, gevonden;
Daar deed zich 't yflyk Monfter voor,
Te zaam gezet van gruuw'len en van zonden.
Nu zien wy 't hoog en diep verfchil,
En hoe wy zyn het tegendeel des Heeren;
Wy vinden vlees, en eigen wil,
Die tegen God en zynen wil begeeren.
Wy vinden Duivel, Hel en Dood,
En alles wat afgryflyk is voor Gode;
Wat raad, in deeze hoogfte nood?
Wy vinden 't zo: Indien ons God niet nooden,
En trok, wy dorften nimmermeer,
Van fchaamte, voor zyn heilig aanfchyn komen.
O wee! ô ach! myn God, myn Heer!
Wat heeft de plaats des herten ingenomen!
Den Ouden Menfch, dat booze kind,
Door 't regiment der Sterren voortgedreeven,
Is met den Duivel hoog bevrind,
Dat zyn 'er twee, die paffen op myn leven.
Ach Slangen-treeder ftaat my by,
Ik arme Ziel, ik ftryde voor uw eere:
Ik voor myn God, en God voor my,
Zo zullen wy den vyand noch braveeren.

Goddelyk Antwoord.

Al waaren uwe zonden als fcharlaken, zy zullen wit worden als fneeuw. Jezaias I: 18.

Komt herwaarts tot my alle die vermoeid en belaft zyt, en ik zal u rufte geeven. Matth: XI: 28.

Twift

IV.

Twist, Heere, met myne twisters; stryd met myne bestryders.

Grypt den schild en rondasse, en staat op tot myner hulpe. Psalm XXXV: 1, 2.

Op het IV. Zinnebeeld.

Van het vinden zyns zelfs, en van rechtschaapen ernst.

Wanneer in de Ziele den vonk der liefde Gods openbaar word, zo beziet zy haar zelve, met haar wille en werken, en word gewaar, dat zy in der Hellen, in den toorn Gods staat, en bekend, dat zy een wanschaapen Monster voor God en het Hemelryk is; daar over zy zo zeer verschrikt, dat in haar een grooten angst opwaakt; maar zy zal niet vertwyfelen. Christus roept haar ter bekeeringe, zy kome maar, zo wil hy ze verlossen van het beeld der Slange. Zoek niet wydloopig na den rechten weg.

Men vind de nieuwe wedergeboorte niet in twist, ook in geener wyzen vernuft: Gy moet alles wat in deeze wereld is, het zy zo hoog glinsterende als het wil, vaaren laaten, en in u zelven ingaan, en maar uwe zonden, in dewelke gy gevangen zyt, te zaamen op eenen hoop raapen, en in de barmhertigheid Gods en tot God vluchten, en hem om vergeevinge bidden, en om verlichtinge zyns Geestes.

Niet lange disputeeren, maar ernst: want den Hemel moet briezelen, en de Helle sitteren, en het geschied ook. Gy moet alle zinnen, met vernuft, en alles wat u in den weg komt, daar in zetten dat gy niet wilt van God aflaaten. Hy zegene u dan; gelyk Jakob den gantsen nacht met God

wor-

worſtelden. Wanneer, ſchoon uw geweeten zegt louter neen, God wil u niet, zo wil ik doch hem, ik laate van u niet af, men draage my dan in het graf: Myn wille zy uwe wille, ik wil wat gy HEERE wilt; en of ſchoon alle Duivelen om u ſtonden, en ſpraken, verbeid, het is op eenmaal genoeg; zo moet gy zeggen, neen, myn zin en wille zal niet buiten God komen; zy zullen eeuwig in God zyn. Zyne liefde is grooter dan al myne zonden. Hebt gy Duivel en Wereld het ſterffelyke lyf in uwe gevangenis, zo heb ik mynen Heiland en wederbaarer in myne Ziele, die zal my een Hemels lyf geeven, dat eeuwig blyft.

Verzoekt het maar alzo, gy zult wonder ervaren; gy zult 'er haaſt een in u bekomen, die u zal helpen worſtelen, kampen en bidden: en of gy ſchoon niet veel woorden kund, daar leid niet aan gelegen, al kond gy maar dat eene woord des Tollenaars: *Ach God, zyt my arme Zondaar genadig*: wanneer maar uwen wille met alle vernuft en zinnen in God gezet zyn, om van hem niet af te laaten, al zoude ſchoon lyf en ziele verbryzelen; zo houd gy God, en breekt door Dood, Helle en Hemel, en gaat in Jezus Chriſtus Tempel in, tegen het verweeren aller Duivelen: Gods toorn kan u niet behouden, hoe groot en machtig die ook in u zy; En of lyf en ziele in den toorn branden, en ſtonden midden in der Helle by alle Duivelen, zo ſcheurt gy doch daar uit, en komt in Chriſtus Tempel, daar erlangt gy den hoog edelen en hoogwaardigen Paarlen Kroon.

De Ziele zynde zeer verliefd op de edele deugd der zachtmoedigheid.

Zachtmoedigheid, zo breed en hoog te roemen.
o Schoone Bloem! Prinses van alle bloemen,
U heb ik lief, al wast gy onder 't kruis,
Op eenen berg, zo wyt en ver van huis,
Noch hoop ik u te vinden en te erlangen;
Wy troosten ons de steyle en harde gangen;
Gy zyt de Bloem die JEZUS gaaren ruikt,
Als ik u heb met deeze hand gepluikt,
En tot sieraad op mynen boezem draage,
Dan zal ik eerst myn Bruidegom behaagen:
Myn God, myn Lief, myn JEZUS, al myn goed;
Dan hoor ik hem zo vriend'lyk in 't gemoed;
Want zal hy ooit zyn woorden tot my spreeken,
Zo moet in my alle onweer zyn geweeken;
Als stilheid woond in mynen diepsten grond,
Dan vloeid Gods woord in my, uit zynen mond,
En leerd myn Geest hoe zy haar heeft te draagen,
Indien zy wil haar Bruidegom behaagen.
Zachtmoedigheid die my het hert doorgriefd,
Hoe is myn Ziel op u zo zeer verliefd.

Goddelyk Antwoord.

Z*alig* [*zyn*] *de zachtmoedige: Want zy zullen het aardryk beërven.* Matth: V: 5

Neemt myn juk op u, ende leerd van my, dat ik zachtmoedig ben, en nedrig van herten: ende gy zult ruste vinden voor uwe Ziele. Matth: XI: 29.

Hy

V.

Hy zal de zachtmoedige leiden in het recht; ende hy zal de zachtmoedige zynen weg leeren. Pſalm XXV: 9.

Op het V. Zinnebeeld.

Van de Zachtmoedigheid.

De Ziele die Jezus den allerzoetste en vriendelykste Bruidegom behaagen wil, en gaarn schoon was in zyne oogen, die moet het hoog-edele en bovenmaate schoone Bloempje der zachtmoedigheid op haaren boezem draagen.

Dit Bloempje wast niet in haar eigen hof; maar verre van huis, verre van vleeselyk gemak, eigen wille, eigen gerechtigheid, en ydele eere, op eenen hoogen berg, daar wast het onder 't kruis, in hitte en koude, in regen en wind, en zich geduurig neigende en buigende, laat alle onweer over hem heene ruissen.

Wie nu dit Bloempje begeert te hebben, die moet het daar gaan zoeken, het is zeer schoon in de oogen des Bruidegoms, en daarom heeft hy ons met zyn gantse leer en leven daar toe aangemaant.

De zachtmoedigheid is dichte by God; want de zachtmoedigen hooren de stemme Gods, die de haastige en toornige menschen nimmermeer en hooren: want als de wind stormd, dat de vensteren en deuren kraaken, dan kan men niet wel hooren. Zult gy nu dat Vaderlyke verborgen heimelyk Woord, dat in den heiligen inwendigen grond gesprooken word, in u hooren, zo moet in u alle haastigheid en ongestuimigheid neder leggen, en gy moet een zachtmoedig Schaapje zyn, en bekennen uwe groote gebreken, en laaten die; hoorende

na

na deeze ſtemme met ſtille Zachtmoedigheid, dit is al die geene verborgen, die geen Schaapen zyn.

De Zoone Gods is zelf de waare Zachtmoedigheid, die de eeuwige Vader in de grondelooze diepte der eeuwigheid vervult, indien wy dan in de Zachtmoedigheid ingaan, zo gaan wy in Chriſtus. In het inwendige Ryke Gods is niet als louter Zachtmoedigheid en ootmoedigheid, daar is geen grim, geen toorn, noch hovaardy, daarom wie in dat zelve Koningryk begeert in te gaan, die laate het hem rechtſchaapen ernſt zyn om alle grimmigheid af te ſterven, en van JEZUS CHRISTUS te leeren Zachtmoedigheid en nedrigheid des herten.

Zachtmoedigheid, ô koele Bron
Des Levens, wellende uit Gods krachten,
Gy moet myn Zielenvuur verzachten,
Dat buiten u niet leeven kon.
Wel leeven; maar niet zo het zouw.
Toen Lucifer, een Vorſt der Kooren,
Door valſe luſt u had verlooren,
Toen wierd hy grimmig, hart en rouw.
Helaas! zo zouw het my ook gaan,
Indien ik niet uit u mogt drinken,
Het Zielen vuur verloor zyn blinken,
En 't waare leven was gedaan.
ô Eeuwig licht der Majeſteit!
Zo mild met alle goede gaaven;
Laat uwe liefde ons eeuwig laaven
Met water der Zachtmoedigheid.

De Ziele betracht de Deugd der nedrigheid.

Wanneer den Hemel geeft zyn zegen ;
Van eenen ſchoonen Zomer-regen.
Zo valt de gaat wel overa ;
Maar al wat hoog is en verheven,
Daar komt het water afgedreeven,
En vloeit in 't allerlaagſte dal.
Dat is wat ſchoons, om my te leeren :
Zo vloeit de milde Geeſt des Heeren,
In 't nedrig en ootmoedig hert :
ô Nedrigheid, zo hoog te roemen,
Wat draagt uw grond al ſchoone bloemen !
Och of myn berg een diepte werd !
Och konde ik klein zyn en geboogen,
En God in myne Ziel verhoogen,
Wat zou 'er van die hoogten of
Al lieflyk water in my vloeijen,
En doen myn Geeſt zo luſtig bloeijen,
Als eene ſchoone Roozen-hof.
Daar zouw zich JEZUS myn beminde,
Zo zoet en vriend'lyk laaten vinden.

Goddelyk Antwoord.

Op *deezen zal ik zien, op den armen ende verſlaagenen van Geeſte, ende die voor myn woord beefd.* Jezaias LXVI: 2.

Zalig [*zyn*] *de arme van Geeſte: Want haarer is het Koningryk der Hemelen.* Matth: V: 3.

Zyt

VI.

Zyt met de ootmoedigheid bekleed: want God wederstaat de hovaardige, maar de nedrige geeft hy genade.

Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods, op dat hy u verhooge tot zyner tyd. 1 Petrus V: 5, 6.

Op

Op het VI. Zinnebeeld.

Van de ootmoedigheid.

In het geestelyke onzichtbaare wezen, zo men dat betracht, is geen boven noch onder; maar zo men de macht-werking ofte ordening beziet, zo is God boven alle dingen, en de creatuur is onder God. Nu zegt den H. Apostel Jakobus: *Alle goede gaaven ende alle volmaakte giften is van boven, van den Vader der lichten afkomende: by welken geen veranderinge en is, ofte schaduwe van omkeeringe.*

Wie van God ontfangen wil, die moet noodwendig onder zyn, in rechte ootmoedigheid: Is daar iets dat niet altemaal onder is, die zal ook niet ontfangen: Ziet gy iets op uw zelf, ofte op een ding, ofte op iemant, zo zyt gy niet onder aan, zo ontfangt gy ook niets.

Maar zyt gy gants onder aan, zo ontfangt gy volkomen: Het is Gods natuur dat hy geeve, en zyn wezen hangt daar aan, dat hy ons geeve, zo wy maar onder zyn. Zyn wy niet onder, zo doen wy God geweld aan en dooden hem (alzo te spreeken, mogen wy 't aan hem niet doen, zo doen wy het doch aan ons, zo veel aan ons legt.)

Werpt u onder God, in rechte ootmoedige gelaatenheid, en verheft in God uw herte, in uwe erkenninge.

Dat woord Vader is te zeggen een louter baaren, en het is een leven aller dingen.

Den Vader baard zynen Zoon in de Ziele; want zyn wezen hangt daar aan dat hy zich in de Ziele baare: hy baard zynen eenigen gebooren en Zoon in de Ziele, het zy haar liet ofte leed.

Daar den Vader zynen Zoon in my baard, daar ben ik dien zelven Zoon.

Daar

Daar wy Zoonen zyn, daar zyn wy rechte Erfgenaamen. Zo legt nu de Zaligheid niet zo zeer aan 't ſmaaken, noch aan 't lieven, noch aan 't erkennen, maar aan 't nieuw gebooren worden; daarom hoe meer men zich zelfs affterft, hoe meer men aan het rechte leven verjongt en vernieuwt werd, en dat is dat eeuwige leven.

Wie in het Paradys wil woonen,
Daar zo veel honderd duizend ſchoone,
Zo klaar als louter kriſtallyn,
Doorvloeit van d' eeuwige Zonneſchyn,
Zo vriend'lyk ſpeelen voor den Heere,
Die moet de waare ootmoed leeren.
Daar is geen geeſt, hoe ſchoon, hoe groot,
Hoe hoog, en rykelyk vergood,
Die kleinder ſmaad; zy leeven alle
In diepe ootmoedigheid: 't gevallen,
Dat d' een in 's and'ren ſchoonheid heeft,
Vergroot de vreugd, daar hy in leeft.
ô Menſch! behaagt u zulk een leven,
Laat vallen, al wat ſtaat verheven;
Laat vallen, al uw eygen iet,
En word voor God tot ſtof en niet;
Dan zal de Godheid u vervullen,
En tot een eeuw'ge Koning hullen,
Met eenen koninglyken kroon,
Dan blinkt gy als de Zon zo ſchoon.

De Ziele met Gods genade aangeblikt.

Ach vriend'lyk aangezicht des Heeren!
Hebt gy de gantſe kreatuur
Gelyk vergeeten, deezer uur,
Om u alleen tot my te keeren?
Ach vriendelyke levensblik!
Het is my nu, ô myn beminden!
Als was'er nergens iets te vinden,
Als was 'er niets, als gy en ik.
Ik ben myns liefs, en hy is myne.
ô Bloempjes uit het Paradys,
ô Schoone reuk, ô ſchoone ſpys,
Nooit moet my uwe kracht verdwynen.
Is dit die ſmalle en ſteile baan?
ô Wereld zaagt gy uit myn oogen!
Gy quaamt van uwen weg gevloogen;
Gy liet den ſlyk voor 't goud wel ſtaan.
Nu kan ik aardſe vreugde derven,
Nu gy, ô bron van alle goed,
Zo lieflyk welt in myn gemoed,
'k Wil honderd dooden om u ſterven.
Wat ik hier ſpreek zal die verſtaan.
Die hier eens heeft te gaſt gegaan.

Goddelyk Antwoord.

Die myne geboden heeft, en dezelve bewaart, die is 't die my lief heeft: ende die my lief heeft zal van mynen Vader gelieft worden: ende ik zal hem lief hebben, ende ik zal my zelven aan hem openbaaren. Joan: XIV: 21.

Smaakt

VII.

Smaakt, en ziet, dat de Heere goed is: welgelukzalig is de man, [die] op hem betrouwd. Psalm XXXIV: 9.

Ik hebbe den Heere lange verwacht; ende hy heeft zich tot my geneigt, ende myn geroep gehoort. Psalm XL: 2.

Op het VII. Zinnebeeld.

Van geestelyke zoetigheid, of genade, en van de onwysheid der menschen.

Gelyk als men een speelend kind, van een gevaarlyke plaats, met een schoonen sierlyken Appel, of iets anders, tot zich lokt; zo word de Ziele, die zich nu door den trek des Vaders heeft laaten beweegen om naar God om te zien, van JEZUS den Zoone met uitneemende zoetigheid gelokt en getrokken; dan bevind zy iets van het geen zy niet en wist in den Hemel noch op aarden te zyn, en al de dingen der wereld worden haar klein en van geener waarden. Dit ziet de wereld, en meend datze dwaas is; maar zy heeft den kostelyken onwaardeerlyken paarl gevonden, die het waard is, dat men het al om zynent wille verkoopt; dan gaat haar eerst den zin en de waarheid deezer woorden op: het Koningryke der Hemelen is als een schat in den akker verborgen. Komt tot my al die belast zyt en beladen, ik zal u verkwikken. Item, ik zal my zelven aan hem openbaaren. Item, ik zal hem geeven te eeten van het Manna dat verborgen is, en diergelyke spreuken der H. Schrift meer, die haar te vooren als dood waaren, en nu bevind zy dezelve levendig in haar.

Ach! ende ach! over de groote onwysheid der wereld, dat de menschen zo veel moeitens aanwenden, over groote en wilde wateren lyf en leven waagen, om in verre Landen het aardse Goud in de gebergte te zoeken, en dat hoog-edele, en allerdierbaarste Goud, dat in den inwendigen grond der zielen verborgen leid, van het welk een blikjen beter en meerder waardig is, dan al het Goud der wereld, dat en lust haar niet te zoeken.

Word haar een ruuwen berg aangeweezen, met beloften dat hy Goud in zich heeft, zo gelooven zy 't; en graaven daar na met grooten iever en naarstigheid.

Maar of haar schoon van menigte, die veel liever sturven eer zy een onwaar woord wouden spreeken, den berg haares Herten aangeweezen word, met beloften dat daar een onwaardeerlyken schat van Goud en Paarlen in te vinden is, voor al de geene die daar met ernst na graaven; dat gelooven zy niet. En al is 't dat zy de blyken der waarheid hier van aan andere zien, in haar hooge vernoegzaamheid en verachtinge aller aardse dingen, zo gelooven zy 't evenwel niet, zeggende: het zyn maar inbeeldingen en droomeryen,

Van waar komt dit dan, dat den mensch aan het eene zo veel meer geloof geeft als aan het ander; daar hem doch van beiden evenveel blyks der waarheid getoond word? och dat komt van zyn groote grovigheid, dewyl hy zich aan het uiterlyke leven gants overgeevende, een dier geworden is, dat niet en tracht als zyn lyf te erneeren; aan het inwendige leven is hy gants blind

ô Mensch! woud gy zo veel om het eeuwige doen, als gy om het tydelyke doet! woud gy ver van huis trekken om een edelen hoogwaardigen schat, ver van het huis uwes uiterlyken dierlyken levens, ver van uw eigen, booze, verkeerde, van God afgebrooken Wil, en graaven diep nacht en dag in den grond uwes herten, gy zoud wat vinden, daar gy alle Koningryken deezer wereld niet voor naamt.

De Ziele op haar zelve gelaaten, bevind haare nietigheid.

Zo dekt een donk're wolk het ſtraalend zonnelicht,
Gelyk myn Lietſte nu zyn vriend'lyk aangezicht;
Zo lang dat in my ſcheen ſloeg my het hert van vreugden,
Toen was ik ſterk, en zong, en ſprong langs 't pad der deugden;
Maar nu zich eens verbergt dien Goddelyken ſchyn,
Bevinde ik my een Worm, in ſtof en as te zyn.
Zo my maar iets ontmoet, dat dwars legt in myn gangen,
Voel ik den ouden menſch zich wringen als een Slange.
Dan zet den vyand ſcherp met twyfel op my aan,
En wyſt my weder langs den ouden weg te gaan,
Hoe bange is my te moede! en evenwel, ô Heere.
Al ſmaakt het my zo wrang, noch geef ik u de eere!
Gy doet zo recht en wel, dat gy my derven doet,
't Geen ik waardeere, meer dan al des wereld goed:
Die ſtraf paſt op myn ſchuld, en menigte van zonden,
Die ik van dag tot dag heb vaſt aan een gebonden.
Schoon ik u dan myn God, noch zien, noch voelen mag,
Zo houd nochtans uw oog op my den gantſen dag;
Houd my verborgen vaſt, dat ik u niet ontvluchte,
Maar in gelaatenheid, met traanen en met zuchten,
Myn ſchult beweene, en vaſt vertrouwe, dat uw dood,
En dierbaar bloed, myn Ziel zal loſſen uit haar nood.

Goddelyk Antwoord.

V*oor eenen kleinen oogenblik hebbe ik u verlaaten: maar met groote ontfermingen zal ik u vergaderen.* Jezaias LIV: 7.

Zo wie ik lief hebbe, die beſtraffe ende kaſtyde ik. Openbaaring III: 19.

VIII.

Ik deede myn Lieſſten open, maar myn Lieſſte was geweeken, hy was doorgegaan: myn ziele ging uit van wegen zyn ſpreeken, ik zocht hem, maar ik en vond hem niet, ik riep hem, doch hy en antwoorde my niet. Hoogelied V: 6.

Op het VIII. Zinnebeeld.

Van ontrekkinge der Genade.

In den Hemel is altyd blydſchap, in der Hellen is altyd droefheid; in de Wereld is 't voor eenen tyd alle beide om de goede en kwaade menſchen te beproeven. In den Zomer zyn de dagen klaar, en in den Winter zyn zy duiſter; alzo is 't ook met een aandachtige Ziel: als Gods genade komt en haar verlicht, dan kent en verſtaat zy veel verborgen dingen; dan zingt zy en toond blydſchap met groote aandachtigheid, die zy gevoeld. Maar ten tyde der aanvechtinge, als de genade der aandachtigheid ontrokken word, dan is zy in den winter en in de koude, in duiſterheid des verſtands, en in vreeze des gemoeds: als dan is verduldigheid noodzaakelyk en God aangenaamer, en de deugden waſſen in tegenſpoed, en den eeuwigen loon word door verduldigheid grooter.

De Ziele word ootmoedig en zuiver door geeſelen, door hovaardye word zy beſchaamt, en door idele eere verdwynt zy. Zo lange als de Ziel in 't lichaam leefd, word zy in beide geoeffent tot meerder voortgang in de liefde van Jezus. Daarom is 't een groote konſt, en een groote kracht, het goed en het kwaad wel te gebruiken. Daarom myn Ziele looft den Heere altyd; looft uwen God dag en nacht, en hy zal uwen grooten loon aan alle zyden weezen; voor God in den Hemel, en op der Aarden zullen u alle dingen dienen, voorſpoedige en tegenſpoedige, goede en kwaade, blyde en droevige; waar van den Apoſtel Paulus zeid: *Ende wy weeten dat den geenen die God lief hebben, alle dingen medewerken ten goede.* Rom. VIII: 28. *Vreeſt den Heere, gy zyne heili-*

heiligen , want die hem vreezen en hebben geen gebrek. Psalm XXXIV: 10.

Als gy voeld dat gy dor, koud, en bedroefd zyt in uwe gebeden en overdenkingen; zo en zult gy daarom niet wanhoopen, nochte ophouden van JEZUS ootmoedig aan te roepen; maar looft en dankt God in de armoede uwes geestes, ende leest tot uw vertroostinge gaarn dit vers: *De arme ende elendige, ô Heere! zullen uwen naame looven.* Psalm LXXIV: 21. Want veel heilige en aandachtige Mannen hebben ook zomtyds dorre, ende langen tyd van God verlaaten geweest, op dat zy geduldigheid ende medelyden zouden leeren, door het proeven van pyn ende gebrek; en dat zy hun van hun zelven niet te veel en zouden laaten dunken, ten tyde der aandachtigheid en verheuginge

Ziet op het Lam Gods, en leert gelaatenheid. Onzen allerliefsten Heere Jesus Christus, was voor onze zonden in den winter der dorrigheid alzo verlaaten van zynen Vader, (in helpender wyze) en van de Godheid (met welke hy doch natuurlyk vereenigd waar) dat geen eenigen droppel zyner Godheid, de kranke doorlydende Mensheid, een oogenblik te hulpe kwam, in alle zyne nooden en onuitspreekelyk lyden, hy was onder alle Menschen de verlaatenste, en zonder alle hulpe, dat hiet in der Hellen vaaren. Wie in zulke verlaatene gelaatenheid Christus konde navolgen, die waar des Hemelryks zeker, In deeze verlaatene gelaatenheid, van God en alle kreatuuren, leid verborgen de overwezentlyke eeuwige Zomer, de zaligheid. Wanneer het wel wintert, dan zomert het ook wel.

De Ziel met booze gedachten aangevochten, beroept haar op 't rein geweeten.

O Vorst van 't eeuwig duister ryk,
Al werpt gy my met drek en slyk,
En slym der grove lasteringen,
En honderd and're vuile dingen,
Dat maakt voor God my niet onrein,
Zoo lang de levende fontein,
Ontspringende uit een rein geweeten,
Die drek, van buiten aangesmeeten,
Geduurig met zyn straalen spoeld,
Zo lang myn Ziel hier over voeld
In haaren gronde en smertend lyden,
Zo zien wy haar getrouwlyk stryden
Voor haaren God en voor zyn eer;
Want liefden zy haar God niet meer,
Dan zouw zy met het vuil vereenen;
En 't lyden was terstond verdweenen:
Dat is het merk, daar ik aan ken,
Dat ik der zonden vyand ben;
Dies meugt gy 't na uw dunken maaken,
Uw vuilheid kan 't gemoed niet raaken.
Geloofd zy God in eeuwigheid,
Die my voor uwen list bevryd.

Goddelyk Antwoord.

Ik zal u verlossen van alle uwe onreinigheden. Ezech. XXXVI: 29.

Acht het voor groote vreugde, myne broeders, wanneer gy in veelerlei verzoekinge valt. Jak. I: 2.

In-

IX.

Indien ons Herte ons niet en veroordeeld, zo hebben wy vrymoedigheid tot God. 1 Joan. III: 21.

Op

Op het IX. Zinnebeeld.

Van onreine Gedachten.

En verſchrikt noch en bedroeft u niet, ô godlievende menſch, al hebt gy onreine invallende gedachten en laſteringen, als gy uwen wille daar niet in en geeft, en dat het u zeer leed is, zo weeſt te vreden en maakt 'er geen geweeten van. Denk dat gy met uw verloſſer Jezus Chriſtus beſpoogen word, en lyd het gewillig om zynent wille. Weet dat hy aan u niet en zal laaten geſchieden, of het zal u tot groote zaligheid gedyen, is 't dat gy u daar verduldig in draagt. Gelyk als het fyn goud, hoe dat meermaalen door het vuur gaat, hoe dat het reinder en edelder word: zo ook den edelen menſch in zyn lyden, verzoekinge ende aanvechtinge: want hoe die zelve aanvechtingen onreinder, boozer, ende onuitſpreekelyker zyn, hoe de menſche hier door al meer gereinigt en geloutert word; want wat tegen den vryen Wille des menſchen is, daar kan geen dood-zonden in geſchieden: maar het is den menſche, bereidende tot een hooger verdienen en genieten in het eeuwige leven. Paulus zeid: *Niemant en word gekroond, dan die ridderlyk ſtryd, en daar in volhard tot den einde toe.* Want ik zeg u, wat tegen uwen vryen Wil is, het zy zo boos ende onrein als het wil, hovaardigheid, gierigheid, onkuisheid. ofte iets anders, dat en is u niet bevlekkende, maar veel

meer

meer reinigende, louterende, en bereidende tot onzen Heere, en tot zyn bezondere genade. Daarom hebt goede moed, zyt vrolyk, en niet treurig noch zwaarmoedig, of u somtyds booze onreine gedachten in vallen, zy zyn zo boos als ze willen, en stoot u daar niet aan; want zo zy u tegen uwen wille invallen, zo laatze ook wederom uitvallen.

Ende of u dit allermeest toevalt in uw gebed, ende in uwen toekeer tot God; laat dat recht zyn in de naame Gods, en lyd deeze aanvechtinge en onreine vuiligheid, ootmoedig en gelaaten, door den wille Gods. Weet dit, de mensche mag hem hier in zo ootmoedig draagen om de wille Gods, dat hy daar door tot zulken genade komt, dat het hem geheel vreemt was indien hy door deezen weg niet was gegaan. Maar den mensch en zal hem in deezen tegenwerp en lyden niet behelpen, noch met woorden, noch met werken: maar alleen bloot met God, en hy zal dit draagen met een goedertieren herte, en zich zelven hierom niet pynigen van binnen noch van buiten. Wanneer't dan den hemelsen Vader tyd dunkt, zo kan hy u zonder alle twyfel daar wel van verlossen, en u voor deeze pynelyke aanvechtinge met hem zelven duizendvoudig verheugen. Daarom draagt u goedertieren, en doet de waarheid eenvoudig genoeg, ende wat op u valt, zyt daar in u zelven onbeholpen: want wie hem zelven te veel helpen wil, die word van God, noch van de waarheid niet geholpen. *Die geene die God lief hebben*, zegt Paulus, *gedeyen alle dingen ten goede.*

De

De Ziele in verlangen, om met het godlyk Licht doorſcheenen te zyn.

De dageraad, verwelkomt met verlangen,
Van al wat leefd, doorvloeid de gantſe lucht,
En neemt in 't licht de duiſternis gevangen,
Zo word de aarde ontlooken en bevrucht:
Myn Ziel is nacht; gy, JEZUS, myn beminde,
Zyt dag, waarom kan uwe Zonneſchyn
Myn duiſter niet doorvloeijen, en verſlinden,
Daar wy nochtans dicht by elkander zyn?
De hinderpaal is d'uwe niet, maar myne,
Want gy, ô licht! dat alle licht verwint,
En kond niet doen, als blinken ende ſchynen,
Door alles wat gy dun en open vind.
Daar moet een berg, van veelerlei gebreeken
En beelden, door de zinnen in geraakt,
Zyn hoogen kruin tot aan de wolken ſteeken,
Die in myn Ziel een naare ſchaduw maakt.
Och was die weg! dan zouw myn herte bloeijen,
En als een Beemd, met bloem en vruchten ſtaan.
Myn ſterken God gy moet dien ſcheidsmuur roeijen,
Al zoud gy hem met ſtorm de kruin in ſlaan.

Goddelyk Antwoord.

O*ntwaakt gy die ſlaapt, en ſtaat op uit den Dooden, ende Chriſtus zal over u lichten.* Eph. V: 14.

Die

X.

Die mynen naame vreest, zal de Zonne der gerechtigheid opgaan, ende daar zal geneezinge zyn onder zyne vleugelen: ende gy zult uitgaan: ende toeneemen, als mestkalveren. Mal. IV: 2.

Op

Op het X. Zinnebeeld.

Van de algemeene Goddelyke Zonneſchyn.

Joannes den Dooper ſpreekt: *God geeft den Geeſt niet na maate*: Daar zal men uit verſtaan, dat de gaave Gods den H Geeſt zelve zy, en deeze gaaven moeten gemeeten worden, niet na hem dieze geeft, maar na die geene die dezelve ontfangen zal.

Daarom zo die neemende Ziel louter is en rein van alle geſchapen dingen, zo ontfangt zy veel Geeſts: maar zo zy door tydelyke dingen verhindert ende naauw geworden is, zo ontfangt zy weinig.

God geeft zynen Geeſt niet na maate, maar overvloedig en rykelyk en allen gelyk; dat nu zulke gaaven ongelyk genomen werden en ongelyk verſchynen, daar is God geen oorzaake van: maar de menſchen die zich ongelyk daar toe ſchikken en houden, God en haar naaſten ongelyk lief hebben. Gelyk de Zon alle menſchen gelyk licht ende ſchynt, alzo ook God alle zielen; maar wie zich bedekt word niet verlicht.

God bied zich my zo volkomen aan, als den hoogſten Engel, en waar ik alzo bereid als hy, ik ontfing even zo veel als hy. God draagt zich zelve aan alle kreatuuren veil, ende een iegelyk kreatuur ontfangt zo veel van God als zy wil. In ſomma, gelyk als de Zon op goede en boozen te gelyk licht, alzo ook God met zynen Geeſt verlicht alle gelyk; maar de boozen en werden het nimmermeer gewaar, ende het word van haar genomen ende anderen gegeeven; maar onder de vroomen ontfangt een iegelyk na dat hy zich daar toe ſchikken kan. Dat is een kwaad Menſch, die tegen God zulke leugens ſpreeken durft, en zegt: God geeft den eenen meer als den

den anderen, God is geen aanziender der perſoonen, hy geeft alle menſchen zyne gaaven gelyk, gelyk als aan de Propheeten en Apoſtelen, alzo ook aan ons allen; gelyk aan Chriſtus zynen Zoon, alzo ook aan ons allen, niemant meer noch minder, het ſcheeld geen hair; maar dat ik tegenwoordig niet alzo hoog verlicht ben als Paulus en Elias, of een van de Apoſtelen; daar heeft God geen ſchuld aan, maar ik, dat ik my niet gants afſterve, my haate en verloochene, en my van God daar toe bereiden laate; konde ik in deeze uure myn zelven afſterven, in geeſt en in natuur, inwendig en uitwendig, ik ontfinge in een uur zo veel als de hoogſte Apoſtel, want God is gereeder om te geeven als ik om te neemen. En wanneer hy geeft, zo geeft hy zich zelven geheel; daarom moeten de gaaven Gods niet na den geever gemeeten worden, maar na den neemer.

Merkt: den H. Geeſt werd u niet eer gegeeven, eer dat gy den ingebooren Zoon Gods zyt. Alles dat Chriſtus de Zoone heeft van den Vader, dat zelve hebben wy ook; wanneer wy in den Zoone zyn, dan geeft ons God den Heiligen Geeſt: buiten deeze geboorte kunt gy ook den H. Geeſt wel ontfangen, maar het blyft u niet by, en het is ons, gelyk een menſch die van ſchaamte rood word, en daar na weder bleek, dat is hem een toeval en het vergaat weer. Maar die ſchoone roode menſchen, die den ingebooren Zoon zyn, blyft den H. Geeſt wezentlyk by.

De Ziel ſmeekt om beveſtinge en opkweekinge haares Geloofs.

O diepſte liefde Gods, bedenk met dauw en regen,
Uit uwen Watergeeſt des levens, tot een zegen,
Het boompje des geloofs, dat uwe milde hand,
Zo trouwlyk in den grond myns herten heeft geplant,
Dat zyne wort'len zich verdiepen in uw wezen,
Om minder voor den wind en donderbui te vreezen,
Op dat hy waſſe, en breed zyn takken uitwaarts ſtrekt,
En laat alle onweer, door des vyands haat verwekt,
Hoe draaijende en hoe groot, hoe ſterk om ſtryd te winnen,
Van waar hy komen mocht, van buiten of van binnen,
Slechts over zynen kruin heen ruiſen, zo hy wil,
En groenen onderwyl gelaaten ende ſtil;
Om in zachtmoedig en ootmoedigheid te draagen,
Een vrucht der liefde, die de Godheid mogt behaagen.
Zo doet een jonge boom, door weer en wind zich voor,
En ſtaat in rym en ſneeuw, de ſtrenge winter door;
Dat alles is hem goed, tot vruchtbaarheid en leven,
In 't bloeijende ſaizoen zal hy zyn vruchten geeven.

Goddelyk Antwoord.

Ik zal den dorſtigen geeven uit de fonteine van het Water des Levens voor niet.

Die overwint zal alles beërven: ende ik zal hem een God zyn, ende hy zal my een Zoone zyn. Openbaaring XXI: 6, 7.

XI.

Ik geloove Heere, komt myne ongeloovigheid te hulpe. Mark. IX: 24.

Vermeerdert ons het geloove. Luk. XVII: 5.

Op het XI. Zinnebeeld.

Van den boom des Christelyken Geloofs.

Het vernuft, dewyl het God niet kan schouwen, moet in de hoope ingedwongen worden, daar loopt dan den twyfel tegen het Geloove, en wil de hoope verstooten; daar moet dan de ernstige Wille met de rechte Beeltenis tegen dat aardse vernuft stryden, daar doet het zeer, en het gaat dikmaals treurig toe, inzonderheid wanneer het vernuft den loop deezer wereld aanschouwt, en alzo haaren Wille geeft, gelyk als dwaas tegen den loop deezer wereld bekend, daar heet het: zyt nüchteren, waakt, vast en bid, dat gy dat aardse vernuft moogt verdooven, en gelyk als dood maaken, dat Gods Geest plaats in u vinde: wanneer die zelve verschynt, zo overwint hy haastig het aards vernuft, en blikt den wille in der angst met zyne liefde en zoetigheid aan, daar dan elk een reis een schoon spruitje uit den boom des Geloofs gebooren word, en zo diend alle droefheid en aanvechtingen de kinderen Gods ten besten: want zo menigmaal God over zyne kinderen gehengt, dat zy in angst en droefheid ingevoert worden, zo staan zy elke reis in de geboorte eenes nieuwen spruits uit den boom des Geloofs: wanneer den Geest Gods weder verschynt, zo voert hy elke reis een nieuw gewas op, waar over zich die edele Beeltenis zeer hoog verheugt, en het is maar om den eersten storm te doen, daar den aardsen boom moet overwonnen en dat edele koorn in Gods akker gezaaid worden, dat den mensch leere den aardsen mensch kennen; want wanneer de Wille Gods licht ontfangt, zo ziet zich den spiegel in zich zelven, de eene kracht in het licht ziet de andere: alzo vind zich den gantsen mensch in zich zelven, en bekend wat hy

hy is, het welke hy in het aardſe vernuft niet kan bekennen.

Alzo zal niemant denken, dat den boom des Chriſtelyken Geloofs in het ryke deezer wereld gezien ofte bekend word, het uiterlyke vernuft kend hem niet: en of dien ſchoonen boom al ſchoon in den inwendigen menſche ſtaat, noch twyfelt het aardſe vernuft wel; want den Geeſt Gods is haar als een dwaasheid, zy kan die niet begrypen. Of het ſchoon geſchied, dat den H. Geeſt zich in den uiterlyken ſpiegel opent, dat het uiterlyke leven daar in hoog verheugt en van groote vreugde ſidderende word, en denkt: nu heb ik den waarden gaſt verkreegen, nu wil ik het gelooven, zo is doch geene volkomene beſtendigheid daar in; want den Geeſt Gods verblyft niet altyd daar in de aardſe Wel des uiterlyken levens, hy wil een rein vat hebben, en wanneer hy inwaarts in de geboorte des lichts wykt, als in die rechte Beeltenis, zo word dat uiterlyke leven kleinmoedig en verſaagt; daarom moet het edele Beeld altyd in ſtryd zyn, en tegen dat uiterlyke vernuft leeven, hoe meer zy ſtryd, hoe grooter waſt den ſchoonen boom; want zy werkt met God. Want gelyk als een aardſe boom in wind, regen, koude en hitte waſt; alzo ook den boom des beelds Gods, onder kruis en droefheid, in angſt en kwaal, in ſpot en verachting, en groeit op in Gods Ryk, en brengt vrucht in geduld.

De Ziele haar alleen tot Christus houdende.

Al heeft een duisternis, door list en twist verwekt,
Des werelds Pel'grims weg, zo zwaar en naar bedekt,
In welken nevel noch aan deeze en geene zyden,
Dwaallichten waaren, die den Pelgrim vaak verleiden,
Noch heb ik goede moed en hoop, wyl ik vertrouw,
Zo ik myn oogen recht en slecht op JEZUS houw,
En zet myn voeten net in zyner voeten treeden,
En voort stap in zyn licht, dat ik met goede vreden,
Noch eind'ling komen zal ter plaatse daar ik wens,
In 't rechte Vaderland van d' afgedwaalde mensch:
Al komt 'er dan zomwyl een yslyk monster waaren,
En jaagt me een doodschrik aan; en doopt in zweet myn haaren,
Te dichter houd ik my aan JEZUS, al myn heil;
En valt de smalle weg doorgaans wat scherp en steil;
Met doornen dicht bezet, daar vlees en bloed voor vreezen.
Te zoeter zal de rust in 't ander leven weezen.

Goddelyk Antwoord.

Ik ben het licht der wereld: die my volgt en zal in de duisterniße niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben. Joannes VIII: 12.

Wandelt terwyle gy het licht hebt, op dat de duisterniße u niet en bevange. Ende die in de duisterniße wandelt, en weet niet waar hy heenen gaat.

Terwyle gy het licht hebt, geloooft in het licht, op dat gy kinderen des lichts moogt zyn. Joan. XII: 35, 36.

XII.

Uw woord is een Lampe voor mynen voet, ende een Licht voor mynen pad. Psalm CXIX: 105.

Op het XII. Zinnebeeld.

Van de veiligste weg om door de duistere wereld te gaan in't eeuwige Vaderland.

De Heere spreekt: *Wie my navolgt, die en wandelt niet in de duisternis.* Dit zyn Christus woorden, door welke wy vermaand worden, dat wy zyn leven en zeden navolgen moeten, indien wy waarlyk verlicht en van alle blindheid des herten willen verlost worden. Daarom zy onze hoogste vlytigheid, Christus leven te overdenken. Christus leere gaat aller Heiligen leere te boven: en de menschen die den Geest Gods hebben, vinden daar in dat verborgen Hemels brood Maar het geschied dikmaals dat veel menschen kleine begeerte en vuurigheid bevinden van 't geduurig hooren des Euangeliums, want zy hebben den Geest van Christus niet. Maar wie Christus woorden recht en volkomen verstaan wil, die moet zich bevlytigen met al zyn leven Christus gelyk te worden.

ô Arme verlege Ziele, staande in 't midden der menigerhande verdeeltheden deezer strydende en nydende wereld, daar de eene roept hier, en een ander daar, niet weetende waar gy u in deeze duisternis heenen keeren zult, houd doch uwe oogen op het Lam Gods, volgt hem op de hielen, en zet uwe voeten in zyne allerheiligste voetstappen; leert van hem zachtmoedigheid en ootmoedigheid; leert van hem liefde, goedertierenheid, gehoorzaamheid en lydzaamheid tot 'er dood. Verlaat alle dingen met u zelven, neemt uw kruis op, en volgt hem door een geduurige dood uwer begeerlykheden in waare armoede na; tot deeze dingen hebt gy geen licht eens geleerden Doctors van doen, zo uwen wille maar in der waarheid tot God alleen geneigt is.

Een goedhertig mensch vraagden een waaren vriend Gods,

Gods, welke den allerlouterften weg waar, om tot het naafte einde te komen? waar op hy antwoorde: de naafte en zekerfte weg hier toe, is dat lyden onzes Heeren JEZUS CHRISTUS, dat de menfche met groote dankbaarheid en liefde 't zelve in hem draage, en zich daar in verbeelde, alzo dat de menfche met alle vlytigheid waarneeme waar in hy noch gebrekkelyk leefd, en in welke dingen hy Chriftus leven ongelyk zy, dat hem noch roerd met lief en leed, die zelve gebreken zal hy uit liefde affterven, den hoogwaardigen dood van Chriftus tot een vergeldinge, en zyn wille en luft verlaaten, inwendig en uitwendig.

Dit behaagt God boven alle dingen. die hy van den menfche eift en begeert. Wie deezen Weg ging, die zoude de Heere zonder alle twyfel vorderen, in de allernaafte en verborgenfte wegen, in zyn heimelykfte, bezonderfte ,inwendigfte, zaligfte luifteren, waar in zich niemant zetten moet, voor dat hy deezen weg eerft heeft gegaan; door dit fterven der natuur inwendig en uitwendig aan geeft en aan natuur.

Zo wie in dit fterven hem zelven het allergrondelykfte en waarachtigfte uitgaat, in dien zelven ontdekt zich de eeuwige Waarheid het allerblootfte en allerklaarfte, en hy word gevoerd in de verborgen duifternis in dat ftilzwygen, in den diepen afgrond, daar de waare rufte is in God.

Wat loopen wy lang gints en weder, zoekende een weg daar wy met onze eigen wille, met den ouden Adam door in 't hemelryk mogten ingaan, zo lang als wy den dood vreezen zullen wy van 't waare leven verfteeken blyven, een geduurige dood is de rechte weg tot God en 't eeuwig leven.

De Ziele gestadig tegen den stroom der zonden oproeijende.

Al ben ik moede en mat geroeid,
Op deezen stroom der zondelyke lusten,
Die staadig na beneeden vloeid,
Noch denk ik niet te beiden, noch te rusten;
Want deed ik dat een kleinen tyd,
Ik zag myn werk verydeld en verlooren,
Wy bleeven altoos even wyt,
En kwamen nooit ter plaatse daar wy hooren.
ô Wyze Stierman geeft my kracht,
En houd het roer des levens in uw handen,
Terwyl wy roeijen dag en nacht,
Door wind en stroom, zo lange tot wy landen,
Aan 't hoekje daar wy moeten zyn;
't Volbragte werk laat zoet en veilig rusten,
Te vroege rust baard rouw en pyn,
En veel verdriet, dat laat ons nimmer lusten.
Roei aan myn geest, roei aan met moed,
Gestadig werk komt noch wel eens ten ende;
Na 't bitter proeft men best het zoet,
De vreugt is schoonst naar droefheid en elende.
Roei aan myn Geest, roei aan met kracht,
Tot gy de reis hier hebt volbragt.

Goddelyk Antwoord.

W*ie volherden zal tot den einde, die zal zalig worden.* Matth. XXIV: 13.

XIII.

Een ding [doe ik,] vergeetende het geene dat achter is, ende ſtrekkende my tot het geene dat vooren is, jaage ik na het wit tot den prys der roepinge Gods, die van boven is in Chriſtus Jezus. Phil. III: 14.

Op

Op het XIII. Zinnebeeld.

Van den afvloeijenden ſtroom der Zonden, en hoe de Ziele daar tegen op moet roeijen.

De wereld is een vloeijende ſtroom, die met al haare welluſten, begeerlykheden, voorſpoeden en tegenſpoeden, alles wat op haar vaart, geduurig nederwaarts dryft. Op deezen ſtroom bevind zich de Ziele in den ouden ſchuit van 't verdorven vlees en bloed, daar is haar de wacht bevoolen, om zonder ophouden tegen deeze ſterk dryvende rivier op te roeijen, indien zy eens begeert te komen aan het hoekje van waare ruſt en vrede. Maar och! wat koſt het al zweets en ſchrikken! wat waaid 'er menigen ſtorm over haar! wat doet zich menigmaal een duiſtere lucht op, zwanger van blikſem en donder! wat ſtoot zy dikmaals op een verborgen klip! wat vallen 'er niet al regenvlaagen op haar, en hoe word zy zomwylen zo nat van de overſlaande baaren, doch dit alles getrooſt zy zich, door de vaſte hoop op een zeer goed en heilzaam einde. En zomtyds komt 'er ook wel een bezonder ſchoone en vriendelyke zonneſchyn, waar door zy verkwikt word, en grypt een nieuwe moed; ondertuſſen houd de Heere het roer in zyne handen, en behoed haar voor ondergang: want buiten de beſtieringe Gods, was doch al haar moeiten en arbeid verlooren; maar zo lange

als zy naarstig roeid met de riemen van goddelyke begeerten, bidden en smeeken, en haare krachten getrouwelyk aanlegt, zo wykt de goddelyke bestieringe niet van haar, tot dat hyze gebragt heeft in behouden haven, daar een eeuwige ruste voor haar is bereid.

Maar wie nu op deezen stroom des werelds te onlustig en te traag is om te roeijen, die word geduurig zonder stilstaan neder-gedreeven, en terwyl hy zich vergaapt aan het zwemmen der vissen, aan het vliegen der vogelen, aan de lustige en vermaakelyke oevers, boomen, bloemen, bergen en gebouwen, zonder bekommert te zyn waar hy noch belanden zal, zo komt hy aan het einde, en doet een vervaarlyken val in den afgrond der Hellen.

Och! dat wy alle wys waaren, en ons begaven na dat einde daar ons de goede God toe geschaapen heeft. Och! hoe veel beter is 't hier te arbeiden, en namaals eeuwig te rusten, als hier den tyd te verwaarloozen, en namaals te zyn afgescheiden van God, van alle goed.

De meeste en grootste nood van allen die de verdoemden hebben zullen, is deeze, naamelyk, dat zy van God gescheiden zyn: want wie dat voelen zal van God gescheiden te zyn, die zal helse pyn voelen. God is wezentlyk alle goed; en daar is geen goed dan God, en die van zulks beroofd is, en heeft niets. Daarom spreekt men: hy is arm die ter Hellen vaart.

Den Spotter zegt: Ik hoorde wel veel van de Helle,

Helle, maar ik zag nooit iemant die 'er geweeſt was, ik weet ook geen weg in de gantſe wereld die daar heene gaat. ô! Ik zag wel iemant die daar geweeſt is, en op den weg wandelt gy den gantſen dag. Dat een blind gebooren tot u zeide: ik hoorde wel veel van de nacht, maar ik heb hem nooit gezien, zoud gy daarom wel twyfelen of 'er ook een nacht was? ja al was het gantſe land vol zulke blinde, en gy waart alleen maar ziende, zo zoud gy daar noch niet aan twyfelen. Gy zyt blind aan de eeuwigheid. De Hel is overal tegenwoordig; zo u in 't ſterven het licht der Zonne ontgaat, en gy het licht Gods niet in u hebt ſchynende, zo ſtaat gy midden in de eeuwige duiſternis.

JEZUS EN DE ZIEL.

HET TWEEDE DEEL.

De Ziele, door een getrouwe voortgang langs den weg der bekeeringe, is door Gods genade gekomen tot het ſchouwende leven, en ſpreekt veel hooge en dierbaare Waarheden, tot ſtichting van haar naaſten uit.

De verborgentheid des Heeren is voor de geene die hem vreezen. Pſalm XXV: 14.

De

De Ziele rustende van alle uiterlyke menigvuldigheden, waakt met het inwendige ooge des gemoeds.

Al schyn ik voor de wereld dood,
En van het leven afgesneeden,
Och neen! och neen! dat is geen nood,
Ik slaap in d' uiterlyke leden.
Ik rust van al het aards bedryf,
Van alle wereldlyke weelden
En wellust, voor het dierse lyf,
Van menigvuldigheid en beelden;
Zo slaap ik, maar myn harte waakt,
Op God en Goddelyke dingen,
Op dat als my den Heer genaakt,
Hy my niet vind in sluimeringen.
Ik slaap, maar 't oog van myn gemoed
Is altyd open en verheven,
En schouwd in God het eeuwig goed,
Het eeuwig licht, en eeuwig leven.
Och! ja myn vlees slaapt zo maar voort,
En zinkt noch dieper in 't vergeeten,
Van al wat niet in 't hert behoord,
En dat den Geest niet diend te weeten.
Ach! was met my de wereld dood,
In een vergeetenheid der zonden!
De gantse menschheid wierd vergood,
En 't rechte leven wierd gevonden.

Goddelyk Antwoord.

W*aakt ende bid, op dat gy niet in verzoekinge en komt.* Matth. XXVI: 41.

Ik

XIV.

Ik sliep, maar myn herte waakte. Hoogelied V: 2.

Op het XIV. Zinnebeeld.

Van het waaken des Geeſtes.

I*k ſliep, maar myn herte waakte.* Hoogelied V: 2.

Ik ruſte van wereldlyke verluſtingen, nadien de zinnen genoegzaam ingeſlaapen zyn; maar ik begeer die toekomende, en zoek de eeuwige dingen, alzo ſlaap ik, en alzo waak ik.

De rechtvaardige ſlaapt, aangaande het kwaade, en alle begeerlykheden des vlees; maar hy waakt in de deugden.

Het vlees moet ſlaapen, het geloove waaken: de luſten des lichaams moeten ſlaapen, en de voorzichtigheid des herten moet waaken.

De Heiligen verachten alle aardſe dingen, en verlaaten het gewoel des werelds gants en gaar, niet om dat zy lui of traag zyn, maar zy werken inwendig, en bevlytigen zich om in het herte aan te ſchouwen, wat dat zy, en waarom zy zyn geſchaapen, want zy ſlaapen niet om dat zy moede zyn, maar zy ruſten van de vergankelyke dingen, op dat zy te vryer de eeuwige betrachten zouden. De ſlaap is een evenbeeld des doods, want door den ſlaap houd alle werking der zinnen in het lichaam op, en de menſch komt in een vergeetenheid aller zorgen, de vreeze word gedempt, de toorn nedergelegt, en de bevindelykheid van alle verdriet word afgeſneeden. Daar van leeren wy, dat die geene, welke zegt, dat zy met het lichaam ſlaapt, en met het gemoed waakt, boven haar zelven is verheven geworden; want in die geene in welken het gemoed alleen leefd, en die van geen bevindelykheid bedroefd is, word die lichaamelyke natuur genoegzaam door een ſlaap bevangen, en het gezigt waarlyk door een ruſte toegelooken: Alsdan is het oog der

der Zielen vry en ontbonden, en laat zich met onderſcheid zien. Schouwd alleen die dingen aan, die hooger zyn dan de zichtbaare: als dan is het gehoor genoegzaam verdood en afgeſtorven, als het geene zyn werkinge verlooren heeft. Maar het gemoed houd zich bezig met dingen, die het vernuft ver overtreffen.

De krachten daar de Ziel mede werkt, zyn recht als Kamenieren, die haar leiden in dat hoogſte haares zelfs; voor de ſlaapkamer haares eeuwigen Konings. En als de Ziele met haar krachten opgeheven is, in 't hoogſte boven alle geſchaapene dingen, en vriendelyk van haar beminde word omhelſd, zo moeten de krachten wyken en ruſten van alle werkelykheden, en de Ziele word doorvloeid van den Geeſt Gods, en de zaligheid gewerkt in meniger, ja in duizenderlei manieren, en dan gevoeld zy in de liefhebbende kracht een trek des Heiligen Geeſtes; als een leevende fontein, die vloeid met rivieren der eeuwiger zoetigheid.

Als de Ziele zo hoog in het licht komt, dat het verſtand verblind word, gelyk dat ooge van de klaarheid der Zonne, zo ontfangt zy boven de verſtandelyke kracht een ſimpel ooge, open gelooken in de werkelykheid der liefhebbende kracht; welk ooge, met een ſimpel aanſchouwen in die geeſtelyke klaarheid ziet, al wat God is eenvuldiglyk. Maar wat den geeſt des menſchen dan gebeurt, en wat hy bekend op die tyd, dat en is niet met woorden uit te ſpreeken, nochte hy en bekend dat zelve niet volkomen, als hy weder tot zich zelven komt.

De verlichte Ziele spreekt, hoe, of op welk een wyze dat God de zonden vergeeft.

De naare duisternis en word niet weg genomen,
Zo lang het morgenlicht verbeid van op te komen.
Bedriegt u niet, ô mensch! gy word geen zonden kwyt,
Zo lange als gy noch den ouden Adam zyt.
'tIs al bedrog: daar helpt geen bidden noch geen smeeken,
Indien gy niet en wilt uw valse wil verbreeken;
Hy trooste u ook wie wil, 't is leugentaal en vals,
Gy houd den last van al uw zonden op den hals;
Als Christus reisd in 't hert, dan word de nacht der zonden,
En alle duisternis, in 't godlyk licht verslonden:
En zo dat wezentlyk niet beurd in deezer tyd,
Zo blyft uw arme Ziel een nacht in eeuwigheid.
Het gaat 'er zo niet toe, gelyk gy hier wel hoorden,
Dat een misdaadig mensch, zyn schuld 's door Konings woorden,
Uit gunst vergeeven wierd, daar hy niet beter werd,
Maar bleef een schalk, een dief of moorder in zyn hert,
Neen, 't moet 'er anders gaan: een brandend vuur des Heeren,
Moet d' ouden boozen mensch tot stof en as verteeren,
Daar groend een leven uit, dat God in Christus mind,
Van alle schuld ontlast en aanneemt voor zyn kind.

Goddelyk Antwoord.

Wast u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen van voor myne oogen weg, laat af van kwaad te doen. Leerd goed doen, enz. Komt dan, en laat ons t' zaamen rechten, zeid de Heere: Al waaren uwe zonden als scharlaken, zy zullen wit worden als sneeuw, al waaren zy rood als karmozyn, zy zullen worden als [witte] wolle. Jezaias I; 16, 17, 18.

In-

XV.

Indien wy in het licht wandelen, gelyk hy in het licht is, zo hebben wy gemeenſchap met malkanderen, en het bloed van Jezus Chriſtus zynes Zoons reinigt ons van alle zonden. 1 Joannes I: 7.

Op het XV. Zinnebeeld.

Van het vergeeven der Zonden.

Wanneer Christus opstaat, zo sterft Adam. Wanneer de Zonne opgaat, zo word de nacht in den dag verslonden, en daar is geen nacht meer, alzo is de vergeevinge der zonden.

ô Zoekend en begeerig gemoed, dat daar hongert en dorst na het Ryke Gods, merkt doch den grond wat u geweezen word: Het is niet zo een licht ding een kind Gods te worden, gelyk men meent, daar men het geweeten in de Historien voert, zich alzo met Christus lyden en dood kittelt, daar men de vergeevinge der zonden historis leert, gelyk een wereldlyk gerichte, daar iemant zyn schuld uit genade vergeeven werd, of hy schoon een schalk in zyn hert blyft: het is alhier heel anders, God wil geen huichelaars hebben, hy neemt de zonden op zo een wys niet van ons, indien wy maar aan de weetenschap hangen, en ons met Christus lyden troosten, daar wy met het geweeten in de gruuwelen blyven. Het hiet: gy moet nieuw gebooren worden, of zult niet in het Ryke Gods komen. Dat zich iemant wil met Christus lyden en dood kittelen, en hem dat toe eigenen, en wil doch met zynen wille onwedergebooren in den Adamsen mensch blyven, die doet even gelyk iemant die zich zelven trooft met deeze gedachten, dat zyn Heer hem zyn land schenken zal, onaangezien dat hy zyn Zoon niet en is, en den Heer het zyn Zoon alleen belooft heeft: alzo is 't hier ook, wilt gy uwes Heeren land bezitten, en tot een eigendom hebben, zo moet gy zyn rechte Zoon worden; want den Zoon des dienstmaagds en zal niet erven met de vreye. Den Historien zoon is een vreemdeling, gy moet uit God in Christus gebooren worden, dat gy een liefe-

liefelyken Zoon word, alsdan zyt gy Gods kind, en een erfgenaam des lydens en ſtervens van Chriſtus? Chriſtus dood is uw dood, zyne opſtandinge uit den grave is uw opſtandinge, zyn hemelvaart is uw hemelvaart, en zyn eeuwig Ryk is uw Ryk; indien gy zyn rechten Zoon uit zyn vlees en bloed gebooren zyt, zo zyt gy een erfgenaam van al zyne goederen, anders kont gy Chriſtus kind en erfgenaam niet zyn.

Zo lange als dat aardſe ryk in uw Beeltenis ſteekt, zo zyt gy des verdorven Adams aardſe Zoon: daar helpt geen huichelery. Geeft zulke zoete woorden voor God als gy wilt, zo zyt gy doch een vreemd kind, en Gods goederen behooren u niet toe, tot dat gy met den verlooren Zoon weder tot den Vader komt, met een recht berouw en waare boete over uw verlooren erfgoed: daar moet gy met den willen geeſt uit het aardſe leven uitgaan, en den aardſen wille verbreeken, het welke zeer doet, met het gemoed en den willen geeſt zyn waarden ſchat verlaaten, daar toe den willen geeſt gebooren was, en moet in Gods willen ingaan, aldaar zaait gy uw zaad in Gods Ryk, en word in God, als een vrucht die in Gods akker waſt, nieuw gebooren, want uw wille ontfangt Gods kracht; Chriſtus geeſtelyk lyf, verſtaat hemelſe wezentheid, die de eeuwige diepte vervuld, en daar van waſt u een nieuw geeſtelyk lichaam in God, dat den tyd deezes levens, in 't aardſe grove lichaam verborgen ſteekt, gelyk het goud in eenen ſteen, alsdan zyt gy Gods kind, en Chriſtus goederen behooren u toe.

De Ziele in aandacht over de nieuwe Kreatuur.

Toen 't zaadje ſturf in 's aardryks ſchoot;
En ſcheen vergeeten en verlooren,
Toen groenden 't Bloempje door dien dood,
En kwam gelyk een nieuw gebooren,
Uit duiſtere aarde in 't ſchoone licht,
Om reuk en verwen voor te draagen.
Begroet van 's hemels aangezicht,
Met dauw en zonneſchyn in 't dagen;
Zo waſt de nieuwe kreatuur,
Als eigen wil gaat in 't verderven,
In dood en graf, al ſmaakt het zuur;
Daar groent een leven door dat ſterven;
Een bloem in 't Paradys zo ſchoon,
Al zien 't geen werelds blind gebooren,
Hy ſtaat voor God en zynen Zoon,
En ruikt door aller Eng'len kooren.
ô JEZUS lief! ô eeuwig goed!
Hoe vuurig luſt het my te worden
Een Bloempje aan uw Roozenhoed,
Daar nooit een lovertje verdorden!
ô Heere JEZUS voert my aan,
Om altyd in den dood te gaan.

Goddelyk Antwoord.

V*oorwaar, voorwaar, zegge ik u, zo iemant niet gebooren en word uit water ende Geeſt, hy en kan in het Koningryke Gods niet ingaan.* Joannes III: 5.

XVI.

In Christus Jezus en heeft noch Besnydenisse eenige kracht, noch Voorhuid, maar een nieuw Schepsel. Galaten VI: 15.

Op het XVI. Zinnebeeld.

Van de wedergeboorte of nieuwe Kreatuur.

Gelyk een ſchoone bloem uit de zwarte aarde, uit den dood en de verrottinge des Zaads in een ander element, de lucht door het licht der Zonne verklaard, opwaſt, zo waſt de nieuwe kreatuur het waare beeld Gods, uit de duiſtere grofheid, uit den dood des ouden Adams, niet voor d' uiterlyke oogen, niet in deeze wereld, maar in het eenige reine element Gods dat inwendig is.

En gelyk de bloem een water in zich zuigt daar hem zyn wezen van waſt, zo zuigt de omgewende Ziele met zyn begeerte dat water des levens in zich, en daar van waſt hem dat hoogwaarde edele en bovenmaaten ſchoone beeld, de nieuwe kreatuur. Van dit water moet gy niet denken dat het maar eene gelykenis zy, maar het is wezentlyk water, doch gy zult het ook niet vergelyken by dit uiterlyke doodelyke water, of ook niet meenen dat het een rivier of vloeijende beek zy, die hier of daar aan een bezondere plaats waare, och neen! dat water des levens is die hemelſe wezentheid, gebooren van de zachtmoedigheid der Majeſteit Gods, en deeze wezentheid het water des levens vervuld de gantſe eeuwige diepte der eindelooze Godheid: zo dat als Chriſtus ons nood op het water des levens, wy niet en behoeven hier of ginder, onder of boven te gaan, maar wy zullen door dit uitwendige, doorbreekende onze dorſtige begeerte in dat inwendige, daar God overal-tegenwoordig is, invoeren, aldaar is dit water des levens aan alle plaatſen.

De rechte weg in 't eeuwig leven is in den menſch; hy heeft der Zielen wil in die uiterlyke wereld ingevoert, die moet hy nu weder in zich, in die inwendige geeſtelyke wereld, daar God overal-tegenwoordig is, invoeren,

ren, en eeten geestelyk brood, en drinken geestelyk water, daar van de nieuwe kreatuur toeneemt, en een gestalte krygt.

Maar hy heeft een gevaarlyke en zwaaren weg te gaan; want die omgekeerde wille moet weder in zich ingaan, en moet door dat sterren en elementen ryk doorbreeken: ô hoe word hy aldaar gehouden! het moet een groote ernst zyn geen huichelery, en met den wille in 't sterrenryk, in deeze uiterlyke wereld te blyven.

Och! in dit net der uiterlyke weelde blyven de meeste menschen hangen, verstrikt aan haar verdorve lusten en valse begeerlykheden, en zy en breeken niet door tot dat inwendig, tot dat heerlyk Ryke Gods, en om dat zy dat oude leven niet willen afsterven, zo en kunnen zy dat nieuwe nooit erlangen.

Aan een wedergebooren mensch ziet men uitwendig geen veranderinge; zyn gedaante en gestalte des lichaams is gelyk te vooren, en daarom acht het de grove wereld, die alles na haare plompheid wil hebben, voor rook en wind; doch om dat de nieuwe geboorte van deeze wereld niet en is, daarom en kanze ook van deeze wereld niet verstaan noch begreepen worden.

Maar de nieuwe mensch is inwendig in den diepen grond, daar wast zy wezentlyk in den ouden verborgen, gelyk dat goud in den groven steen wast.

Zo u uwe oogen geopent waaren, ten tyde als haar het uiterlyke vlees en bloed door den dood afvalt, dan zoud gy dit nieuw schepsel, dat heerlyke en boven maten schoone beeld zien staan, als een hoog versierden bloem, door den dood gegroent en uitgewassen, in dat vreugdenryke Paradys Gods.

De Ziele wederlegt den ouden Adam.

Den ouden mensch, dat grove beest,
Bezeeten van een sterren geest,
Die nooit in dieper grond en raakte,
Dan in zyn moeder die hem maakte,
Sprak myn gemoed met stoutheid an;
Waar is die schoone hemel dan,
Daarom gy alle vreugd gaat derven,
En zinkt in een geduurig sterven,
Zo vraagt een man, die nooit en zag:
Waar is de Zon? waar is den dag?
Gy zyt het zelf, ô mensch der zonden,
Die ons de oogen houd verbonden;
Waart gy rein weg met al uw slyk,
Wy zagen God en 't Hemelryk,
En alle Engelen om ons heené
Dat is geen waan; dat weet die geene,
Die eens door gunst van 't eeuwig goed,
Een oog ontlook in zyn gemoed.
Daarom begeer ik u te laaten,
Zo lang ik leef wil ik u haaten,
En snyden al uw lusten af,
Tot dat gy my ontvalt in 't graf.

Goddelyk Antwoord.

Weest niet gelyk een Paard, gelyk een Mail-ezel, welk geen verstand en heeft. Psalm XXXII: 9.

De dwaas zeid in zyn herte; Daar en is geen God. Psalm LIII: 2.

Een Osse kend zynen bezitter, ende een Ezel de kribbe zynes Heeren: [maar] Izraël en heeft geen kennisse, myn volk en verstaat niet. Jezaias I: 3.

De

XVII.

De natuurlyke mensche en begrypt niet de dingen die des Geestes Gods zyn. Want zy zyn hem dwaasheid, ende hy en kanze niet verstaan, om datze geestelyk onderscheiden worden. 1 Korinthen II: 14.

Op

Op het XVII. Zinnebeeld.

Van het Paradys, waar het is, en hoe men dat beschouwen kan.

Het vernuft, het welke met Adam uit het Paradys is uitgegaan, vraagt: waar is dat Paradys aan te treffen? is het ver of naby? is het in deeze wereld, ofte buiten de ruimte deezer wereld boven de sterren? waar woont God dan met de Engelen? en waar is dat lieve vaderland; daar geen dood is? dewyl geen zon en sterren daar in zyn, zo moet het in deeze wereld niet weezen, anders was het lange al gevonden geworden.

Lieve vernuft, niemant kan een ander daar een sleutel toe leenen, en of het schoon is dat iemant daar een sleutel toe heeft, zo sluit hy doch een ander niet op, een ieder moet met zyn eigen sleutel opsluiten, anders komt hy daar niet in: want den sleutel is den Heiligen Geest, wanneer hy dien sleutel heeft, zo gaat hy in en uit.

Daar is u niets naders als Hemel, Paradys en Helle, tot welke gy genegen zyt, daar zyt gy in deezer tyd het allernaaste by, gy zyt tussen beiden, en daar is tussen ieder een geboorte, gy staat in deeze wereld in beide de deuren, en hebt beide de geboorten in u. God houd u in een poorte, en roept u; en de Duivel houd u in de andere poorte, en roept u ook; met welke gy gaat, daar komt gy

gy heen. Den Duivel heeft in zyne hand: macht, eere, wellust en vreugde, en den wortel daar in is de dood en vuur. Zo heeft God in zyne hand: kruis, vervolging, jammer, armoede, smaat en elende, en de wortel dier zelve is ook een vuur, en in het vuur een licht, en in het licht die kracht, en in de kracht dat Paradys, en in het Paradys de Engelen, en by de Engelen de vreugde. Die logge uiterlyke oogen konnen het niet zien, want zy zyn uit de alleruitwendigste GEBOORTE uit deeze uiterlyke wereld, en zien maar van den glans der zonne: maar wanneer den H. Geest in de Ziele komt, zo baard hy dezelve nieuw in God, zo word zy een Paradys kind, en krygt den sleutel tot het Paradys, diezelve ziet daar in.

Maar het logge lyf kan daarom daar niet in, het behoord daar ook niet in, het behoord in de aarde, en moet verrotten, en in nieuwe kracht, dewelke het Paradys gelyk is, in Christus opstaan aan het einde der dagen, dan mag het ook in 't Paradys woonen, en eer niet, het moet die derde, die alleruitwendigste GEBOORTE te vooren afleggen, als deezen ruuwen rok, daar in vader Adam, en moeder Heva zyn geslaapen, daar in zy vermeenden wys te worden.

De Ziele betracht de nabyheid Gods.

Ik meende ook de Godheid woonde verre,
In eenen troon, hoog boven maan en ſterre,
En heften menigmaal myn oog,
Met diep verzuchten naar om hoog;
Maar toen gy u beliefden te openbaaren,
Toen zag ik niets van boven nedervaaren;
Maar in den grond van myn gemoed,
Daar wierd het liefelyk en zoet.
Daar kwaamt gy uit der diepten uitwaarts dringen.
En, als een bron, myn dorſtig hert beſpringen,
Zo dat ik u, o God! bevond,
Te zyn den grond van mynen grond.
Dies ben ik bly dat gy myn hoog beminden,
My nader zyt dan al myn naaſte vrinden.
Was nu alle ongelykheid voort,
En 't herte rein gelyk het hoord,
Geen hoogte, noch geen diepte zouw ons ſcheiden,
Ik ſmolt in God, myn lief; wy wierden beide
Een geeſt, een hemels vlees en bloed,
De wezentheid van Gods gemoed,
Dat moet geſchiên. Och! help getrouwe Heere,
Dat wy ons gants in uwen wille keeren.

Goddelyk Antwoord.

Zoude zich iemant in verborgene plaatſen konnen verbergen, dat ik hem niet en zoude zien, ſpreekt de Heere? en vervulle ik niet den hemel ende de aarde? ſpreekt de Heere. Jeremias XXIII: 24.

En weet gy niet dat gy Gods Tempel zyt, en de Geeſt Gods in u lieden woont? 1 Korinthen III: 16.

Hoe-

XVIII.

Hoewel hy niet verre en is van een iegelyk van ons. Want in hem leeven wy, ende beweegen ons, en zyn wy. Handelingen XVII: 27, 28.

Naby u is het Woord, in uwen monde en in uw herte. Romeinen X: 8.

Op het XVIII. Zinnebeeld.

Van de overal-tegenwoordigheid, en nabyheid Gods.

Mozes spreekt: *De Heere onze God is een eenigen God:* En op een andere plaats staat: *Van hem, door hem, en in hem zyn alle dingen.* Item: *Ben ik niet die alle dingen vervuld?* Item: *Door zyn Woord zyn alle dingen gemaakt, wat gemaakt is.* Daarom moet men zeggen, dat hy aller dingen oorsprong is; hy is die eeuwige onmeetelyke Eenheid, als tot een exempel: zo ik denke, wat zoude in de plaats deezer wereld blyven, wanneer de vier elementen met het gesternte en de natuur weg kwam en ophield, alzo dat 'er geen natuur of kreatuur meer was? Antwoord: Daar bleef die zelve eeuwige Eenheid, daar uit natuur en kreatuur haaren oorsprong ontfangen. Alzo ook wanneer ik denke: wat is veel honderd duizend mylen boven het gesternte, of wat is in die plaatse daar geen schepsel is? het is die eeuwige, onveranderbaare Eenheid, welke is dat eenige goed, dat niets achter hem of voor hem heeft, dat hem iets geeft, of neemt, of daar van deeze eenheid ontstonde, aldaar en is geen grond, tyd, noch plaatse, en het is den eenigen God, of dat eenige goed, dat men niet uytspreeken kan.

Alzo verstaan wy dat 'er in de eeuwige diepte geen plaatsje zyn kan, al was 't zo klein als een mostertzaadje, daar God niet wezentlyk in en tegenwoordig zouw zyn, zo is hy dan ook in myne Ziele,

Ziele, och ja! en daar over ben ik hoog verheugt, dat myn God en myn Vader my zo na en in my is. Ach myn God, myn grond, hoe menigmaal heb ik in myne onverstandigheid, met uitgestrekten halze na den gesternden hemel gezien, en gy waart zo naby! ô Jezus, myn schoonste lief, nu hoef ik u niet veel duizend mylen van hier te zoeken, want waar uwen Vader is daar zyt gy ook. En dewyl gy uit alle de krachten uwes eeuwigen onmeetelyken Vaders, aan alle oorden, in de eindelooze diepte der eeuwigheid, van eeuwigheid in eeuwigheid gebooren word, zo word gy ook in den omtrek myner Ziele gebooren, zo dezelve zich nu maar ledig maakt van de grovigheden, die zy door de valse wille, lust en begeerte had ingezoogen, en alzo de deure open doet, dan gaat gy, ô aankloppende Jezus in, en doorvloeid de gantse Ziele met het eeuwig licht des levens, dat gy zelf zyt. ô Myn schoonste lief, het lust my noch langer van u tegenwoordigheid te spreeken, want gy zegt zelver: *Ik en myn Vader zullen wooninge maaken by de geene die my lief heeft*. Joan. XIV: 23. Waar nu gy, en uwen eeuwigen Vader, ô schoonste Lief! tegenwoordig zyt, daar gaat ook den Heiligen Geest van u beiden uit, gelyk 'er ook gesprooken word: *Weet gy niet dat gy tempelen des Heiligen Geestes zyt, die in u woont*, zo is dan de gantse goddelyke kracht na zyne eeuwige geboorte in den grond myner Zielen, als een levende fontein, indien ik u, ô zoetste Jezus, recht liet hebbe, en alle dingen verlaatende, u getrouwelyk navolge.

De Ziele spreekt van haar wezen, hoe haar God geschapen had, en door welk middel zy in haar eerste stand mag komen.

Een water als kristal, waar op geen koelte speelt,
Ontfangt zo sierlyk en schoon het zonnen beeld;
Zo was de schoone Ziel, het edelste aller dingen,
Die door de wysheid Gods een wezentheid ontvingen;
Een vonk van 't eeuwig vuur, doorscheenen met Gods licht,
Een klaaren Spiegel voor het eeuwige aangezicht;
Daar 't eeuwig end'loos EEN, in hoogte, noch in breete,
Noch eeuw'ge diepten, nooit te gronden noch te meten,
Zich zelve schouwde, en vond in een geschapen beeld,
Dat voor de schepping in zyn wysheid had gespeelt.
Dien klaaren Spiegel heeft de valse lust geschonden;
Dat kristalyn gevuld met grovigheid der zonden;
Dien stillen zuiv'ren grond beweegt uit zyn akkoort,
En de ed'le Beeltenis zo jammerlyk verstoord.
Wat zal de mensch nu doen? wat gaat hy best voor gangen
Om dit verlooren Beeld in 't herte weêr te ontfangen?
Een WILLE, uitgaande van het eeuwig Zielen-vuur,
Die dryve, als met een zweep, de gantse kreatuur,
Met al haar beelden uit, en sta de Godheid stille;
Van alle neig'lykheid, dat hy volbrengt zyn wille.
Daar is geen and're raad, al kost het wee en pyn,
Het moet geleeden, of het moet verlooren zyn.

Goddelyk Antwoord.

[Te weeten] *dat gy zoudet afleggen, aangaande de voorige wandelinge, den ouden mensche, die verdorven word door de begeerlykheden der verleidinge: Ende dat gy zoudet vernieuwt worden in dën geest uwes gemoeds. Ende den nieuwen mensche aandoen, die na God geschapen is in waare rechtvaardigheid en heiligheid.* Efez: IV: 22, 23, 24.

God

XIX.

God zeide: Laat ons menschen maaken, na onzen beelde, na onze gelykenisse. Gen. I: 26.

Op het XIX. Zinnebeeld.

Van de Ziele, want zy eigentlyk is.

God is een louter Wezen, van het welke alle dingen haar wezen ontfangen. Myn wezen vloeit zonder middel uit God, en van het wezen vloeit het leven, en van het leven de zaligheid. Vergadert u en alle krachten der Ziele in dat inwendige der Zielen, dat is, dat wezen, en ſtaat ſtil, zo zal God noodwendig inlichten.

Myn Ziele is een ſpiegel, daar in God alle uuren ſchynt en licht; maar dat ik zyn licht niet gants gewaar worde in myn Ziele, daar ben ik zelve oorzaak van, om dat ik my niet onthoude van alle geſchapen dingen, en myn Ziel niet bloot daar ſtelle, zy word te menigmaal met uiterlyke dingen vermenigvuldigt, en verhindert dat zy God in haar zelven niet zien kan.

Zo de ſpiegel voor my gehouden word, moet zich myn geſtalte en beeld in den ſpiegel inbeelden, ik wil of wil niet: alzo ook indien zich de menſch ontleedigt van alle uitwendige dingen, en dat alle krachten in het wezen vergadert zyn, en de menſch in een vergeeten zyns zelfs en alle dingen komt, zo moet God noodwendig inlichten en inblikken in de Ziele, en een zulken blik is beter dan de heele wereld, met al haar goed. In een ſpiegel word een aangezicht gebeeld, en de gantſe geſtalte, maar de natuur en het wezen gaat daar niet in. Maar zo zich God

God verbeeld in de Ziel, zo gaat natuur en wezen daar in. In somma, die goddelyke natuur vergiet zich gants in dat bloote wezen der Zielen, indien zy louter en rein is. Myn aangezicht met gestalte en form vergiet zich wel in den spiegel, maar myn natuur en wezen gaat daar niet in. Maar God giet zich in de Ziel met natuur en al zyn wezen: alzo is God in de Ziele, en de Ziel in God. Den wyn is in het vat, maar het vat niet in den wyn: maar in de geestelyke onzienlyke dingen gaat het anders toe. De Ziele is in God, en God in de Ziele; God is in de Engelen, en de Engelen zyn in God; dat water is in de beek, maar de beek is niet in 't water, maar zy zyn gescheiden.

Christus sprak, *Den* V ADER *is in my, ende ik ben in den Vader, ik en den Vader zyn in u, en gy zyt in ons.* Al die geestelyke wezens hebben geen bepaaling: de Ziele is in 't lichaam en doch aan alle plaatsen in de wereld, en buiten de wereld. De Engelen zyn in geen besloten bepaaling, en zy mogen ook aan geene plaats verbonden zyn. God vergiet zich noodzaakelyk in de Ziel, zo den mensch hem zelver afsterft, zich zelven verlochent, en komt in een onweetenheid zyns zelfs en aller dingen.

God eist niet als eene bloote, loutere, lydende, afgescheiden Ziele; daarom legt de zaligheid niet aan ons doen, of werken, maar aan een bloot louter lyden, dat ik alle dingen en myn zelven laate, en legge my stil onder God, en laat God alles in my zyn, en blyve zelve niets; dat is, de nieuwe geboorte en rechte bekeering, en dat eeuwige leven.

 De

De Ziele begeert Christus, het brood des levens, wezentlyk in haar te hebben.

Schoon ik het gantse huis vervuld met spyze zag,
En dat ik, als een Vee in 't gras, daar inne lag,
Noch bleef ik onverzaad,'t zou myn geen voedsel geven,
De spys moest in my zyn, indien ik zoude leeven.
Nu merkt, ô menschen kind, dit raakt uw stand gewis:
Schoon de eeuw'ge diepte vol der klaare Godheid is,
Zo lang het Zielenvuur niet eet van 't godd'lyk wezen,
Zo lange zal het ook een dorre honger weezen.
Gelyk van 't voedsel dat het zaadje in zich trekt,
Een fierlyk Bloempje tot zyn lichaam word verwekt;
Zo word de vuur'ge Ziel met nieuwheid overtoogen,
Indien zy 't wezen Gods heeft waarlyk ingezoogen;
Dat heilig wezen word zo heerlyk om 't gemoed,
Een schoon en geest'lyk lyf van hemels vlees en bloed,
Daar brand zy eeuwig in, en geeft uit haar verteeren
Een lichten klaaren Geest, een spiegel voor den Heere.
Dit is den nieuwen mensch, die in den ouden steekt,
Als 't goud in eenen steen; wanneer den ouden breekt,
Dan staat den nieuwen bloot, voor God en de Eng'len kooren;
Zo word, door 't recht geloof, de rechte mensch geboren.
Het recht geloove blyft niet slechts van buiten staan:
Maar breekt door alles heen, en grypt de Godheid aan.
Die moet haar voedsel zyn, en kracht, en wysheid geeven,
Dat is haar brood en wyn, en spys voor 't rechte leven.

Goddelyk Antwoord.

I*k ben het brood des levens: die tot my komt, en zal geensins hongeren, en die in my geloofd, en zal nimmermeer dorsten.* Joannes VI: 35.

Ge-

XX.

Gelyk een hert ſchreeuwt na de waterſtroomen; alzo ſchreeuwt myn Ziele tot u, ô God.

Myn Ziele dorſtet na God, na den levendigen God. Pſalm XLII: 2, 3.

Op het XX. Zinnebeeld.

Hoe dat wy Christus wezentlyk in ons moeten hebben.

Alle vochtigheid die van buiten is kan den boom niet helpen, maar de vochtigheid die hy in zich trekt, geeft hem leven, wasdom en vruchtbaarheid.

Of het overal vol van Christus was, en Christus was of kwam niet in my, zo mogt het my niet helpen, ik was en bleef een verdorven en vruchteloozen boom.

Dit is een Christen: die met den inwendigen grond, gemoed en wille zich heeft tot de geschonken genade in *Christus Jezus* ingewend, en in den wille zyner Ziele geworden is, als een jong kind, dat alleen haakende is na de borsten des moeders, dat een dorst na de moeder heeft, en des moeders borst zuigt, waar van het leefd.

Alzo ook is deeze mensch alleen een Christen, wiens Ziel en gemoed weder in die eerste moeder, (waar uit des menschen leven ontsprooten is, als in dat eeuwige WOORD, het welke zich met de rechte melk des heils heeft in onze, aan God blinde menschheid geopenbaard,) ingaat, en deeze moederlyke melk in zyn hongerige Ziele drinkt, waar van de nieuwe geestelyke menschheid ontstaat.

Want dat is alleen een Christen, in wien Christus woond, leefd, en is, in wien Christus na den inwendigen grond der Zielen, is opgestaan en leevendig geworden, die daar Christus overwinninge tegen Gods toorn, ook helle, duivel, dood en zonden (als Christus menschheid, lyden, sterven en opstanding) in zynen inwendigen grond heeft aangetrokken, daar het zaad der vrouwe, als Christus in zyne overwinning, in hem ook

ook overwint, en de ſlange in des boozen vlees wille dagelyks den kop vertreed, en de zondelyke luſt des vlees dood.

Want in CHRISTUS alleen worden wy ten goddelyken kindſchap en Chriſtus erven aangenomen; niet door eenen uiterlyken vreemden ſchyn eener bezonderlyk genaden aanneeming, door een vreemde verdienſte eener toegereekende genade van buiten: maar door eene kinderlyke, inwoonende, geleederlyke, wezentlyke genade, daar des doods overwinnaar, als Chriſtus met zyn leven, wezen en kracht in ons, van onzen dood opſtaat, en in ons heerſt en werkt, als in een ranke aan zynen wynſtok, gelyk de Schriften der Apoſtelen doorgaans betuigen.

Dat is geen Chriſten, die zich alleen met het lyden, ſterven en de voldoening van CHRISTUS trooſt, en hem dat zelve als een genaden geſchenk toerekent, en evenwel een wild dier onwedergebooren blyft, zulk een Chriſten is een iegelyke goddelooze. Want een ieder wil gaarn door een genaden gifte zalig worden: den Duivel woude ook alzo door een van buiten aangenoome genade, wel gaarn weder een Engel zyn.

Maar dat hy zoude omkeeren, en worden als een kind, en uit Gods genaden-water der Liefde en H Geeſt nieuw gebooren worden, dat ſmaakt hem niet: Alzo ook den tytel Chriſten niet, die den genaden-mantel van Chriſtus wel omhangt, maar in de kindsheid en nieuwe geboorte mag hy niet ingaan, nochtans zegt Chriſtus, dat hy anders het Ryke Gods niet en mag zien.

De

De verlichte Ziele verklaard het uiterlyke vernuft: het afscheiden eenes rechtvaardigen.

Op welk een wyze of eene Ziel,
Die Gods geboden rein bewaarden,
Na dat haar vlees en bloed ontviel,
Ten hemel vaard van deezer aarden?
Zo vraagd het oude Adams kind,
Dat alle wysheid heeft verlooren,
Aan God en 't Vaderland zo blind,
Als hier op aarde een blind gebooren.
Wanneer de Ziel zo gants en gaar
Haar zelf ontzinkt, en houd zich stille,
Dan word de Godheid openbaar,
En woont in haar gelaaten wille;
Ontvalt haar nu het vlees en bloed,
Dan is zy met Gods licht doorscheenen,
Als 't yzer met eenen heeten gloed,
Dat is Gods hand; waar zouw zy heenen?
Zy is met heerlykheid gekroond,
En zelf den Tempel en den Hemel,
Daar God met zynen glans in woond,
En zynen Geest met zoet gewemel.
Het hemelryk is zonder maat,
Gelyk als boven zon en sterre,
Zo wel ook hier, daar de aarde staat,
In de eeuwigheid is na noch verre.

Goddelyk Antwoord.

Z*egget den rechtvaardigen, dat het* [*hem*] *wel gaan zal; dat zy de vrucht haarer werken zullen eeten.* Jezaias III: 10.

Ze-

XXI.

Zalig zyn de dooden, die in den Heere ſterven, van nu aan: Ja, zegt de Geeſt, op dat zy ruſten mogen van haaren arbeid: ende haare werken volgen met haar. Openbaaring XIV: 13.

Op het XXI. Zinnebeeld.

Hoe 't zich met een vroome Ziele verhoud, in 't afsterven des Lichaams.

Dat uiterlyke vernuft spreekt: de Ziele, wanneer die van het lichaam scheid, vaart zy dan niet in den hemel of in de helle, gelyk men in een huis ingaat, of gelyk men door een gat in een andere wereld ingaat!

Antwoort. Neen, daar is geen invaaren op zulk een wyze, want hemel en helle is overal-tegenwoordig: het is maar een inwendinge des willens, of in Gods liefde, of in Gods toorn, en zulks geschied in den tyd des lichaams, daar van Paulus zegt: *Onze wandeling is in den hemel.* En Christus ook spreekt: *Myne Schaapen hooren myne stemme, en ik kenne haar, en zy volgen my, en ik geeve haar dat eeuwige leven, en niemant zalze uit myne hand scheuren.*

Zo vraagt het vernuft: Hoe geschied dan zulk ingaan des willens in den hemel?

Antwoord. Wanneer zich de wille te gronde God overgeeft, zo verzinkt hy buiten zyn zelve, buiten alle grond en plaatse, daar alleen God openbaar is, werkt en wil, zo word hy hem zelve een niets na zynen eigen wille: alsdan werkt en wil God in hem, en dan woont God in zynen gelaaten wille, daar door word de Ziele geheiligd, dat zy in de goddelyke ruste komt. Wanneer nu het lichaam verbreekt, zo is de Ziele met goddelyke liefde doordrongen, en met Gods licht doorscheenen,

ge-

gelyk dat vuur een yzer doorgloeid, daar van het zyne duisterheid verlieſt. Dat is Christus hand, daar Gods liefde de Ziele gants doorwond en in haar een ſchynend licht en nieuw leven is, zo is zy in den hemel, en een tempel des H. Geeſtes, en is zelver Gods hemel, daar in hy woont.

Dat uiterlyke vernuft ſpreekt: Hoe komt het dan dat die heilige Ziele in deezer tyd zulk licht en zulk een groote vreugde niet volkomen mag bevinden?

Antwoord. Dat hemelryk is in de Heiligen in haaren geloove werkende en bevindelyk, zy voelen Gods liefde in haaren geloove, daar door zich de wille in God overgeeft: maar dat natuurlyke leven is met vlees en bloed bekleed, en ſtaat in den tegenzet van Gods toorn, met de idele luſt deezer wereld omgeeven, welke dat uiterlyke doodelyke leven ſteeds doordringt: daar op de eene zyde de wereld, op de andere zyde de Duivel, en op de derde zyde den vloek des toorns Gods, in vlees en bloed, dat leven doordringt en zift, daar door de Ziele dikmaal in angſt ſtaat, wanneer alzo de helle op haar dringt, en zich in haar wil openbaaren; doch zy verzinkt in de hoope van Gods genade, en ſtaat als een ſchoone rooze midden onder de doornen, tot dat het ryke deezer wereld van haar afvalt in 't ſterven des lichhaams: als dan word zy eerſt recht in Gods liefden openbaar, wanneer haar niets meer verhindert. Zy moet deezen tyd met Chriſtus in deeze wereld wandelen; Chriſtus verloſt haar uit haare eigen helle, nadien hy haar met zyne liefde doordringt, en by haar in der hellen ſtaat, en haare helle in den hemel veranderd.

De

De Ziele spreekt van den stand der godloozen.

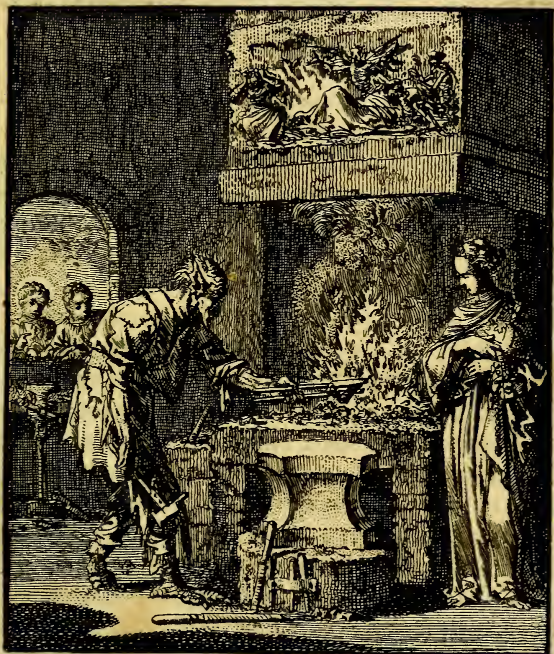
Maar ach! wat onderscheid is dit!
Den goddeloozen geeft zyn wille
In handen van den helsen smit,
Die kwaade meester houd hy stille,
Die steekt zyn Ziel in 't brandend vuur,
Van boosheid, leugen, nyd en tooren,
En al wat meer van die natuur,
Door 't ryk des afgronds word gebooren.
Die idelheden met elkaêr,
Te zaam geknoopt en vast verbonden,
Die worden in hem openbaar,
Nu is zyn Ziel een huis der zonden;
Want zy doordringen 't gants gemoed,
Met haar natuurelyke krachten,
Gelyk het vuur een yzer doet.
ô Mensch! te groot om weinig te achten;
Hoe loopt gy zelf in uw verdriet,
In eeuwig jammer en elende,
Dat wil dien goeden Vader niet,
Hy schiep u niet tot zulk een ende.

Goddelyk Antwoord.

W*ee den godloozen, het zal* [*hem*] *kwaalyk gaan: want de vergeldinge zyner handen zal hem geschieden.* Jezaias III: 11.

Weet

XXII.

Weet gy niet dat wien gy u zelven ſtelt tot dienſtknechten ter gehoorzaamheid, gy dienſtknechten zyt des geenen dien gy gehoorzaamt, of der zonde tot de dood, of der gehoorzaamheid tot gerechtigheid? Romeinen VI: 16.

Op het XXII. Zinnebeeld.

Hoe het met een godlooze Ziele gaat, als haar het lichaam afsterft.

Hoe gaat het dan met den godloozen?

Antwoord: Die godlooze Ziele wil in deezer tyd niet in de goddelyke gelaatenheid haares willens gaan, maar gaat geduurig in eigen luſt en begeerte, in de idelheid en valsheid, in des duivels willen: zy vat maar boosheid, leugen, hovaardigheid, gierigheid, nyd en toorn in zich, en geeft haaren wille daar in: diezelve idelheid word in haar openbaar en werkende, en doordringt de Ziele gants en gaar, gelyk een vuur dat yzer. Deeze kan niet tot goddelyke ruſte komen, want Gods toorn is in haar openbaar: en zo zich nu het lichaam van de Ziele ſcheidet, zo gaat eeuwig berouwen en vertwyfelen aan; want zy bevind, dat zy gants zulk een angſtelyken gruuwel geworden is, en ſchaamt zich, dat zy zoude met haaren valſen wille tot God indringen, ja zy kan ook niet, want zy is in den grim gevangen, en is zelver een loutere grim, en heeft zich daar midden ingeſlooten door haar valſe begeerte, welke zy in zich heeft verwekt. En dewyl Gods licht niet in haar ſchynt; en zyne liefden haar niet beroert, zo is zy een groote duiſternis, en een pynelyke angſtelyke Vuur-wel, en draagt de helle in zich, en kan dat licht Gods niet zien. Alzo woont zy in zich zelven in der hellen, en daar en behoeft geen invaaren, want waar zy immermeer is, zo is zy in der

der hellen, en of zy zich veel honderd duizend mylen konde van haar plaats begeeven, zo is zy doch in zulk een wellinge en duisternis.

Dat uiterlyke vernuft spreekt: Hoe komt het dan dat de godlooze in deezer tyd de helle niet voelt, dewyl hy zo na, ja in den mensche zelve is?

Antwoord: Hy voeldze wel in zyn vals geweten, doch hy verstaat dat niet, want hy heeft noch de aardse idelheid, met dewelke hy zich verlustigd, daar aan hy vreugde en wellust heeft: ook heeft dat uiterlyke leven noch dat licht der natuur, daar in zich de Ziele verlustigd, dat alzo dat pynigen niet mag openbaar worden. Maar wanneer het lichaam sterft, zo kan de Ziele zulken tydelyke wellust niet meer genieten, en zy heeft ook dat licht der uiterlyke wereld verlooren: alsdan staat zy in eeuwige dorst en honger na zulke idelheid, met welke zy zich alhier heeft vermaakt, en zy kan doch niets bereiken, als maar zulk een valse ingevatte wille, het welk zy in deezen leven te veel heeft gehad, en zich doch niet laat vernoegen, dat heeft zy alsdan te weinig: daarom is zy in eeuwigen honger en dorst na idelheid, boosheid en lichtvaardigheid: zy woude altyd gaarn noch meer boosheid doen, en heeft doch niets daar in, of daar meê zy dat kan volbrengen, zo geschied zulk volbrengen maar in haar zelven, en zulk een helsen honger en dorst kan eer niet gants openbaar worden, eer haar het lichaam afsterft, met het welke zy alzo in wellust heeft geboeleert, het welke haar toevoegden waar na zy belust was.

De Ziele houd haar naasten voor, het onrustig zwerven, en hoe zy tot waare ruste zouw mogen komen.

Hoe topt de Ziel, en zoekt met vlyt te rusten,
Nu hier, nu daar, in veelderleye lusten,
In geld, in goed, in weelden en in pracht,
In eer, in roem, in heerschappy en macht,
In lust des vlees, in drinken en in eeten,
In list, in konst, in wysheid en in weeten;
Maar al vergeefs, zy vind haar ruste niet,
Gelyk men 't klaar aan kleine en grooten ziet.
Zo zwerft een steen, van zyne plaats geheven,
En door een hand met kracht om hoog gedreeven,
Hy vind geen rust eer dat hy leid op de aard,
Zyn eigen grond, dies valt hy nederwaart.
ô Arme Ziel, zo ver van huis en erven,
Ziet hier een beeld van uw elendig zwerven,
Vielt gy met kracht op God, uw eerste grond,
Het was gedaan, gy vond uw rust terstond;
Doet gy dat niet, zo moet uw eeuwig leven,
ô Arme Ziel, in eeuwige onrust zweeven;
Dat is een vrucht te bitter en te wrang,
Bedenkt u recht, het eeuwig duurd zo lang.

Goddelyk Antwoord.

Zy zullen rusten op haare slaapsteden, een iegelyk die [in] zyn oprechtigheid gewandelt heeft.

De godlooze, zeid myn God, en hebben geenen vrede. Jezaias LVII: 2, 21.

XXIII.

Laat ons dan ons benaarstigen om in die ruste in te gaan: op dat niet iemant in dat zelve exempel der ongeloovigheid en valle. Hebr. IV: 11.

Op het XXIII. Zinnebeeld.

Van de eenige ruſtplaatſe der Ziele, welke die is.

Geen ding en heeft ruſte voor dat het is daar het t'huis hoord, dat is, in zynen eerſten oorſprong. Werpt een ſteen om hoog, hy zal weder ter aarde vallen, hy zal niet ruſten voor dat hy weder op de aarde leid, want de aarde is zyn ſubſtantie en zyn oorſprong. Ons lichaam, dewyl het ook een aardſe ſubſtantie is, en zal mede niet ruſten voor dat het weder in de aarde is: Maar onze edele Ziel, die een Geeſt is, en na het beeld en de gelykeniſſe Gods, van God geſchapen, en een eeuwig wezen in God gehad heeft, die is altyd ongeruſt en ongetrooſt eer dat zy in God ruſt, en met God vereenigd is.

Dat vuile aardſe vlees mag haar wat bedriegen, verleiden, en met hem ter aarde nedertrekken, en een tyd lang met tydelyke vermaakelykheden, en vleeſelyke wellußten onderhouden; maar als zy weder tot haar zelven keert, en in haaren grond ziet, dan zucht zy weder als een balling die uit zyn land verſtooten is, en als een kind dat zyn Vader verlooren heeft: Want de Ziele is van God zo edel, ſubtyl, geeſtelyk en goddelyk geſchapen, dat haar geen ding en kan verzaadigen, en in vrede doen ruſten, dan God zelve; want als zy in God niet ruſt, zo is zy altyd onverzaad en ongeruſt.

Zo

Zo roept nu God zo vriendelyk, de edele Ziele, die 't (als een duive) alles overvloogen, en nergens ruſte gevonden heeft, tot zich, zeggende: *Komt tot my alle die belaſt en belaaden zyt, ik zal u verkwikken.*

Komt tot God, in alle dingen hebt gy ruſte gezocht, en niet gevonden. Komt tot God, in hem zult gy zalige ruſte vinden, want hy is uw God, uw oorſprong; hy is de eeuwige ruſte der zalige geeſten. Gy hebt een eeuwig ongeſchapen wezen in hem, en een geſchapen wezen van hem; daarom alle kreatuuren die met u in der tyd van God geſchapen zyn, die wyzen u van haar, zeggende: Wy zyn met u geſchapen kreatuuren eenes Gods en Scheppers, wy en hebben geen ruſte in ons zelven, hoe zoud gy dan ruſte in ons vinden? daarom gaat tot uwen oorſprong, daar uwen geeſt afgekomen is, en in hem zult gy eeuwige en zalige ruſte vinden.

Och! had ik doch de vleug'len eener Duive,
Op dat ik mogt van de aarde heenen ſtuiven,
Ik vloog zo ver tot dat ik ruſte vand,
In mynen God, myn rechte Vaderland.
Vlieg voort, ô Ziel, vlieg voort, gy hebtze beide:
Verſtand om 't goede en 't kwaade t' onderſcheiden;
Aandachtigheid, om 't onderſcheiden goed,
Met kracht en ernſt te grypen in 't gemoed;
Vlieg over 't vlees en zyn verkeerde luſten,
Zo zult gy zacht in God uw Vader ruſten.

De Ziele in aandachtigheid over het werk der verlossing.

Gy zaagt de gramschap Gods in de eeuwige natuur,
Door de ongehoorzaamheid ontstooken als een vuur.
Den Duivel als een Wolf belust op 't bloed der schaapen,
Vast grimmen; de eeuw'ge dood, en de eeuw'ge afgrond gaapen.
Ter and're zyde, och Heer! dat was de hoogste nood,
Zaagt gy ons waapenloos van alle kracht ontbloot,
Daar was noch hulp, noch raad, toen had gy medelyden
Met de afgevallen Ziel, en stelde u tussen beiden;
Gy wierd onz' schild, en bleef zo vast en trouwlyk staan,
De pylen vielen scherp en schriklyk op u aan!
Dat tuigd het dierbaar bloed, uit al uw roode wonden,
Dat op der aarden vlood voor al des werelds zonden;
Dat hiet eerst liefde, ô Ziel! waar blyft gy met den loon
Voor uw verlossinge, dien schoone levens-kroon?
Ach! wie ben ik, myn God, en wie zyt gy, myn Heere!
Waar zal een Worm in 't stof een Koning meê vereeren!
Naamt gy 't verbryzeld hert niet voor uw lyden aan,
ô Diepste liefde Gods, zo konde ik niet bestaan,
Noch blyf ik evenwel in eeuwigheid u schuldig,
Voor 't uitgestorte heil, zo groot en meenigvuldig.

Goddelyk Antwoord.

En vreesd niet: Ik ben de Eerste en de Laatste: En die leeve, en ik ben dood geweest: en ziet ik ben leevendig in alle eeuwigheid. Amen. En ik hebbe de sleutels der helle en des doods. Openbaaring I: 17, 18.

Waar-

XXIV.

Waarlyk hy heeft onze krankheden op zich genomen, en onze ſmerten die heeft hy gedraagen. De ſtraffe die ons den Vrede aanbrengt, was op hem, en door zyne ſtriemen is ons geneezinge geworden. Jezaias LIII: 4,5.

Op het XXIV. Zinnebeeld.

Een t'zamenspraak tussen de Verlosser, en de verloste Ziele.

De verloste Ziele spreekt: Ach myn edele paarl, en geopende vlamme mynes lichts, in myn angstig vuurleven, hoe veranderd gy my in uwe vreugde! ô schoonste Lief, ik ben u in mynen vader Adam ontrouw geworden, en hebbe my door de vuurs-macht, in wellust en idelheid des uiterlyke werelds gewend, en eene vreemde boelschap aangenoomen, en hadde alzo moeten eeuwig in een duister dal, in vreemde boelschap wandelen, wanneer gy niet waart in groote getrouwheid door uw doordringen, en verbreeken des toorns Gods, en der hellen, en duisteren doods, in dat huis myner elende tot my gekomen, en myn vuur-leven uwe zachtmoed en liefde wedergebragt had.

ô Zoete liefde, gy hebt my water des eeuwigen levens uit Gods bron mede gebragt, en my in mynen grooten dorst verkwikt: in u zie ik Gods barmhertigheid, welke my te vooren in de vreemde boelschap verborgen stond: in u kan ik my verheugen, gy veranderd my myne vuur-angst in groote vreugde. Ach! allervriendelykste Lief, geeft my doch uwe paarl, dat ik eeuwig mag in zulken vreugde staan.

De Verlosser Jezus Christus spreekt: Myn lieve Ziele, en getrouwe schat, gy verheugt my hoog in uw beginnen: het is waar, ik ben door de diepe deuren Gods tot u ingebrooken, door Gods toorn, door hel en dood, in dat huis uwer elenden, en hebbe u myne liefde uit genaden geschonken, en u van ketenen en banden verlost, daar aan gy vast gebonden waart; ik hebbe u myn trouw gehouden, maar gy begeert tegenwoordig een

een zwaare zaak van my, dat ik niet gaarn met u waage. Gy wilt myn paarl tot uw eigendom hebben, gedenkt doch, myn lieve Ziele, hoe gy het voor deezen in Adam verwaarlooſt hebt, daar toe ſtaat gy noch in groot gevaar, en wandelt in twee gevaarlyke ryken: als met uwen allerdiepſten wortel, den vuuroorſprong, wandelt gy in den lande, daar zich God, eenen ſterken iverigen God, en eenen verteerend vuur noemd.

In het ander ryke wandelt gy in de uiterlyke wereld; in de lucht, in louter verdorven vlees en bloed, daar des werelds wellust met des Duivels aangrypen, alle uuren over u heen ruiſt: gy mogt in uwe groote vreugde wederom aardsheid in myne ſchoonte invoeren, en my myn paarltje verdonkeren. Ook mogt gy ſtout worden, gelyk als Lucifer wierd, als hy den paarl tot een eigendom had, en mogt u van Gods harmony afwenden, zo moeſte ik hier na eeuwig van myne gemeenſchap berooft zyn.

Ik wil myn paarl in my behouden, en wil in uwe verbleekte, en nu in myn weder levendig gemaakte inwendige menſchheid, in den hemel in u woonen, en myn paarl voor het Paradys bewaaren, tot dat gy deeze aardsheid van u aflegt: alsdan wil ik u myn paarl tot een eigendom geeven: Maar myn aangezicht, en de zoete ſtraalen des paarls, wil ik u den tyd van dit aardſe leven gaarn aanbieden.

De

De Ziele spreekt van de menigte der strikken en netten des Duivels.

Ik zag de wereld breed en wyt,
Met duizend listen overspreid,
Dat mogt een hert met recht doen schrikken,
Ontelbaar waaren al de strikken;
'τ Geschooren net stond overal,
Der voeten Angel lag in 't dal,
En zeer verhoolen langs de wegen;
Een list uit de afgrond opgesteegen,
Had gants bedriegelyk hier en daar,
Veel looze bruggen, vol gevaar,
Met konst gebouwd, ô konst der hellen!
Zo spits om kwaad in 't werk te stellen!
Ik zuchte en sprak: ach Vader! ach!
Myn God, myn schoonste Lief, wie mag,
Wie mag die menigte gevaaren,
Die strikken en dat looze garen
Ontgaan? toen wierd 'er klaar gezeid,
Alleen de waare Ootmoedigheid.

Goddelyk Antwoord.

Zyt nuchteren [en] waakt: want uwe tegenpartye de Duivel, gaat om als een briesende Leeuw: zoekende wien hy zoude mogen verslinden. 1 Petrus V: 8.

Wie

XXV.

I.L.

Wie is de man, die den Heere vreest? hy zal hem onderwyzen in den weg, [dien] hy zal hebben te verkiezen. Myne oogen zyn geduuriglyk op den Heere, want hy zal myne voeten uit het net uitvoeren. Psalm XXV: 12, 15.

Op het XXV. Zinnebeeld.

Van de menigerley ſtrikken des Duivels, en hoe dezelve te ontgaan zyn.

Den Duivel is een duizend konſtenaar,de wyde wereld is vol van zyne liſtige aanſlagen, bedriegelyke ſtrikken en netten, hy loerd de Ziele na als een behendige vogelvanger, de grove zondaars zoekt hy dieper en dieper in zonden te ſtorten, en door wereldlyke dingen op te houden van de hemelſe, en die alreede op den goeden weg zyn zoekt hy weder te verleiden, die al ver gekomen zyn, in dezelve zoekt hy de eigenheid aan te ſtooken, om haar te verheffen in Geeſtelyke hovaardye, en hy kan zich wel voordoen als een Engel des Lichts, dat een geoefende Ziele genoeg te doen heeft, om teo nderſcheiden, of het Goddelyk of Duivels zy het geene hem ſomwylen voorkomt.

Welk is dan de veiligſte weg, om deeze gevaarlykheden te mogen ontgaan?

Geen andere als de eenvoudige weg der waare ootmoedigheid.

De wille des menſchen zal zich met alle vernuft en begeerte, gants in zich verzinken als een onwaardig kind, dat de hooge genade Gods niet waard is, hem ook geen weeten noch verſtand toemeeten, ook geen verſtand in de kreatuurlyke zelf heid van God af bidden, noch begeeren; maar zich maar ſlecht en eenvoudig in de liefde en ge-

nade

nade Gods, in Christus Jezus inzinken, en zyn vernuft en zelfheid in 't leven Gods, gelyk als dood te zyn, begeeren, en zich het leven Gods in de liefde gants overgeeven, dat hy daar meê doe als met zyn werktuig, hoe en wat hy wil. Geen dichten in goddelyke zaaken of menschelyke gronden, zal zich dat eigen vernuft voorneemen, ook niet willen of begeeren, als maar Gods genade in Christus alleen, gelyk als een kind dat maar geduurig na des Moeders borst haakt, alzo zal den honger maar gestadig in Gods liefde ingaan, en zich gants niet van zulken honger laaten af breeken, wanneer dat uiterlyke vernuft in 't licht triumpheert en spreekt: Ik hebbe dat waare kind, zo zal haar de wille der begeerte ter aarde buigen en in die hoogste Ootmoedigheid en slechten onverstand invoeren, en tot haar zeggen: gy zyt zot, gy moet u in die zelve met groote ootmoedigheid inwinden, en gants in u te niete worden, u ook noch kennen, noch lief hebben, alles wat aan, en in u is moet zich nietig, maar bloot een werktuig Gods achten en houden, en die begeerte alleen in Gods erbarmen, invoeren, en van alle eigen weeten en willen uitgaan, het ook alles voor nietig houden, en geen wille scheppen om ooit in na, of ver daar weder in te gaan.

En zo dit geschied, zo treed de natuurlyke wille in zyne onmacht, en den Duivel heeft ook geen vermoogen meer om hem alzo te ziften met zyne valse begeerte, want die plaatsen zyner ruste worden hem gants dor en onmachtig.

De Ziele gelaaten en ſtil in 't vuur der louteringe.

Neen, zoetſte JEZUS, bron der liefde en vriend'-
lykheid,
Gy hebt geen luſt daar aan, dat de arme Ziele lyd,
Uit u en gaat geen vuur; de vlammen deezer ſmerte
Ontſpringen uit den grond van 't ongezuiverd herte,
Myn ongelykheid en gebreken der natuur,
Zyn zelf het brandhout van dit ſcherp verteerend vuur,
En eer en wil ik niet verloſt zyn noch ontbonden,
Voor dat dit levend vuur zyn voedſel heeft verſlonden;
Het duure lang of kort, wy trooſten ons de pyn,
Want andert mogt ik nooit met God vereenigd zyn;
Laat branden zo het wil, ja laat de vlammen waſſen,
Tot de eigen wille gants verſlonden zy tot aſſe,
Dan leſt het vuur van zelfs gelyk een leven ſterft,
Dat uit en afgeteerd zyn kweekend voedſel derft.
ô Eigen wil, die my zo lange hebt geſcheiden
Van God, het hoogſte goed, hoe wil ik my verblyden
In uwen ondergang, want ziet na uwen dood
Ben ik in God, myn Lief, verloſt uit alle nood.
Ach! zoetſte JEZUS, ach! verſterkt my met uw krachten,
Zo lang dit lyden duurd, op dat ik niet verſmachte.

Goddelyk Antwoord.

Zalig is de man die verzoekinge verdraagt: want als hy beproeft zal geweeſt zyn, zo zal hy de kroone des levens ontfangen, welke de Heere belooft heeft den geenen die hem liefhebben. Jacobus I: 12.

Wie

XXVI.

Wie zoude de afdwaalingen verstaan? reinigt my van de verborgene [afdwaalingen.] Psalm XIX: 13.
De smeltkroes is voor het zilver, en den oven voor het goud: maar de Heere proeft de herten. Spreuken XVII: 3.

Op het XXVI. Zinnebeeld.

Van de louteringe der Ziele door lyden.

Als de mensch eens gereinigt is, zo is 'er noch een nader reiniging, en dan noch een nader.

Dat sterven en verworden gaat op, gelyk als dat toeneemen opgaat.

Niemant en zal meenen, dat de geene die des eeuwigen levens verzekerd is, daarom niet te lyden hebbe.

Wanneer die uitverkoorene in der hellen komen, lyden zy die gaarn van liefde, hoewel het haar groote smerte is, gelyk als iemant die zich in 't lyden geeft voor een ander, die hy hertelyk lief heeft, niet en begeert van 't lyden ontslaagen te zyn, hoewel het hem groot lyden is, op dat die andere zyns lydens vry zy.

Hoe grooter dood, helle en verdoemenisse, hoe grooter leven, hemel en zaligheid. Hoe grooter dood, helle en angst, hoe grooter en hooger geboorte, hemel en leven daar na volgt.

Christus spreekt: *Wie niet en verlaat*, *enz.* Lukas XIV: 33. Wat de mensche verlaaten zal dat moet hy eerst hebben. Alzo heeft de mensche nu eerst Vader, Moeder, Vrienden, rykdom, wereldlyke eere, konst, enz. en deeze

deeze verlaatinge is een beeld van het geene dat namaals ook verlaaten word: want wat men daar uit ontfangt, naamelyk die vrucht, die uit de verrottinge of verwording van de aardſe dingen gewaſſen is, daar aan moet men dan ook wederom verrotten, en die zelve goederen ook verlaaten: en uit zulk een verlaating komt dan noch al een hooger ontfangen, en een hooger vrucht, daar aan men dan al wederom verworden moet; en uit dat verrotten dan ook honderdvoud weder voortkomt. Alzo ſtrekt zich dat ſterven en verrotten geduurig hooger en hooger, desgelyken ook de vrucht en het leven dat uit zulk ſterven en verworden komt.

Paulus ſpreekt: *Ik elendig menſche! wie zal my verloſſen uit het lichaam deezes doods?* Rom. VII: vers 24. daar zal men merken, dat Paulus geen lichaam des doods en hadde aan die dingen daar wy 't aan hebben, want daar aan was hy geſtorven, en het was niet noodig dat hy daar meer aan ſturf: het ging hem niet meer aan, en hy had daar langer niet mede te doen, maar was uit veel ſterven geheel in een hooger leven gekomen, daar aan hy al weder ſterven moeſt, en een lichaam des doods draagen. En hoe hooger hy in dat leven kwam, hoe hooger hy ook in dat ſterven kwam.

Indien het goud gevoelen had en konde ſpreeken, ô! hoe zoude het van zulk een groot lyden zeggen eer 't tot zuiverheid gekomen was.

De menſche is verborgen, met veel dingen bezeten, daar hy niet van en weet, dat hy eerſt bevind wanneerze hem ontrokken werden. Ook gevoeld de menſch ſomwylen noch des afgangs in hem, en weet niet wat het is, het welk ſomtyds zo zwaar valt dat het de Heere maatigen moet.

Dat wy in zo grooten lyden komen, is daarom niet dat God luſt aan ons lyden heeft, maar hy ontneemt ons die dingen daar wy op ruſten, en dat is ons zulk een lyden.

JEZUS EN DE ZIEL.

HET DERDE DEEL.

De Ziele haar aan de gaaven, openbaaringe en inlichtinge Gods niet vergenoegende, begeerd, na den aard der liefde, met haar beminde gants vereenigt te zyn, en haar zelve in den goddelyken afgrond in te zinken, als een druppel waters in den wyn.

Die den Heere aanhangt, is een geest [met hem.] 1 Korinthen VI: 17.

De Ziele haaren God vast aankleevende.

Ach neen! ik laat u niet, ach neen!
Gy kunt, noch zult my niet ontvlieden;
Ik houw aan God, myn eenig EEN,
Het ga zo 't wil; en of 't geschieden
Dat aarde en hemelryk verging,
Het raakt my niet, dat mag gebeuren,
Om een verlaat ik alle ding,
Wie zouw dat mynen WIL ontscheuren?
Myn God, myn Lief, myn eenig goed,
Al ging myn lyf en ziel te gronde,
Zo lang daar noch in myn gemoed,
Een snak, een vonkje word gevonden,
Zo lang word gy van my bemind;
Met zoetheid hebt gy my gevangen,
Gelyk men lokt een speelend kind,
Nu lust het my u aan te hangen.
Gy zyt myn grond, waar zoude ik gaan?
Gy zyt myn God, u houde ik stille,
Myn WILLE-GEEST grypt nergens aan;
Gy meugt het maaken naar uw Wille.

Goddelyk Antwoord.

In eenen kleinen toorne hebbe ik myn aangezichte van u een oogenblik verborgen: maar met eeuwige goedertierenheid zal ik my uwer ontfermen. Jezaias. LIV: 8.

Wien

XXVII.

Wien heb ik [neffens u] in den Hemel? neffens u en lust my ook niets op der aarden. Bezwykt myn vlees en myn herte, zo is God de rotzsteen mynes herten, en myn deel in eeuwigheid. Pfalm LXXIII: vers 25, 26.

Op het XXVII. Zinnebeeld.

Van een ſterk aanhangen der Ziele, aan God, in waare gelaatenheid.

Of het ſcheen dat gy my verlaaten woud, ô God myn Vader! en dat gy uw aangezicht verbergende tot my ſprak: Ik en wil u niet; Zo wil ik doch u, en anders en wil ik niet als u, mag ik u niet hebben zo wil ik niets, nu ik u eens lief gekreegen heb, zyn my alle dingen die gy niet zyt idel, en zy mogen my niet vernoegen. Gy kunt my ook niet ontvluchten, ô God! myn Lief; want ik hange aan uwen hals met mynen wille, ik heb myn wille van alles afgekeert om u alleen vaſt te houden, ik heb mynen wille gants in uwen wille overgegeeven; daarom ô Heer! maakt het met my zo 't u op het hoogſte behaagelyk is. Ik overgeeve en offere my in den verborgen afgrond uwer Godheid, ô Heere! wilt gy my behouden of verdoemen, dat ſtaat in uwe macht, uwen wille geſchiede aan my.

Al ging myn lyf en Ziele (zo 't mogelyk was) te niet, zo lange als 'er noch een vonkje levens in my is, zo lange wil ik u lief hebben, zo lange wil ik aan u houden, en anders wil ik met mynen wille nergens aangrypen.

Met de zoetigheid der verwonde liefde hebt gy my tot u getrokken, en gebragt tot de gevangene liefde daar ik u niet ontloopen kon, en nu ben ik geko-

gekomen in de raazende liefde, het gaa nu alles zo 't wil, ik en verlaate u nimmermeer.

Ach! dat wy dus zonder liegen, uit een oprecht herte spreeken mogen, daar toe helpe ons de vloeijende fontein der eeuwige goedheid. Amen.

De mensche houde hem in 't lyden zonder vermaakelykheid der kreatuuren, en zoeke geen trooster noch beklaager, maar zet dat alles aan den Heere: hy zy ongetroost en onbeklaagt tot dat de Heere komt, en hy versmaade alle vreemde uitbreuk en uitvlucht, en verwacht den Heere. De Heere zal getrouw aan hem houden in rechte maate en order, hem laaten lyden tot zyner eeren, en tot des menschen vordering of voortbrenging: het welk hem de mensch verhinderen zoude, wanneer hy ongelaaten in 't lyden, den Heere niet en verwachte.

Dat lyden draagt een groote vrucht in zich, daarom zal men daar in op den Heere wachten.

Den Psalmist spreekt, *Ik hebbe den Heere lange verwacht; en hy heeft zich tot my geneigt, en myn geroep gehoort.* Psalm XL: 2.

Ik wachte op den Heere, van den eenen morgen tot de anderen. Psalm CXXX: 6.

En Jezaias: *ô Wel alle de geenen op God wachten! die hem verwachten zullen nimmer te schande worden.* Jezaias XXX: 18.

De Ziele door de Goddelyke genade verkwikt.

Zo word een Roozenhof met morgendauw bespoeld,
Van 't Weste windje zacht en vriend'lyk aangeblaazen!
Gelyk des Heeren geest myn aangezicht verkoeld,
Nu ik in wederwil van al des vyands raazen,
Gegroend in 't Paradys, door eene scherpe dood,
Myns Heeren bloempje ben, besprengt met zynen bloede,
Dat hy uit lout're liefde op myne blad'ren goot.
Dat is een levensdauw die 't geest'lyk lyf kan voeden.
Zyn kracht is myne tuin, zyn vriend'lyk aangezicht
Myn schoone zonneschyn; ô wereld! toeft niet langer,
Gaat door den dood uws zelfs in 't ongeschapen licht,
In 't sterven word uw grond van 't rechte leven zwanger,
En baard het nieuwe kind, dat door Gods geest geteeld,
Zyn oorsprong schoon gelykt, en met een volle weelde
In eeuwigheyd voor God zyns Vaders oogen speelt,
Een zaligheid, van my, noch niemant uit te beelden;
ô Werelds wysheid dwaas vernuft, wat zyt gy blind,
En meend dat niemant, schoon hy breekt door hel en zonden,
Het schoone Paradys in deezen leven vind:
Neen van het oude dier en word het nooit gevonden,
Maar 't nieuw gebooren kind, uit water en uit Geest,
Word van den Bruidegom geleid in groote vreugden:
En schouwd somwyl dat land, daar 't voor geen uitgang vreesd,
Maar eeuwig woonen zal, bekleed met schoone deugden.

Goddelyk Antwoord.

D*ie overwint, ik zal hem geeven te eeten van den boom des levens, die in het midden het van paradys Gods is.* Openbaaring II: 7.

Hy

XXVIII.

Hy kusse my met de kussen zynes monds, want uwe uitneemende liefde is beter dan wyn. Hoogelied I: 2.

Myn Liefste is myn, en ik ben zyn, die weidet onder de Lelien. Hoogelied II: 16.

Op

Op het XXVIII. Zinnebeeld.

Van dank en lof der Ziele, aan haar Verlosser.

Nu zyn u, ô grooten God, in uwe kracht en zoetigheid, lof, dank, sterkte, prys en eere, dat gy my van den dryver der angst verlost hebt: ô gy schoonste Lief, myn herte vattet u; waar zyt gy zo lange geweest? my dacht, ik waare in der Hellen in Gods toorn. ô Allervriendelykste Lief, blyft doch by my, weest doch myne vreugde en verkwikkinge, geleid my doch op rechte wegen: in uwe liefde overgeeve ik my: Ach! ik ben voor u donker, maak my doch licht, ó edel Lief, geeft my doch uwe zoete paarl, legtze doch in my.

ô Grooten God in Christus Jezus, nu pryze en loove ik u in uwe waarheid, groote macht en heerlykheid, dat gy my hebt myne zonden vergeeven, en hebt my met uwe kracht vervuld: ik juiche u in myn leven,en loove u in uwe vastigheid, welke niemant opsluiten kan als uwen geest, in uwe barmhertigheid: myne gebeenten verheugen zich in uwe kracht, en myn herte speelt in uwe liefde. Dank zy u eeuwiglyk,dat gy my uit der hellen verlost,en den dood in my tot een leven gemaakt hebt: tegenwoordig bevinde ik uwe beloofde waarheid, ô zoetste Lief! laat my doch niet weder van u wyken,vereerd my doch uw paarlekrans, en blyf in my: weest doch myn eigendom, dat ik my eeuwig in u verheuge.

Psalm XXIII. *De Heere is myn herder, my en zal niets ontbreeken.*

Hy doet my nederliggen in grazige weide; hy voert my zachtkens aan zeer ſtille wateren.

Hy verkwikt myne Ziele; hy leid my in het ſpoor der gerechtigheid, om zynes naams wille.

Al ging ik ook in een dal der ſchaduwe des doods, ik en zoude geen kwaad vreezen, want gy zyt met my; uwen ſtok, en uwen ſtaf, die vertrooſten my.

Gy richt de tafel toe voor myn aangezichte, tegen over myne tegenpartyders; Gy maakt myn hoofd vet met oli, myn beker is overvloeijende.

Immers zullen my het goede en de weldaadigheid volgen alle de dagen mynes levens; en ik zal in het huis des Heeren blyven in lengte van dagen.

Pſalm CIII: 1, 2, 3, 4. *Looſt den Heere myn Ziele; en al wat binnen in my is zynen Heiligen naame.*

Looft den Heere myn Ziele, en vergeetet geene van zyne weldaaden.

Die alle uwe ongerechtigheid vergeeft, die alle uwe krankheden geneeſt.

Die uw leven verloſt van het verderf: die u kroond met goedertierenheid en barmhertigheden.

Een kusje van uw zoete mond,
ô God! myn lief, myn overſchoone,
Nam ik voor al de Konings Kroone,
En Scepters van het aardſe rond;
Een blikje in myn Zielen grond,
Is veelmaal meer dan alle weelden,
Die zich de wereld kan verbeelden,
Of die ooit menſch op aarde vond.

De

De Ziele spreekt van de loutere vereeniging met God.

Gelyk een waterdrup, geplengt in rooden wyn,
Haar zelt zo gants verlieft aan smaak, aan reuk en verwe;
Zo louter moet den geest in God versmolten zyn,
En gants te gronde toe haar eigen wille sterven;
Dat is den eis, die God aan zyne schep'ien doet,
Al wat zich hier verheft en kant, word uitgespoogen;
Dit doet de liefde uit een oprecht en rein gemoed,
Dat altyd voor zyn God in kleinheid leid geboogen.
Wat dwaasheid houd ons op van dezen waarden dood?
ô Zalig zinken in een zee van waare weelde,
Daar de arme menschheid schoon en ryk'lyk word vergood,
En spant de kroon van al wat de eeuw'ge wysheid beelde.
Beschouwt eens recht myn Ziel, vind gy des vredens maat
In 't eeuwig Koningryk, daar uit zo veel gemoeden,
Uit zo veel duizenden maar eenen WILLE gaat,
In de eeuwige oorspiong en fontein van alle goeden.
Myn Lief, myn Bruidegom, myn allerschoonste Heer!
Ach eenig eeuwig EEN, myn rykdom, myn hoogwaarde,
Gy zyt het eenig al, en al wat ik begeer,
Wien heb ik neffens u in hemel of op aarde?

Goddelyk Antwoord.

Die myn vlees eet, en myn bloed drinkt, die blyft in my, en ik in hem. Joannes VI: 56.

Op dat zy alle een zyn, gelykerwys gy Vader in my, en ik in u, dat ook zy in ons een zyn.

Ik in haar, en gy in my. Joannes XVII: 21, 23.

In-

XXIX.

Indien wy met hem eene plante geworden zyn in de gelykmaakinge zynes doods; zo zullen wy het ook zyn [in de gelykmaakinge zyner] opſtandinge. Romeinen VI: 5.

Die den Heere aanhangt, is een geeſt [met hem.] 1 Korinthen VI: 17.

Op

Op het XXIX. Zinnebeeld.

Van de vereeniging met God.

Wanneer wy het woord liefde noemen, zo meenen wy daar mede een vereenigende kracht, die van hem, die daar lief heeft, en van den geenen die geliefd word, begeerd een ding te maaken. Doch dewyl het niet mogelyk is dat twee dingen geheel en in alle manieren een ding zouden werden, of het eene moeft gants vergaan; zo zoekt de liefde evenwel die allernaafte en bekwaamfte vereeniging. En alhoewel het is dat de gelykenissen den menfch een weinig konnen onderwyzen, zo zynze nochtans de waare vereeniging, die de Ziele met God hebben mag, zo ongelyk, als God hooger is als alle kreatuuren.

Ziet den geënten boom, de ente word door het voedfel der aarde met den ftam een boom, alzo word de Ziele door het voedfel der genade en liefde een geeft met den Geeft Gods.

Wanneer men een druppel waters in een vat met wyn laat vallen, zo veranderd dat water in wyn, het verlieft zyn eigen natuur, en neemt de natuur van den Wyn aan, in verwe, reuk, fmaak, en alle krachten: Alzo valt ook de Ziel in die ongemeetenheid Gods, als een druppel waters in de grootheid der Zee, en zy behoud alleen dat wezen der Zielen, maar alle de krachten zyn vergood, dat is, met God doorvloeid, gelyk een

fterre,

ſterre, die van natuure duiſter zynde, met de klaarheid der zonne doorvloeid word.

Daar is noch een gelykeniſſe van twee ſpiegels, wanneer men dezelve tegen elkanderen ſtelt, zo ontfangt elk des anderens beeld geheel in hem, met zyn eigen beeld, dat in den anderen ſpiegel gebeeld is, alzo is 't ook met de eeuwigheid en des menſchen herte; wanneer uit het boek der Liefde deeze woorden vervuld worden: *Myne Liefſte is tot my gekeert, en ik ben tot hem gekeert;* dan zyn deeze twee Spiegels tegen elkander gezet. Als God dan de Ziele verklaaren wil met het licht der Majeſteit, zo ontfangt de Ziele dat beeld en de klaarheid, en het bekennen en gebruiken Gods in haar zelven volkomen, en haar eigen bekennen en gebruiken in God, veel volmaakter als die uiterlyke ſpiegels doen, want die blyven altoos wezentlyk van elkanderen geſcheiden; maar de Ziele, alzo dra als zy dat heerlyke beeld des eeuwigen ſpiegels in zyne onbegrypelyke klaarheid ontfangt, zo word zy in dien zelven oogenblik, met dien onbegrypelyken, heerlyken, klaaren goddelyken ſpiegel vereenigd, en daar in verſlonden en verſmolten, gelyk een druppel waters in den wyn verſmelt, of als een vliegende vonk in een groot vuur.

De Ziele tegen de wereld.

Ja 't is gelyk; zo dwaas ik voor uw oogen zy,
Zo dwaas, o wereld! zyt gy wederom voor my.
Zo dwaas als gy my acht, wyl ik de wellust haate,
En alle dingen om het eenig goed verlaate;
Zo dwaas schat ik u weêr, dat gy het al behoud,
Voor 't eenig waare goed, en kiest den slyk voor 't goud.
Ja zegt gy, 't uwe is wind, ik tast myn schat met handen,
ô Onverstandig dier! verberg u nu voor schanden,
Zyt gy zo wys, en laat een schoone diamant,
Schoon gy hem scheld voor wind, niet vaaren uit uw hand;
Veel minder zult gy my; al noemd gy 't rook en winden,
Den paarel rooven die ik in myn hert bevinde.
ô Onverstandig dier! het levendig gemoed
Grypt veelmaal vaster als gy ooit met handen doet;
Doch 't is vergeefs met u, ô blind vernuft! te stryden,
Als dag en nacht verschild, zo zyn wy ook gescheiden;
Ik ben een vrucht in 't licht, gy in de duisterheid,
Elk wast uit zynen grond tot aan den rypen tyd,
Dan Oogst elk ryk zyn vrucht met lust in zyne schuuren.
Uw schat valt van u weg, myn schat zal eeuwig duuren.

Goddelyk Antwoord.

Vergaderd u geen schatten op der aarden, daarze de motte en de roest verderft, ende daar de dieven doorgraaven en steelen. Maar vergaderd u schatten in den hemel, daarze noch motte noch roest en verderft, ende daar de dieven niet en doorgraaven, noch en steelen. Want waar uwen schat is, daar zal ook uw herte zyn. Mattheus VI: 19, 20, 21.

En

XXX.

En hebt de wereld niet lief, noch 't geene in de wereld is: Zo imand de wereld lief heeft, de liefde des Vaders is niet in hem, 1 Joan. II: vers 15.

Op het XXX. Zinnebeeld.

Van den schat des gemoeds, en van de grofheid der wereldse menschen.

Daar is geen grooter dwaasheid voor de wereld, als het leven van een Christen; want zy ziet hem alle die dingen, daar zy haar heil en hoogste vermaak in zet, als drek weg werpen en versmaaden; en dewyle zy grof, plomp en diers is, zo en word zy niet gewaar waarom dat deze verlaatinge geschied; zy noemt hem dwaas en uitzinnig, ziende dat hy al zyne goederen verkoopt; maar van den hoogwaardigen schat, dierbaarder dan alle Koningryken der aarde, die hy in den Akker gevonden heeft, en weet zy niets. Zy meent dat hy zich met rook en wind verzadigt, want zy kend geen goed noch rykdom, als dat zy met haar dierlyke handen tast; wat men haar van het tasten of voelen des gemoeds zegt, dat kan zy niet verstaan, meenende dat het inbeeldinge en bedriegelyke droomeryen zyn, nochtans behoorden zy zo plomp niet te zyn, dat zy niet zouw konnen verstaan, dat het edelste en subtielste minder kan bedrogen worden als het grove en plompe. Nu is immers het gemoed des menschen de fontein en welbron des levens, meerder als de uiterlyke leden des groven lichaams, dat zyn beweeginge van haar uitvloeijende krachten ontfangt, en meerder als de uiterlyke zinnen, die van haar als uit haaren wortel ontstaan; meend gy nu dat deze edele grond niet kan onderscheiden, of zy wezentlyke waarheid, of dat zy een vliegende damp heeft, daar gy in uw grofheid wel weet te onderscheiden, of gy een paarl, of, een strooihalm in uw uiterlyke hand hebt. ô Verblinde mensch, hoe zyt gy zo gants in het dierelyke leven overgegeeven! och hoe dwaas en uitzinning zyt

gy voor ons, dat gy dat tydelyke en vergankelyke voor het eeuwige en onverderffelyke verkieſt. ô Aan welk een ontrouwen vriend verbind gy u, aan deze bedriegelyke wereld, die haar beminnaars in de uure des doods niet de alderminſte vertrooſtinge toebrengt, haar verlaat, en laatze arm, naakt en elendig heene vaaren. Gy ziet dit immers dagelyks voor oogen, waarom zyt gy dan noch zo dol? och hoe gaarn wouden wy u tot onze geſpelen hebben! in het eeuwig groenende en vruchtdraagende Paradys, daar God onzen Vader ons zo vriendelyk verwacht, en ons als zyne lieve kinderen der genade, in zyn vaderlyke armen omvangen wil, daar wy eeuwig in volle vrede en vreugde voor zyn alderheiligſte aangezicht zullen ſpeelen.

Och word doch wys, en houd het voor geen waan, de dingen die verre ſchynen komen eindeling naby. Waakt op, en bemerkt met aandacht, of gy in deze wereld t'huis hoort.

Indien gy de vruchten eens vreemden lands eet, zo genooft gy wel dat 'er zodaanig een land is daar die vruchten gewaſſen zyn; waarom zouw dan de Ziele, eetende de zoete vruchten des Paradys, noch twyffelen of 'er ook een Paradys zoude zyn?

ô Neen! en waart gy wys gy zoud die geene gelooven, die liever ſterven, eer dat zy u voor liegen zouden, gy gelooft doch doorgaans de gemeene wereld wel, laat u het herte niet langer verſtokken en verblinden van hem, die u gaarn eeuwig in zyn gezelſchap had.

De Ziele vergelykt al het doen des werelds by kinderspel.

Verwonderd u dat zo, ô wyze wereldling,
Dat ik my niet verheuge in eenig werelds ding!
Zo weinig als gy u van herten kund vermaaken,
En recht vernoegen laat van d' allerminste zaaken,
En beuzelingen, daar 't onnozel kind meê speelt,
Dat zich van wat gerings en kleins wat groots verbeeld,
Zo weinig konnen my alle aardse dingen geeven,
Daar gy meede overbrengt den tyd van 't gantse leven,
Het geld en goed, het goud en zilver, d' ed'le steen,
De lekkere spyze en drank, de sierelyke kleên,
De macht en achtbaarheid gedient en aangebeden,
De school geleertheid, konst en wereldlyke zeden,
De weelde en wellust, en het Vleeselyk gemak,
En and're dingen, die noch hooren om het pak,
Den groven zwaaren last der Zielen te vergrooten,
Dat alles zie ik aan, als gy der kinderen kooten,
En minder speeltuig, daar zich 't knaapje meê vermaakt,
In zyn onwysheid, eer 't tot deftigheid geraakt:
Maar God zy lof, wy zyn die kindsheid al ontwassen,
't Vermaak des kinderspels en zoude ons niet wel passen,
Voor 's vaders oogen, die ons tot wat hooger riep,
Toen hy de Ziel zo schoon tot zyn vriendinne schiep,
Hy zelver is den schat der Ziele, en die hem vinden,
Die achten 't al met my voor idelheid en winden.

Goddelyk Antwoord.

Zoekt de dingen die boven zyn, daar Christus is zittende aan de rechter [*hand*] *Gods: Bedenkt de dingen die boven zyn, niet die op de aarde zyn.* Kol. III: vers 1, 2.

Idel-

XXXI.

Idelheid der idelheden, zeid de Prediker, idelheid der idelheden, Het is al idelheid. Prediker I: vers 2.

Op het XXXI. Zinnebeeld.

De woorden der opperste Wysheid; en van de idelheid aller uitwendige dingen.

Spreuken I; 20, tot 33. *De opperste wysheid roept overluit daar buiten; zy verheft haare stemme op de straaten.*

Zy roept in het voorste der woelingen; aan de deuren der poorten spreekt zy haare redenen in der stad.

Gy slechte, hoe lange zult gy de slechtigheid beminnen? en de spotters voor zich de spotterye begeeren? en de zotten wetenschap haaten?

Keert u tot myne bestraffinge: Ziet, ik zal mynen geest ulieden overvloediglyk uitstorten; ik zal myne woorden u bekend maaken.

Dewyle ik geroepen hebbe, en gylieden geweigerd hebbet; myne hand uitgestrekt hebbe, ende daar niemant en was die opmerkte:

Ende hebbet allen mynen raad verworpen; en myne bestraffinge niet gewild:

Zo zal ik ook in ulieder verderf lachen: ik zal spotten, wanneer uwe vreeze komt.

Wanneer uwe vreeze komt gelyk eene verwoestinge, en uw verderf aankomt als een wervelwind; wanneer u benaaudheid en angst overkomt:

Dan zullen zy tot my roepen, maar ik en zal niet antwoorden: zy zullen my vroeg zoeken, maar en zullen my niet vinden:

Daarom dat zy de wetenschap gehaat hebben, en de vreeze des HEEREN niet en hebben verkooren.

Zy en hebben in mynen raad niet bewilliget: alle myne bestraffinge hebben zy versmaadet.

Zo zullen zy eeten van de vrucht haares wegs, en zich verzaadigen met haare raadslaagen.

Want

Want de afkeeringe der ſlechten zalze dooden, en de voorſpoed der zotten zalze verderven.

Maar die na my hoort, zal zeeker woonen: en hy zal geruſt zyn van de vreeze des kwaads.

Idelheid der idelheden, zeid de Prediker, idelheid der idelheden, Het is al idelheid. Pred. I: 2.

Ik zag alle de werken aan die onder de Zonne geſchieden: ende ziet, het was al idelheid, en kwellinge des geeſtes. Pred I: 14.

Pred. II: 4, 5, 6, 7, 8, 11. *Ik maakte my groote werken, ik bouwde my huizen, ik plantede my wyngaarden.*

Ik maakte my hoven, en luſthoven, en ik plantede boomen in dezelve, van allerlei vrucht.

Ik maakte my vyvers van wateren, om daar mede te bewateren het woud, dat met boomen groende.

Ik kreeg knechten en maagden, en ik hadde kinderen des huizes! ook hadde ik een groot bezit van runderen en ſchaapen, meer dan alle die voor my te Jeruzalem geweeſt waaren.

Ik vergaderde my ook zilver en goud, en kleinodiën der Koningen, en der landſchappen: ik beſtelde my Zangers en Zangereſſen, en welluſtigheden der menſchen kinderen, ſnaarenſpel, ja allerlei ſnaarenſpel, enz.

Doe wende ik my tot alle myne werken, die myne handen gemaakt hadden, ende tot den arbeid die ik werkende gearbeid hadde: ziet het was al idelheid, en kwellinge des geeſtes, en daar in en was geen voordeel onder de Zonne.

Alles wat God niet is, of om Gods wille niet en geſchied, is idelheid. Alle werken en woorden die niet om Gods wille, en tot zyner eere geſchieden, die zyn verlooren. Alle dingen te verlaaten om God te verkrygen, dat is de waare wysheid, want God is het eenige goed.

De Ziele roemt de geestelyke schoonheid hoog boven de wereldse.

Wy zyn zo slecht niet als gy meend,
Dat wy geen schoonheid zouden minnen,
Al ons versierſel is van binnen,
Niet van een worm of vee ontleend.
Wat hoorden meest te zyn gepreezen?
Gy ſierd een haast verdwynend beest,
Wy ſieren ſchoon een eeuw'gen geest,
Met hooge verwen, uit Gods wezen.
't Zyn geest gedachten zo gy 't acht,
Geen droomen noch geen beuzelingen,
Maar waare wezentlyke dingen,
Die gryp'lyk zyn, bestaande uit kracht.
ô Zaagt gy 't kleed; het lyf der Zielen,
Zo dun en klaar als kriſtallyn,
Doorvloeid van de eeuw'ge zonneſchyn,
Gy zoud voor deze ſchoonheid knielen;
Wy ruilden met geen Konings wyf,
De Zyde, 't Purper en Scharlaken,
En konnen haar zo ſchoon niet maaken,
Al was 't van goud en paarlen ſtyf.
Daarom, ô menſch! gy zyt bedroogen,
Of gy geen ſchoon van buiten ziet,
De waare ſchoonheid kend gy niet,
Een duiſternis bedekt uw oogen.

Goddelyk Antwoord.

D*es Konings dochter is geheel verheerlykt, inwendig.* Pſalm XLV: 14.

Wel-

XXXII.

Welker versierselzy, niet het geene uiterlyk is [bestaande] in het vlechten des hairs, en omhangen van goud, of van klederen aan te trekken: maar de verborgen mensche des herten, in het onverderffelyk [versiersel] eens zachtmoedigen en stillen Geest die kostelyk is voor God. 1 Pet. III: vers 3, 4.

Op

Op het XXXII. Zinnebeeld.

Van de inwendige geestelyke schoonheid.

Als men van inwendige sieraaden en schoonheden spreekt, zo moet gy niet meenen dat het zelve maar gelykenissen zyn : ô Neen , het is alles wezentlyk. Zaagt gy de schoonheid der nieuwe geboorte , gy mogt u niet hoog genoeg verwonderen. Een diamant, robyn, of andere edele steen, leggende in de klaare zonneschyn, is zeer doorluchtig, glinsterende en schoon. De nieuwe kreatuur, die in den ouden groven mensch verborgen opwast door het voedsel van het water des eeuwigen levens, het welke de gantse Godheid vervult, en door den H. Geest, is doorluchtig als kristal; zy vergelykt zich met het eeuwig licht der goddelyke Majesteit, van het welke zy gants doorscheenen word. Wat dit nu voor een schoonheid is, kan niet met woorden uitgesprooken worden, maar God kan het , dien hy wil; door 't opendoen der geestelyke oogen , wel laaten zien.

Wanneer den mensch met alle oeffeningen den uiterlyken mensch trekt in den inwendigen vernuftigen mensch, en deze twee menschen (namelyk de zinnelyke krachten en de vernuftige krachten) haar gants eendragtig opdraagen in den allerinwendigsten mensch, dat is, in de verborgentheid des geestes, daar dat waare goddelyke beeld in legt , en haar dan gants indringen in den goddelyken afgrond , daar in de mensche eeuwig was in zyne ongeschapenheid : en wanneer de barmhertigen God den mensche alzo vind in zyne louterheid, en in de blootheid toegekeert, zo neigt hem den goddelyken vaderlyken afgrond , en zinkt in den louteren toegekeerden grond, en daar over vormt hy den

ge-

gefchapen grond, en trekt hem in de ongefchapenheid, dat de loutere geeft des menfchen alzo eens met hem word; mogt het zyn dat den menfch hem zelven zien konde, zo zag hy hem zelven zo boven maaten edel in God, dat hy gantfelyk meende hy waare zelver God, en zag hem zelven hondert duizentmaal edeler dan hy zelver is.

Een ander mag zyn duure tyd befteeden,
Om 't logge lyf met fierlykheid te kleeden,
Op dat het dier in een gemaakten fchyn,
Het fchoonfte kind en aangezien zouw zyn.
Terwyl de Ziel, die eeuwig blyft in 't leven,
Met duifternis ellendig is omgeeven,
En voor het beeld der Godheid, na de dood
Het flangen beeld moet draagen, al te fnood.
Wy willen maar d' inwendigheid verfieren,
En vlees en bloed, dat dier, zo hoog niet vieren;
Dien ezel mag onwaardig heenen gaan;
Men mag hem vry befpotten en verfmaên,
Wy willen niet op zyn gevallen paffen:
Als 't nieuwe beeld maar aan de Ziel mag waffen,
En worden tot een tempel toebereid,
Daar God in woond met zyne Majefteit.

De Ziele betracht de Koninglyke regeringe Gods.

Den hoogen hemel is uw troon,
En de aarde een voetbank uwen voeten
Ja Koning, wien alle Eng'len groeten,
U past den Scepter en den Kroon;
Gelyk in 't Ryk der Sarafynen,
Zo schoon ook in des menschen hert,
Wanneer dat uwen hemel werd,
Daar gy als Koning komt verschynen;
Dan word het vlees uw voetschabel,
En onderdaanig aan de krachten;
Die op des Konings wenken wachten;
En vliegen op zyn hoog bevel.
Dan worden d' uiterlyke leden,
Een slaaf van 't Koninglyk gemoed,
Dan word de slang in vlees en bloed,
Den gantsen dag zyn kop vertreeden,
Zo lange tot de scherpe dood,
Zyn roofslot stoord en maald tot asse,
Dan is de Ziel 't gevaar ontwasse,
En eeuwig buiten alle nood.

Goddelyk Antwoord.

Het Koningryke Gods en komt niet met uiterlyk gelaat, noch men zal niet zeggen, ziet hier, of ziet daar: want ziet, het Koningryke Gods is binnen u lieden. Lukas XVII: vers 20, 21.

Uw'

XXXIII

Uw' Koningryke kome, Uwen wille geschiede gelyk in den hemel [alzo] ook op der aarden. Matth. VI: vers 10.

Op

Op het XXXIII. Zinnebeeld.

Van het Ryke Gods.

Daar ſtaat geſchreeven : *Den Hemel is myn troon, en de Aarde is myn voetbank.* Wanneer des menſchen gemoed Gods hemel en ſtoel is, zo heeft God dat vlees in onderdaanigheid,en alzo is 't zyne voetbank.

Chriſtus ſpreekt : *Maar zoekt eerſt het Koningryke Gods , en zyne gerechtigheid, en alle deeze dingen zullen u toegeworpen worden.* Matth. VI: 33.

Dat is, zoekt alleen waarlyk God, die is alleen dat waare eeuwige ryk, het welk in der waarheid een iegelyk dienaar Gods gegeeven word. En om dit ryk bid een ider menſch dagelyks in zyn Vader ons, welk gebed zo overtreffelyk, edel, goed en nut is, dat gy zelver niet en weet wat gy bid. God is zyns zelfs ryk, en in dat ryk regeert hy in alle vernuftige kreatuuren ; alzo 't geene daar wy om bidden, is in der waarheid God zelver met al zyne rykdommen. In dat zelve ryk word God onzen Vader, en hier bewyſt haar de vaderlyke trouw, en zyn vaderlyke kracht, indien dat hy waarlyk plaatſen in ons vind, om te werken, zyn edel werk, daar in word waarlyk de naame Gods geheiligd, groot gemaakt, en bekend. Dit is zyn geheiligd werden in ons, dat hy ons waarlyk beheerſen en regeeren mogt, en zyn edele werk werken zonder alle hinderniſſe; daar geſchied dan zynen

zynen wille in der aarde als in den hemel, dat is, in ons, als in hem zelven, in den hemel, die hy zelver is.

Het ryke Gods is bloot, louter God alleen, en niet anders. Want zo de aankleeverigheid in de zuivere menſchen al te zaamen afgeworpen word, daar geſchied dan waarlyk den wille Gods in der aarden, als in den Hemel, alzo als 't de Vader in eeuwigheid gewilt heeft in den hemel, dat is in zynen Zoon: Dat is, wanneer de menſche alzo ſtaat, dat hy niet anders en meend, begeerd, noch en wil, dan den wille Gods, zo word hy zelver Gods Ryk, en God regeert waarlyk in hem. Daar zit dan de eeuwige Heere in zynen Koninglyken Troon, en gebied en regeert gantſelyk den menſche na al zynen wille. Dit edel Ryk is eigentlyk in den allerbinnenſte grond des menſchen.

Indien wy nu het Ryk Gods willen zoeken en vinden, zo moeten wy ons zelven en vreemde zorgen verliezen, want Chriſtus de Zoone Gods heeft geſprooken: *Die zyne Ziele verlieſt, die zal ze behouden.* Markus VIII: 35. Dit geſchied in een verloochenen zyns zelfs, dat is, dat de menſche hem zelven te buiten ga; te gronde in al het geene daar hy hem zelven in vind, en van binnen en van buiten. Dat verleen ons God.

De Ziele neemt alles in gelaatenheid van de hand Gods.

In wien noch zulk een prikkel ſteekt,
Door de oude Adams booze krachten,
Dat hy zich aan zyn vyand wreekt,
Met werken, woorden of gedachten;
Die doet gelyk een boozen hond,
Die misgedeeld van 't rechte weeten,
Den ſteen beſtormd met zynen mond,
Die hem was na het lyf geſmeeten:
Die diersheid doet geen God'lyk beeld,
Wat hem genaakt van kruis of lyden;
Wat hem de boosheid mededeeld,
Al treft het leed van alle zyden,
Hy ziet op God, in zoet en zuur,
Hy neemt het alles van Gods handen,
En wreekt zich aan geen kreatuur;
Hy is vereerd met ſchade en ſchanden,
En dankt zyn Schepper nacht en dag,
Dat hy zyn God in 't lydend leven,
Een weinigje gelyken mag.
Ach Heiland! wilt het haar vergeeven,
Al is 't haar kwaad, het is my goed,
Vergeef haar deeze onwyze daaden;
Zo valt een Chriſten God te voet,
En ſmeekt uit liefde voor de kwaaden.

Goddelyk Antwoord.

I*k zegge u dat gy den boozen niet en weder ſtaat: maar zo wie u op de rechter wange ſlaat, keert hem ook de andere toe.* Matth: V: 39.

Wy

XXXIV.

Wy worden gescholden, en wy zegenen: Wy worden vervolgt, en wy verdraagen. 1 Kor: IV: vers 12.

Op het XXXIV. Zinnebeeld.

Van weerlooze gelaatenheid, hoe men in alle toevallen op God alleen moet zien.

Zo een Beer of Hond met een spies gestoken of met een steen geworpen word, byt hy met een grooten grim op dezelve, als hadde het de spies of de steen gedaan. Maar zo zal een Christen niet doen, maar alles van God gelyk neemen in geduld, en niet met toorn en grimmigheid zich wreeken aan zyn wederparty, ook niet vloeken die hem beledigd of versmaad heeft, maar zegenen die hem vloeken. Want gelyk als niet de spies en steen iets doen kan zonder die, die hem voerd, alzo mogen ook booze menschen, welke van God voor spiesen en steenen gebruikt worden, niet doen zonder God, niet dat God de boozen dwingt boosheid te doen, en de vroomen te beschaadigen, maar hy laat het haar toe tot oefening der vroomen.

God dwingt geen eenig mensch, maar dewyl buiten God geen Mosken op der aarden valt, en geen hair van ons hoofd, zo zullen wy alle dingen gelyk van God neemen, het goede en het kwaade, het zoete en het zuure, van God zullen wy het neemen, en niet van den spies of steen, dat is, van booze menschen, want zy konnen niets doen zonder de toelaatinge Gods.

Nu is hier een noodig punt te bemerken, in dewelke veel menschen doolen, booze menschen konnen my niet doen zonder God, of zonder Gods wille. Alzo wanneer my iemant zeer beschadigde aan myn lyf, of my verwurgden, dat hadde God wel van eeuwigheid voorgezien, doch door zulke voorziening waar den doodslaager niet gedwongen geworden, als hadde hy het moeten doen; want het was niet noodwendig, want hy kan het wel niet doen God dwingt niemant tot boosheid; de eigen

booze

booze wille doet het zonder den wille Gods, alzo gefchied alzo boosheid tegen den wille Gods, en daar mag doch niet gefchieden zonder God. God gehengt het en laat het toe dat 'er boosheid gefchied, maar niemant dwingt hy daar toe.

Wanneer nu een boos menfche u befchadigd, zulks weet God, en het gefchied zonder hem niet. God weet alle dingen en ziet alle dingen, en gehengt ook alle dingen, want hy dwingt niemant, daarom zal 'er groote grouwelyke ftraffe volgen op de boozen: maar indien God door zyne voorziening gedwongen had tot boosheid, zo zouden de boozen onbehoorlyk geftraft worden; want alsdan hadde God de fchuld en niet den menfch, die gedwongen waare geweeft om boosheid te werken.

Deeze booze menfchen zyn anders niet dan fpiefen, ftokken en fteenen, daar mede God de vroomen laat geworpen worden. Daarom zal hy ze ook billyk in dat eeuwige vuur werpen, daar hebben zy ftraf genoeg. Daarom hoeven zich de vroomen aan haar wederparty niet te wreeken: ja zy zullen medelyden hebben met haare vyanden, en voor haar bidden: *Ach Vader, vergeeft het haar want zy weeten niet wat zy doen, rekend haar deeze zonden niet toe.* Wy zullen ons meer erbarmen over onze vyanden, dan over ons zelven: wy die fchade lyden, want wy hebben loon in den hemel, maar zy fchrikkelyke pyn in der hellen: daarom zullen wy voor haar bidden dat zy zich mogten bekeeren; het is altyd beter onrecht te lyden dan onrecht te doen. Chriftus fpreekt: *Wederftreeft het kwaade niet, maar overwint dat booze met het goede, geeft u iemant een flag op de rechter wange, bied hem de linker ook aan. Neemt u iemant den rok, laat hem ook den mantel, en zo u iemant dwingt een myle met hem te gaan zo gaat twee mylen met hem.* Want wie God wil dienen en gelaaten zyn, die moet booze en goede kreatuuren zich gelaaten en onderworpen zyn.

De Ziele ombelſd het arme en lydende leven van
JEZUS CHRISTUS.

Hoe minder trooſt aan alle dingen,
Hoe meerder trooſt aan 't eenig goed,
Dat als een welbron door komt dringen,
En laafd den dorſt van 't heet gemoed.
Weg geld, en goed, en aardſe ſchatten,
Weg eer, en aanzien, en gemak,
En al waar 't vlees zich in wil vatten,
Gy zyt den Geeſt een laſtig pak.
ô Welkom kruis, en bitter lyden,
Verachting, oneer, ſpot en ſmaad,
Verſchoovenheid van alle zyden,
Vergeeten armoed, ſtryd en haat,
Gy moet aan myne tafel eeten,
En overnachten in myn huis,
Die and'ren wil ik gants vergeeten,
En houden voor een ſnood geſpuis;
Uw goede vriendſchap mag wel duuren,
Zo lang ik woon in 't aardſe lyf:
Gy ſcheid my van de kreatuuren,
En maakt dat ik vereenigd blyf
Met God, myn Lief, myn overſchoone,
By wien 't my eeuwig luſt te woonen.

Goddelyk Antwoord.

Gelyk gy gemeenſchap hebt aan het lyden van Chriſtus [alzo] verblydt u: op dat gy ook in de openbaaringe zyner heerlykheid u moogt verblyden en verheugen. 1 Petrus IV: vers 13.

In-

XXXV.

Indien gy verdraagt als gy wel doet, [en daar over] lydet, dat is genade by God. Want hier toe zyt gy geroepen, dewyle ook Chriſtus voor ons geleeden heeft, ons een exempel nalaatende, op dat gy zyne voetſtappen zoudet navolgen. 1 Petrus II: 20, 21.

Op het XXXV. Zinnebeeld.

Van het arme en lydende leven van Christus.

Alle benaudheid der armoede word licht door het vuur der liefde verslonden. Het is den lief hebber zoet arm te worden met den Zoone Gods. Alle last is licht die de liefde gebied te draagen, en niemant zal den arbeid zwaar weezen, indien hy met het brood der liefde gesterkt is. ô Heere gy hebt wel gesprooken, ik bidde u laat geschieden als gy gezegt hebt. Gy hebt goeden raad gegeeven, geeft ook sterke hulp. Laat het al te zaamen zoet worden wat het vlees schynt zwaar te weezen, en laat den last licht worden die te vooren ondraaglyk scheen. Laat myn vlees zich verheugen in den levendigen God, en mynen Geest in God zynen Zaligmaaker. Och hoe goed is Israël God den geenen die oprecht van herten zyn! ô Heere ik zal u lief hebben, myn sterkheid, myn vastigheid, myn toevlucht en myn verlosser. Ik zal ook liefhebben de heilige armoede, de ootmoedigheid en lydzaamheid, navolgende uwen weg, en de weg uwer heilige geboden. Ik zal voortaan de armoede voor alle rykdommen houden, de ootmoedigheid voor alle glorie of eere, en de lydzaamheid voor alle rust. Laat my hier zorg voor draagen, en laat my alle dingen behaagen die den geest zoekt: want het vlees en baat niet met al. Laat my hier vernoeging in hebben zo als in alle rykdommen, en den mond van 't hovaardig leven en roere my niet; want zy zullen vallen als haaren dag komen zal, en haar einde zal zonder eere zyn, maar ik zal my in myn Heere verblyden, en in u ô God myn Zaligmaaker, zal ik my verheugen, want gy zyt my eenen spiegel der armoede, der ootmoedigheid, en der lydzaamheid geworden.

Men

Men zegt: Het plag den elendigen een trooſt te zyn, wanneer hy een medegezel heeft in 't lyden. Wie is dien medegezel zo goed en godvruchtig, die met den elendigen weet medelyden te hebben? dat is Jezus Chriſtus onzen Heere, die voor ons geleeden heeft en gekruiſt is geweeſt.

Het is voorwaar een grooten trooſt voor de geene die droevig, en op verſcheide manieren gepynigd zyn, dat Chriſtus ook verzocht, droevig, en met veel ſmerten voor ons gepynigd is geweeſt.

Het dunkt veel menſchen een hard woord te zyn, als men zegt: Verloochent u zelven, neemt uw kruis op en volgt JEZUS na. Maar 't zal noch veel harder om te hooren zyn in 't jongſte gericht; *Gaat van my gy vervloekten in 't eeuwige vuur.* Want die nu gaarn hooren ſpreeken van 't kruis te draagen, en dat volgen, die zullen dan niet vreezen voor dat grouwelyk woord der eeuwige verdoemenis.

Het teken des kruis zal in de lucht zyn, als onzen Heere ten oordeel zal komen. En dan zullen alle de dienaars des kruis, die haar zelven hier met Chriſtus gekruiſt hebben, tot den zelven Rechter Chriſtus met een goed betrouwen komen.

Waarom ontziet gy u dan nu het kruis te draagen, door 't welke men tot het eeuwig Koningryk komt? in 't kruis is de zaligheid gelegen, in 't kruis is het leven, in 't kruis leid het beſchermen tegen de vyanden, in 't kruis leid het inſtorten der hemelſe zoetigheid, in 't kruis is de kracht des herten, in 't kruis leid de blydſchap des Geeſtes.

De Ziele rust op Jezus borst.

Schoon alle dingen t'zaamen zwooren,
Dat zy myn ruste woude stooren;
Het was vergeefs gelyk gy ziet,
Zy roofden myne ruste niet,
Het minder moet voor 't meerder zwygen,
Het kleinste moet voor 't grootste neigen,
Ik rust zo veilig en zo zoet,
In God, myn lief, het hoogste goed,
En die is grooter dat zy alle,
Hoe zouw my dan de rust ontvallen?
Al staat de gantse kreatuur
In baarens nood, in vlam en vuur,
En baard veel jammers en veel smerte,
Wy leggen stil op JEZUS herte,
Dat is een plaats daar alle kwaad,
Hoe groot en sterk voor overgaat:
Een plaats van waare vrede en vreugden,
Den loon der onvervalste deugden.
ô Diepste LIEFDE uit Gods gemoed!
Myn JEZUS, ach wat zyt gy zoet!

Goddelyk Antwoord.

Vrede laate ik u, mynen vrede geeve ik u: niet gelykerwys de wereld [hem] geeft, geeve ik [hem] u. Uw' herte en worde niet ontroerd, noch en zyt niet vertsaagd. Joannes XIV: 27.

De

XXXVI.

De Heere is myn licht, en myn heil, voor wien zoude ik vreezen? De Heere is myn levenskracht, voor wien zoude ik vervaart zyn? Pfalm XXVII: vers 1.

Op het XXXVI. Zinnebeeld.

Van de waare ruste.

Joannes lag op de borst van onzen allerzoetsten Heere JEZUS, als dit een liefhebbende Ziele leest, zo ontvonkt haar het gemoed.

ô! Hoe zoet is het te rusten op het herte JEZUS! JEZUS is de eeuwige liefde des Vaders, en de eeuwige wezentlyke zachtmoedigheid, de toorn en de gestrengheid word van hem verslonden, en alle ongestuimigheid moet zich voor hem nederleggen.

Wie op deeze heilzaame plaats begeert te rusten, die moet alle valse rust op kreatuuren gevest, verlaaten.

Gy zyt zeer verdoold zo gy ergens ruste zoekt als in God.

Wie in God rust, hoeft niets te vreezen, want God is meerder dan alle kreatuuren. Maar wie in eenige kreatuur rust, staat geduurig in vreeze, dat hem zyn rust van een ander kreatuur zal verstoord en verbrooken worden, en ook, waar noch vrees is daar is geen waare ruste.

Psalm XCI. *Die in de schuilplaatse des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduwe des Almachtigen.*

Ik zal tot den Heere zeggen; Myne toevlucht, en myne burgt: Myn God op welken ik vertrouwe.

Want hy zal u redden van den strik des vogelvangers: van de zeer verderffelyke pestilentie.

Hy

Hy zal u dekken met zyne vlerken, en onder zyne vleugelen zult gy betrouwen: zyne waarheid is een rondasse en beukelaar.

Gy en zult niet vreezen voor den schrik des nachts: voor den pyl die des daags vliegt.

Voor de Pestilentie die in de donkerheid wandelt: voor het verderf dat op den middag verwoest.

Aan uwe zyde zullen 'er duizend vallen, en tien duizend aan uwe rechterhand: tot u zal het niet genaaken.

Alleenlyk zult gy het met uwe oogen aanschouwen: en gy zult de vergeldinge der godloozen zien.

Want gy, Heere, zyt myne toevlucht: den Allerhoogsten hebt gy gesteld tot uw vertrek:

U en zal geen kwaad wedervaaren, noch geen plaage zal uwe tente naderen.

Want hy zal zyne Engelen van u beveelen, datze u bewaaren in alle uwe wegen.

Zy zullen u op de handen draagen, op dat gy uwen voet aan geenen steen en stootet.

Op den fellen Leeuw en de Adder zult gy treeden, gy zult den jongen Leeuw en de Draake vertreeden.

Dewyl hy my zeer bemind, [*spreekt God*] *zo zal ik hem uithelpen: Ik zal hem op een hoogte stellen, want hy kend mynen naame.*

Hy zal my aanroepen, en ik zal hem verhooren: in de benaudheid zal ik by hem zyn, ik zal 'er hem uittrekken, en zal hem vereerlyken.

Ik zal hem met langheid der dagen verzaadigen, en ik zal hem myn heil doen zien.

De

De Ziele heeft haar herte met Jezus verzegeld.

Een ander zegeld met zyn ringe,
Een groote ſchat van aardſe dingen,
Die dierbaar is en hem behaagt,
Voor een ontrouwe knecht of maagd.
Ik heb den Zoon uit God den Vader,
Dien levendigen bron en ader,
Der diepſte liefde en vriend'lykheid,
Het eeuwig licht der Majeſteit,
De zoetſte JEZUS, Heer der Heeren,
Wien alle zaal'ge geeſten eeren
En dienen, zonder dwang of wet,
Zo duid'lyk op myn hert gezet
Gelyk een zegel; dat de dingen,
Die wy zo mild van God ontfingen,
Ons nimmer mogten zyn ontvoert,
Door hem die op dien ſchatkiſt loerd,
Om zich daar meeſter van te maaken.
Den roover durft ons niet genaaken,
Als hy dat hooge zegel ziet,
Want dit gebraad en ſmaakt hem niet.

Goddelyk Antwoord.

Zet my als een zegel op uw herte, als een zegel op uwen arm: want de liefde is ſterk als de dood: de iver is hard als het graf: haare koolen zyn vuurige koolen, vlammen des Heeren. Hoogelied VIII: 6.

XXXVII.

I.L.

Ik ben met Christus gekruist. En ik leeve, [doch] niet meer ik, maar Christus leefd in my: en't geene ik nu in het vlees leeve, dat leeve ik door het geloove des Zoons Gods, die my lief gehad heeft, en hem zelven voor my overgegeeven heeft. Gal: II: 20.

Op het XXXVII. Zinnebeeld.

Van de verzeegelinge des herten.

Zet *my als een zegel op uw herte.* Hoogelied VIII: 6. Merkt ô Godlievende Ziele, hoe den allervriendelykften Bruidegom JEZUS CHRISTUS, gebenedyd in der eeuwigheid, zelver u dat gebod van hem lief te hebben voorfchryft, en van u begeert dat gy altyd aan hem gedenken zult, en nimmermeer zyn gedachtenis vergeeten. Zo vordert nu de Bruidegom door deeze woorden, die bewaaringe des herten; want het herte is een kift der hemelfe fchatten, daar in de genade, liefde, wysheid en den Heiligen Geeft zelve uitgegooten word, en in woond. Maar dewyl daar niet onbeftendiger als des menfchen herte is, zo heeft het een zeer groote bewaaringe van nooden, daarom fpreekt de Bruidegom: *Zet my als een zegel op uw herte, op dat ik dat zelver bewaare, met al het geene dat gy daar in hebt*; zo dat de vyanden niet en durven aanroeren het geen dat zy met zulken zegel bewaart zien.

Daarom zet men een zegel op de dingen, datze niet met voordacht geroofd zouden worden. Zo word nu des Bruidegoms zegel op het herte gezet, wanneer het geheimenis zyns geloofs in de bewaaring onzer gedachtenis ingedrukt word, op dat den ongetrouwen knecht, namelyk den Duivel, door verzoeking niet zouw durven indringen, wyl hy ziet dat het herte met het geloof verzegeld is.

Wy moeten den Bruidegom in 't herte draagen, en genoegzaam daar in graveeren, op dat wy met Paulus fpreeken konnen: *Want ik draage de lidteekenen des Heeren Jezus in myn lichaam.* Gal: VI: 17. dat is, ik ben een lyfeigen knecht van Chriftus, een foldaat en zyn hertelyke

ke liefhebber, en daarom draag ik zyne lidteekenen aan myn lichaam aangebrand of ingegraaven, dat ik menigvuldig, inwendig, en uitwendig weete; dat ik met het herte en werk tegenwoordig niet myns zelfs, maar Christus zy, en dat hy als den gekruisten in my leeve, want ik ben met Christus aan 't kruis gehecht, en draage altyd dat sterven des Heeren JEZUS in myn lichaam om, op dat ook het leven des Heeren JEZUS in myn lichaam openbaar worde. Gelyk als men nu zegt, dat de knechten des Antichrists dat teken des diers zullen hebben aan haaren rechterhand, of aan haar voorhoofd: alzo zullen die met Christus vereenigde zielen, dat teken des levendigen Gods niet alleen aan de voorhoofden, of aan de handen, of andere leden des lichaams, maar inwendig in het herte draagen, desgelyks wy gedraagen hebben het beeld des aardsen, alzo zullen wy ook draagen het beeld des hemelsen.

Ons herte moet zyn gelyk een penning des hoogsten Konings, die met zyn beeld getekent is. Onzen Heiland wil, dat wy hem voor een zegel zullen hebben in onze betrachting en werken, en zyn teken zo wel onze woorden als werken indrukken, want alzo zullen zy Koninglyke en niet valse munten zyn, als dewelke met des Konings beeld zyn geteekend: gelyk als nu de penningen haar waardigheid hebben van des Konings beeld; alzo hebben de werken en gedachten, dewelke van het herte komen, haar verdiensten alleen van Christus; en alzo veel een herte gelykvormig is zyn Heere, wiens beeld het draagt, alzo veel zal het aanneemelyk voor God zyn.

De Ziele zet haar betrouwen in de wonden van Christus.

Wie is dien Steenrots, in wiens klooven 't Duifje
schuild,
Wanneer den Havich hees van moord en bloeddorst
huild?
En wie is 't Duifje? ach myn JEZUS, myn beminde!
Waart gy de Steenrots niet, ik wist hem nooit te vinden,
En is myn arme Ziel het weerloos Duifje niet,
Dat schuw voor d' eeuw'ge dood, in uwe wonden
vliet?
Och ja, myn eenig heil, want buiten uwe wonden,
Wierd ik van de Adelaar des afgronds haast verslonden,
Waar zoud' ik heen? helaas! hy greep my met een
vlucht,
En strooiden al te wreed, myn pluimpjes in de lucht.
Al myn gereehtigheid zouw my niet mogen baaten,
Myn krachten zouden my begeeven en verlaaten,
Daarom myn God, myn Lief, gy zyt den waarden steen
Myns heils, daar ik verschuil, gy zyt het maar alleen,
Gy zyt het AL, en ik het NIET, myn schoonste Heere,
Laat my uw sterkheid en myn zwakheid dag'lyks leeren.
Myn God, myn schoonste Lief, myn JEZUS, al myn
goed,
Uw liefde-tekens rood van 't heilig hemels bloed,
Uw liefde-tekens in uw voeten en uw handen,
Doen 't vuur van wederliefde in myne Ziel zo branden,
Dat ik wel hert'lyk wens om de uiterlyke dood,
Op dat myn geest zich gants in uwen Geest vergoot,
Als 't water eens Riviers, dat uit de Zee ontsprooten,
Niet rust eer 't weder in zyn oorsprong is gevlooten.

Goddelyk Antwoord.

Verlaat de Steden, en woond in de Steenrotse, gy inwoonders van Moab. En word gelyk een Duive, die in de mond eens hoogen hols nestelt. Jerem: XLVIII: 28.

XXXVIII.

Gy zyt myn Steenrotſe en myn Burgt; Leid my dan, en voert my om uwes naams wille. Pſalm XXXI: 4.

Op het XXXVIII. Zinnebeeld.

Van Christus wonden.

Komt laat ons met de liefhebbende Ziele, in alle aanvechtinge, elende en jammer deezes levens, onze toevlucht neemen tot de holen des Rotssteens: tot welk een Rotssteen? JEZUS CHRISTUS onzen Heere: Want deeze is de Rotssteen die door Mozes, dat is, door het Joodse volk, met de roede des Kruis geslaagen, overvloedig water van zich gaf; invoegen dat men niet alleen wateren, maar volgens het getuigenisse der heilige Schrift, ook Oli uit deeze allerhartste steen vermogt te zuigen. Derhalven den Profeet Jeremias ook zeide; *Verlaat de steden*, dat is, 't gerucht en de onrust des volks, *en woont in de Steenrotse, gy inwooners van Moab: en word gelyk een Duive, die in de mond eenes hoogen hols nesteld.* Dat is, in de open zyde van Christus. Dit is den Steen, welke den Patriarch Jakob tot een teken heeft opgericht, en daar hy Oli op goot, tot een bewys der overvloeijende genade en Godsdienstigheid. Wat kan ons in deeze Steenrots ontbreeken, want wy alhier voor al onze vyanden zeker en vry zyn: Hier kan de oude slange, dat listige en kromdraaijende serpent niet genaaken: Hier zyn wy van der aarden opgenomen, en op den weg des hemels gestelt; al vecht ons de wereld aan, al dreigd ons de vyand, al klaagd het vlees, wy en hebben voorwaar voor niets te vreezen, nademaal wy op den Rotssteen gefondeerd zyn: nergens konnen wy zo zeker en vry zyn als in de wonden onzes Heeren.

Wat my ontbreekt aan myn zelve, dat haale ik vrymoedig uit het binnenste myns Heeren, want zyn binnenste

nenfte is vol en overvloeijende van genaden, en 't en ontbreekt hem aan geen gaten tot uitvloeijinge, zyn handen en voeten heeft men doorgraaven, en zyn zyde met een Lancie doorfteeken, zo dat ik door deeze reeten honing uit den Rotsfteen, en Oli uit een harden fteen kan zuigen, dat is, ik kan hier door fmaaken en zien, hoe vriendelyk de Heere zy. Hy dacht over my gedachten des vredes, en ik en wifte het niet: maar de fpyker die hem zyn lichaam heeft doorgedrongen, is my een fleutel geworden, om te zien den wille des Heeren. Hoe en zoude ik 't niet zien; de fpyker roept, de wonde roept, dat God waarlyk in Chriftus zich met de wereld is verzoenende. 't Yzer is hem door de Ziele gedrongen, en is hem tot aan 't herte gekomen, invoegen dat hy nu niet anders en kan, als medelyden hebben met onze zwakheden. De heimelykheid zyns herten is door de gaten des lichaams openbaar geworden; die groote verborgentheid der Godzaligheid is ontdekt; die ingewanden der barmhertigheid onzes Gods, met welke ons verzocht heeft den opgang uit der hoogte, zyn aan den dag gekomen, en hoe en zouden ze door de wonden niet her voor komen? want waar in zoude het klaarder als in uwe wonden fchynen konnen, dat gy Heere vriendelyk en goedertieren zyt, en van groote barmhertigheid?

Longinus heeft my de zyde van Chriftus met de Lancie geopent, en ik ben 'er ingetreeden. Hier woon ik zeker, hier vermaak ik my, hier rufte ik zoet, hier weide ik met luft:

De Ziele in verlangen om ontbonden, en met Christus te zyn

Wie vraagd wat my beweegd om wel gemoed te zingen,
Daar veel elenden en veel krankheid my bedringen.
ô Blind vernuft! dat kruis, dien tegenspoed en stryd,
Is zelf de welbron van myn vreugde en zoetigheid.
Niets is 'er dat my houd van God, myn Lief, gescheiden,
Als eenen ouden muur, die staat noch tussen beiden.
Myn vlees den ouden mensch, als ik die zie vergaan,
Van dag tot dag, wil storm en onweer op hem slaan;
Dat wekt een vreugde in my, zo lang tot hy te gronde,
Door slag en stoot gekrenkt, niet meer en word gevonden,
Dan val ik God, de bron, daar ik zo zeer na dorst,
In de armen veilig t' huis en rust op zyne borst;
Daar klopt dat liefryk hert; dat mensch wierd op der aarden,
En de afgevallen Ziel tot erfgenaam herbaarden.
Dan smelt myn geest als was in JEZUS liefden vuur,
Wy worden gants vereend, Wat hy is van natuur,
En van alle eeuwigheid, dat worde ik van genaden,
Zo kan den honger des gemoeds zich recht verzaaden.
ô Blinde wereld waakt, beschouwd wat dat gy doet,
Hoe gy om rook en wind verliest het hoogste goed.

Goddelyk Antwoord.

D*ie overwint, ik zal hem geeven met my te zitten in mynen troon, gelyk als ik overwonnen hebbe, en ben gezeeten met mynen Vader in zynen troon.* Openbaaring III: 21.

Het

XXXIX.

Het leven is my Christus, en het sterven is [*my*] *gewin.*

Ik werde van deeze tweè gedrongen, hebbende begeerte om onthonden te worden, en met Christus te zyn. Want [*dat*] *is zeer verre het beste.* Phil: I: vers 21, 23.

ZANG.

TOON: Amarille mia Belle.

JEZUS CHRISTUS *myn waarde!*
Gy zyt het al, en al wat ik begeere.
Myn Bruidegom, myn Heere,
Gy zyt het al, in hemel en op aarde;
Die uwe wysheid baarde.
Hoe lange duurd het eer ik by u zal woonen?
Jezus Christus, Jezus Christus, Jezus Christus, myn schoone!

Als een hert dat ontvlooden,
In 't dichte woud, 't vervolgen van zyn plaagers,
Van Honden en van Jaagers,
Uit heeten dorst, schreeuwd na de waterstroomen,
Die van 't gebergte komen,
Zo schreeuwd myn Ziele naar u, ô God verheven!
Jezus Christus, Jezus Christus, Jezus Christus, myn leven.

ô Verderven en sterven,
Kost gy geheel myn eigen wil verslinden!
Dan liet in 't hert zich vinden:
Een levend water, ontsprongen uit Gods herte;
Geen dorst zouw my meer smerte.
Ja zoetste Jezus myn allerschoonste Heere,
Laat my sterven, laat my sterven, laat my sterven, van u leeren.

VAN

VAN 'T EEUWIGE VADERLAND, EN DESZELFS VREUGDE,

Op het XXXIX. Zinnebeeld.

Wanneer nu de Godlievende Ziel, den weg van haar Pelgrimſchap, door de gevaarlyke wilde Woeſtyne deezer wereld, ten einde gekomen is, en dat den ouden ſcheidsmuur haares uiterlyken Lichaams, van voor haar aangezicht is weggevallen, dan gaat zy weder in haar eerſte en rechte vaderland, daar zy uitgeſprooten is, (doch in Adam uitgewandeld was) by haar allerliefſte Vader t' huis, om met alle heilige Engelen in eeuwigheid voor zyn aangezicht te ſpeelen.

Om dan wat te zeggen van het zalige Vaderland, deszelfs wezen, vreugde en heerlykheid, zo zullen wy noch ten einde een Roozenhoetje vlechten, van verſcheide hooggekleurde Bloempjes, geleezen uit de Zielverkwikkende Roozengaarde van een hoogverlichte vriend Gods, die uit hooge en diepe Goddelyke beſchouwelykheid aldus ſpreekt:

Zouden wy dan aan God blind zyn? den Geeſt van Chriſtus, ziet door en in ons wat hy wil: en 't geen hy wil dat zien en weeten wy in hem, buiten hem weeten wy niets van God. Hy doet Goddelyke werken, en hy ziet wanneer, en wat hy wil: niet wanneer Adam wil, wanneer Adam zyn boosheid gaarn wilde uitſchudden, om zich met hoogmoedigheid te laaten zien.

ô Neen: hy verbergt zich aldaar; hy ziet niet in ons, in het licht de vreugde, in God: maar in 't kruis, in verdrukkinge, in 't lyden en ſterven van Chriſtus, in

Christus vervolging en versmaadheid, in groote treurigheid: daar ziet hy in: en laat den ouden Ezel beeven, en 't kruis van Christus draagen, dat is zyn Ampt. Maar, op den weg door den dood van Christus, ziet den nieuwen Mensch tot in de Engelse wereld, die is hem lichter en klaarder te begrypen, als de Aardse wereld, het geschied natuurlyk.

Niet met inbeelding: maar met ziende oogen, met die oogen die de Engelse wereld zullen bezitten; te weeten, met de oogen van het beeld der Zielen.

Met den Geest die uit het vuur der Zielen uitgaat: den zelven Geest ziet in den Hemel, die ziet God, en de eeuwigheid, en geen andere; die is ook dat edele beeld na Gods gelykenis.

Maar wanneer wy willen spreeken van het Paradys, en deszelfs vreugde, en hoogste wezen, wat dat zy, zo hebben wy geen gelykenis in deeze wereld, wy hadden daar Engelse tongen toe van doen, en de Engelse kennisse, en of wy die hadden, zo konnen wy 't doch met deeze tonge niet spreeken. In het gemoed; zo de Ziel op den Paradysen Bruidwagen vaart, word het wel verstaan, maar met de tonge kunnen wy 't niet opheffen, nochtans willen wy het A B C niet wegwerpen, en ondertussen met de Kinderen spreeken, tot dat ons een andere mond om te spreeken zal gegeeven worden.

De Schepping of gantse Kreatuurlykheid is anders niet als een openbaaring des alwezenden ongrondelyken Gods, alles wat hy in zyn eeuwige onaanvankelyke Gebaaring en regiment is, dat zelve ik ook de schepping, maar niet in de almachtigheid, en kracht, maar gelyk als een Appel op den boom wast, die is niet zelver den boom, maar hy wast uit de kracht des booms. Alzo zyn alle dingen uit de Goddelyke begeerte ontsprongen en in een wezen geschapen, daar in den beginne geen wezen daar toe voor handen was, maar alleen dat zelve Mysterium der eeuwige gebaaring, in welke een eeuwige vol-

volmaaktheid is geweeſt. Want God heeft de Kreatuurlykheid niet gebooren, op dat hy daar door volkomen wierde, maar tot zyns zelfs openbaaringe, als ter groote vreugde en heerlykheid: niet dat zulke vreugde eerſt met de Kreatuurlykheid begonnen heeft: neen, want zy is van eeuwigheid in 't groote Myſterio geweeſt, maar alleen als een geeſtelyk ſpeelen in zich zelven. De Kreatuurlykheid of Schepping is dat zelve ſpeelen uit zich zelven, als een Model of Werktuig van den eeuwigen geeſt, met het welke hy ſpeelt; en het is even als een groote Harmonie van veelerlei Snaarenſpel, het welk als in eene Harmonie geſtelt is. Want het eeuwige woord of goddelyk geluit of ſtemme welke een Geeſt is, heeft zich in formingen als in een uitgeſprooken woord of geluit met de gebaaring des grooten Myſteri ingevoert, en gelyk als het vreugdenſpel in den Geeſt der eeuwige Gebaaring in zich zelver is, alzo is ook het werktuig, als die uitgeſprookene Form in zich zelven, het welk het levendige geluit voert, en met zyn eigen eeuwigen geeſt des willens ſlaat, dat het luid en klinkt, gelyk een Orgel van veel ſtemmen, met een eenige lucht bewerkt word, dat een ider ſtemme, ja een ider pyp haaren toon geeft, en daar is doch maar eenerlei lucht welke in ider ſtemme geluit geeft, na dat het Inſtrument of Orgel gemaakt is. Alzo is in de eeuwigheid in het gantſe werk der goddelyke openbaaring maar een eenigen Geeſt, welke den Openbaarder in het uitgeſprooken geluit, als mede in het ſpreekende geluit Gods is, welke het leven is des grooten Myſteri, en van al het geene wat daar uit gebooren is, hy is den Openbaarder van alle de werken Gods.

De ſtemme Gods voert haar vreugde door de Kreatuur, als door een Inſtrument geduurig en eeuwig uit. De Kreatuur is de openbaaring der ſtemme Gods, wat God in de eeuwige Gebaaring zynes eeuwigen Woords uit het groote Myſterio des Vaders eigenſchap is, dat is de Kreatuur in een beeld, als een vreugdenſpel, waar

mee

meê den eeuwigen Geest speelt. Alle eigenschappen des grooten eeuwigen Mysteri der gebaaring aller wezen zyn in de Heilige Engelen en menschelyke kreatuuren openbaar, en ons is niet alzo daar van te denken, als of de Kreatuuren maar stille stonden, en zich over de heerlykheid Gods verheugden, en maar in vreugden sitterden: neen, maar gelyk als den eeuwigen Geest Gods in het groote Mysterio der Goddelyke gebaaring van eeuwigheid tot eeuwigheid werkt, en die oneindelyke en ontelbaare wysheid Gods geduurig openbaard, gelyk als de aarde geduurig schoone Bloemen, Kruiden en Boomen, als ook Metaalen en wezen baard, en de eene tyd heerlyker, sterker en schoonder te voorschyn brengt als de andere: en gelyk haastig in 't wezen het eene opgaat, het ander onder, en een geduurige genieting en arbeid daar méde is. Alzo is ook de eeuwige gebaaring des Heiligen Mysteri in groote kracht en wederbrenging, daar de eene Goddelyke vrucht der groote liefde en begeerte neffens de andere in 't Goddelyke wezen staat, en het is als een geduurig worstelen en bloeijen der schoone verwen, en een lieflyken reuk uit den Goddelyken kracht, na de eigenschap der Goddelyke natuur, een geduurigen goeden smaak der liefde uit Goddelyke begeerte. Al het geen waar van deeze wereld een aardse gelykenis en spiegel is, dat is in 't Goddelyke ryk in groote volmaaktheid in 't geestelyke wezen; niet is het maar Geest, als een wille of gedachte; maar het is wezen, lichaamelyk wezen, sap en kracht, maar tegen de uiterlyke wereld als onbegrypelyk: want uit dat zelve Geestelyke wezen, in 't welk het reine Element is, als ook uit het duistere wezen in 't Mysterio des Grims, als den oorsprong des eeuwigen luitbaaren wezens, daar uit de eigenschappen ontstaan, in deeze zichtbaare wereld gebooren en geschapen als een uitgesprooken geluit uit het wezen aller wezen.

De Heilige Engelen zyn daarom tot Kreatuuren uit God gemaakt, op dat zy voor Gods herte, welke is

den Zoone Gods, zullen looven, zingen, en ſpeelen, jubileeren, en de Hemelſe vreugde vermeerderen. En waar zoude den Vader haar anders verordineeren, als voor de deur van zyn herte? alle vreugde des Menſchen, die in den gantſen menſche is, ontſpringt uit de welbron van het herte, alzo ook in God ontſpringt de groote vreugde uit den welbron van zyn herte. Daarom heeft hy de Heilige Engelen uit zich zelven geſchapen, die zyn als kleine Goden na het wezen en de qualiteiten van den gantſen God, op dat zy zullen in de Goddelyke kracht ſpeelen, looven, zingen, op Inſtrumenten ſlaan, en de opklimmende vreugde uit het herte Gods vermeerderen.

De rechte liefde in de Goddelyke natuur ontſpringt uit den welbron van den Zoone Gods, ziet gy Menſchenkind, laat het u gezegt zyn, de Engelen weeten 't voor af wel wat de rechte liefde tot God zy, gy hebtze van doen in uw koud herte. Merkt, wanneer de lieftaalige vriendelyke glans en 't licht met de zoete kracht uit den Zoone Gods in den gantſen Vader lichtet in alle krachten, zo worden alle krachten met het lieftaalige licht en de zoete kracht ontſtooken, triumpheerende, en ryk van vreugde. Alzo ook wanneer dat lieftaalige en vrolyke licht van den Zoone Gods de lieve Engelen aanſchynt, en ſchittert haar binnen in haare herten, dan ſteeken zich alle krachten in haaren lyve aan, en daar gaat zulk een vrolyken liefde-vuur op, dat zy van groote vreugde looven, zingen, en ſpeelen, en dat ik noch geene Kreatuur uitſpreeken kan.

De perſoon of het lichaam van een Koning der Engelen is uit alle qualiteiten, en uit alle krachten van zyn gantſe Koningryk gebooren, door de walmende Geeſt Gods, en daarom is hy een Koning, dewyl zich zyne kracht in alle Engelen van zyn gantſe Koningryk uitſtrekt.

Alle Engelen van een Koningryk, beduiden die veel, en

en menigerlei kracht van God den Vader, en den Koning der Engelen beduid, den Zoone des Vaders, of het herte uit des Vaders krachten, en hy is ook het herte uit alle krachten, daar uit de Engelen gemaakt zyn: den uitgang uit een Koning der Engelen in zyn Engelen of de inficiring zyner Engelen, beduid God den Heiligen Geest, Gelyk als die zelve van den Vader en Zoone uitgaat, en inficiert alle krachten des Vaders, zo wel alle Hemelse vruchten en formen, waar van alles zyn opstygen heeft, en daar in de Hemelse vreugde staat; alzo is het ook met de werking, of kracht van een Jerubin of Troon Engel, die werkt in al zyn Engelen, gelyk als den Zoon en Heiligen Geest in alle krachten des Vaders, of gelyk als de Zon in alle krachten der Sterren. Daar van krygen alle Engelen den wille des Troon Engels, en zyn hem alle gehoorzaam, want zy werken alle in zyn kracht, en hy dringt met zyne kracht in haar allen. Want zy zyn de ledemaaten van zynen lyve, gelyk als alle krachten des Vaders des Zoons ledemaaten zyn, en hy is haar herte, en gelyk als alle Hemelse formen en vruchten gelederen zyn van den Heiligen Geest, en hy is haar herte, waar in zy opgaan, of gelyk als de Zon het herte aller sterren is, en alle Sterren zyn gelederen der Zonne, en werken onder malkanderen als een Sterre, en de Zon is doch het herte daar in, of het schoon veele in menigerleye krachten zyn, nochtans werkt alles in der Zonnen kracht, en alles heeft zyn leven van der Zonnen kracht, ziet aan wat gy wilt, het zy in 't Vlees of in Metaalen, of in Gewassen der Aarde.

Alhier zult gy weeten dat de Engelen niet alle van een Qualiteit zyn, zy zyn ook malkander in de kracht en machtigheid niet alle gelyk; een ieder Engel heeft wel de kracht van al de zeven Welgeesten in zich, maar daar is in ider eenigsins een Qualiteit der sterkste, na die zelve Qualiteit is hy ook geglorificeert. Want zo als aan ider plaats den Salitter ten tyde der schepping geweest is, alzo

is ook den Engel geworden, en na de Qualiteit, die het ſterkſte in den Engel is, word hy ook genaamt en gegloríficeert.

Gelyk als de Bloemen der Beemden een ider zyn verwe van zyn Qualiteit ontfangt, en ook zyn naam na zyne Qualiteit heeft, alzo ook de Heilige Engelen: in eenigen is de wrange Qualiteit het ſterkſte, en die zyn licht bruin, en het naaſte aan de koude.

Als nu het licht van den Zoone Gods haar aanſchynt, zo zynze als een bruinen blikſem gants helder in haar Qualiteit: eenige zyn van de Qualiteit des waters, en die zyn licht, gelyk den Heiligen Hemel, en als het licht haar aanſchynt zo is 't als een Kriſtallyne Meer.

In eenigen is de bittere Qualiteyt het ſterkſte, die zyn gelyk een koſtelyken en groenen Steen, die 'er uitziet als eenen blikſem, en als het licht haar aanſchynt dan is 't uit den rooden en groenen, als of een Karfunkel daar uit lichtende, of als of het leven daar oorſprong had.

Eenige zyn van de Qualiteit der hitte, die zyn de allerlichtſte, geel en rood, en als het licht haar aanſchynt dan is 't gelyk als den blikſem van den Zoone Gods. In eenige is de Qualiteit der liefde het ſterkſte, die zyn een aanblik der Hemelſe vreugde, gants licht, wanneer het licht haar aanſchynt, zo is 't als lichtblaauw, een liefelyken aanblik.

In eenigen is de Qualiteit des Toons, of des geluits, het ſterkſte, die zyn ook licht, en als het licht haar aanſchynt, dan is 't gelyk als een opſtygen des blikſems, als wilde zich daar iets verheffen.

Eenige zyn van de gantſe natuur, als een gemeene vermenging; wanneer het licht haar aanſchynt, dan is 't gelyk den Heiligen Hemel, die uit alle de geeſten Gods geformeert is.

Maar den Koning is het herte aller Qualiteiten, en heeft zyn Rivier in 't midden als een Welbron, gelyk als de Zon midden onder de Planeeten ſtaat, en is een Ko-

ning

ning der Sterren, en een herte der natuur in deeze wereld: alzo groot is ook Jerubin of Koning der Engelen.

En gelyk als die andere zes Planeeten nevens de Zon Heer-voeders zyn, en de Zon haaren wille geeven dat zy in haar mag regeeren en werken, alzo geeven alle Engelen haaren wille aan den Koning, en de Engelſe Vorſten zyn in den raad met den Koning.

Maar gy zult alhier weeten, dat zy alleen liefden wil onder malkander hebben; niemant misgund een ander zyn geſtalte en ſchoonheid, want gelyk als het in de Geeſten Gods toegaat, alzo ook onder haar. Ook zo hebben zy alle te gelyk de Goddelyke vreugde, en genieten al te gelyk de Hemelſe ſpyze, daar is geen onderſcheid in.

Maar in de verwen en ſterkte der kracht is een onderſcheid, maar in de volkomenheid gants niet, want een ider heeft de kracht van al de Geeſten Gods in zich; daarom, als het licht van den Zoone Gods haar aanſchynt, zo vertoond zich de qualiteit van ider Engel met de verwen.

Ik hebbe van de geſtalten en verwen maar eenige verhaald, maar daar zyn 'er veel meer, die ik om de kortheids wille niet ſchryven zal. Want gelyk als zich de Godheid in oneindelykheid vertoont, met haar opſtygen, alzo zyn 'er ook ondoorgrondelyke veelerlei verwen en geſtalten onder de Engelen: ik kan u in deeze wereld geen rechte gelykenis wyzen: als de bloeijende Aardbodem in de Mey, die is een dood en aards voorbeeld.

Wat doen dan de Engelen Gods in den Hemel, of waarom, of tot wat einde heeftze God geſchapen?

Dat meugt gy gierigaarts merken, die in deeze wereld na hovaardy, eer, roem, geweld, geld, en goed tracht, en dringt den armen zyn zweet en bloed af, en verpraald zyn arbeid, en meent beter te zyn als de

een-

eenvoudige gemeene, waar toe u God geſchapen heeft.

Waarom heeft God Engelſe Vorſten geſchapen, en niet alle in gelykheid?

Ziet, God is een God van order, gelyk als het nu in zyn regiment in hem zelver, dat is, in zyn geboorte, en in zyn opklimmen gaat, wallet en is, alzo is ook de order der Engelen.

Gelyk als in hem zyn zeven Qualiteiten, waar door het gantſe Goddelyke wezen bewerkt word, en zich in deeze zeven Qualiteiten in een oneindelykheid vertoond, en nochtans die zeven Qualiteiten Primus in de oneindelykheid zyn, waar door de Goddelyke geboorte eeuwig in zyn ordening onveranderlyk beſtaat: en gelyk in 't midden der zeven Geeſten Gods het Herte des levens gebooren word, waar van de Goddelyke vreugde opgaat, alzo is ook der Engelen order.

De Engelſe Vorſten zyn na de Geeſten Gods geſchapen, en de Jerubin na het Herte Gods: zo als nu het Goddelyke wezen werkt, alzo ook de Engelen, welke qualiteit in 't wezen Gods opgaat, en zich bezonder vertoond in zyn werking als in 't opklimmen des toons of geluits, of der Goddelyke werking, worſteling of kamping, die zelve Engelſe Vorſt, welke die qualiteit het meeſt toegenegen is, begint ook zyn rei met zyne Legioenen, met zingen, ſpeelen, danſen, verheugen, en jubileeren.

Dat is een Hemelſe Muſica, want daar zingt een ider na zyn qualiteit-ſtemme, en den Vorſt voert den rei, gelyk een Cantor met zyn Schoolieren, en den Koning verheugt zich en jubileert met zyn Engelen, den grooten God ter eeren, en tot vermeerdering der Hemelſe vreugde: en dat is in het Herte Gods, als een heilig ſpel, en daar toe zyn ze ook geſchapen, ter vreugde en eere Gods.

Als nu opgaat die Hemelſe Muſica der Engelen, zo gaat in de Hemelſe Pomp, in den Goddelyken Salitter

op allerlei gewassen, allerlei figuuren, allerlei verwen, want de Godheid vertoont zich in oneindelyke en ongrondeerlyke veelerlei aart, van verwen, formen en vreugde.

Nu die Wel-Geeſt in de Godheid welke zich dan bezonder vertoont met zyn opklimmen en liefde worſtelen, als waare hy Primus geworden, die zelve Vorſt der Engelen, begint ook terſtond zyn Hemelſe Muſica met zyn toegenegen Engelen na zyn qualiteit, met zingen, ſpeelen, fluiten en allerlei Hemelſe konſt, die in de Geeſten Gods opgaat.

Maar als het Centrum in 't midden opgaat, dat is, de Geboorte van den Zoone Gods zich bezonder vertoont als een triumph, daar gaat dan op de Muſica of vreugde van al de drie Koninglyke regimenten der gantſe ſchepping van de Engelen.

Wat hier nu voor een vreugde zyn mag, geef ik een ider Ziel te bedenken, ik kan 't in myn verdorven natuur niet vatten, veel minder ſchryven. Met dit gezang citeere ik den Leezer in 't andere leven, daar zal hy zelver meê aan den rei zyn, en deezen Geeſt eerſt gelooven, wat hy hier niet verſtaat, dat zal hy daar in 't aanſchouwen hebben.

Gy zult weeten, dat het uit geen ſteen gezogen is, maar wanneer een bliksem in 't Centro opgaat, zo ziet en kend het den Geeſt. Daarom ziet toe en ſpeelt niet te hoonachtig aan deeze plaats, of gy zult voor God een ſpotter bevonden worden, en 't zouw u wel gaan als den Koning Lucifer

Wat doen dan de Engelen als ze niet zingen? Ziet, wat de Godheid doet, dat doen zy ook. Als de Geeſten Gods in haar zelven, eêl en liefelyk in malkander baaren, en in malkander opklimmen, als een liefelyk omhelzen, kuſſen en van malkander eeten: in welke ſmaak en reuk het leven opgaat, en de eeuwige verkwikking, zo gaan de Engelen ook zeer vriendelyk, lieftaalig en liefelyk

in het Hemelſe Refier met malkander wandelen, en beſchouwen de wonderbaarlyke en liefelyke geſtalte des Hemels, en eeten van de bevallige en aangenaame vruchten des Levens.

Wat ſpreeken zy met malkander? Ziet gy prachtige, ſtoute en hovaardige Menſch, de wereld wil u hier te naauw worden, en gy denkt dat niemant u gelyk zy, bedenkt u hier, of gy ook een Engelſe of Duivelſe aart hebt.

By wien zal ik nu de Engelen vergelyken? Ik zal ze met recht by de kleine Kinderen vergelyken, die in de Mei, als de ſchoone Roosjes bloeijen, met malkander in de ſchoone Bloempjes gaan, die afplukken, en maaken daar edele Kransjes van, en draagen die in haar handen, en verheugen zich, en ſpreeken geduurig van de menigerley geſtalten der ſchoone Bloemen, en neemen malkander by de handen, als zy in de ſchoone Bloempjes gaan, en alze t' huis komen, zo laaten zy die de Ouders zien, en verheugen zich, waarover de Ouders dan ook vreugde aan de Kinderen hebben, en zich met haar verheugen.

Alzo doen ook de Heilige Engelen in den Hemel, die neemen malkander by de handen, en wandelen in de ſchoone Hemelſe Mei, en ſpreeken van de liefelyke en ſchoone gewaſſen in de Hemelſe Pomp, en eeten de bevallige aangenaame vruchten Gods, en gebruiken de ſchoone Hemelſe Bloempjes, tot haar ſpeeling, en maaken voor haar ſchoone Kransjes, en verheugen zich in de ſchoone Mei Gods.

Daar is niet anders als een hertelyk liefhebben, een zachte liefde, een vriendelyke zaamenſpraak, een lieftaalig gezelſchap, daar den eenen altyd zyn luſt aan een ander ziet, en een ander eerd. Zy weeten van geen boosheid, liſt of bedrog, maar de Goddelyke vruchten en liefelykheid zyn haar alle gemeen, den een magze gebruiken als den ander, daar is geen misgunſt, geen nyd,

geen wederwille, maar haar herte zyn in liefde verbonden.

Daar aan heeft nu de Godheid zyn hoogste behaagen, gelyk de Ouders aan de Kinderen, dat zyn lieve Kinderen in den Hemel, zich zo vriendelyk en wel aanstellen, want de Godheid speelt in zich zelven ook alzo, den eenen Welgeest in den anderen.

Gelyk wanneer als den bliksem des levens in 't midden der Goddelyke kracht opgaat, daar alle de Geesten Gods haar leven krygen, en zich hoog verheugen, daar is een lieflyk en heilig omhelzen, kussen, smaaken, voelen, hooren, zien en ruiken. Alzo is 't ook by de Engelen, als den eene de andere ziet, hoort en voelt, zo gaat in zyn herte den bliksem des levens op, en den eenen Geest omvangt den anderen gelyk als in de Godheid.

Als ik hier nu schryve van het Centro of 't midden, dat de Welbron der Goddelyke Geboorte in 't midden zy, zo is de meening niet, dat in den Hemel een bezondere plaats zy of een bezonder Lichaam, daar het vuur des Goddelyken levens opgaat, uit het welke de zeven Geesten Gods uitgaan in de gantse ruimte des Vaders: maar ik spreek op een Lichaamelyke of Engelse, of Menschelyke wyze, om des Leezers onverstands wille, op aart en wyze, als de Engelse Kreatuuren gebeeldet zyn, en zo als 't in God over is.

Gy moet niet denken, dat 'er in den Hemel een Lichaam zy, dat maar zo gebooren word, dat men bezonder God noemt: neen, maar de gantse Goddelyke kracht, die zelver den Hemel en aller Hemelen Hemel is, word alzo gebooren, en dat is genaamt God den Vader, uit wien alle Heilige Engelen gebooren zyn, en ook in die zelve kracht leeven, en aller Engelen Geest word in haar Lichaam geduurig eeuwig alzo gebooren, daar toe ook den Geest aller menschen.

Merkt, des Vaders kracht is ALLES in en boven alle Hemelen, en die zelve kracht baart overal het

LICHT: nu die zelve ALLE KRACHT is, en word genaamt den VADER, en het licht, dat uit die zelve ALLE KRACHT gebooren word, dat is, en word genaamt, den ZOON.

Maar daarom word'et den Zoon genaamt, om dat het uit den Vader gebooren word, dat het des Vaders Herte in zyn krachten is, en als'et nu gebooren is, zo is't een ander Perſoon als den Vader, want den Vader is de Kracht en het Ryk, en den Zoon is het Licht en de Glans in den Vader, en den Heiligen Geeſt is het wallen, of den uitgang uit de krachten des Vaders en des Zoons, en formeerd en beeldet alles.

Gelyk als de Lucht van der Zonnen en Sterren kracht uitgaat, en walmt in deeze Wereld, en maakt dat alle Kreatuuren zich baaren, en Gras, Kruid en Boomen opgaan, en al wat in deeze wereld is, alzo gaat ook den Heiligen Geeſt van den Vader en Zoon uit, en wallen, formeerd, en beeldet alles in den gantſen God. Alle Gewaſſen en Formen in den Vader gaan op in het wallen van den Heiligen Geeſt, daarom is't een eenigen God, en drie onderſcheidelyke Perſoonen in een Goddelyk wezen.

De gantſe natuur des Hemels ſtaat in de kracht der zeven Wel-geeſten, en in de zevende beſtaat de natuur of begrypelykheid aller qualiteiten: die is nu gants licht, en dik gelyk een nevel, maar gants doorluchtig als een Kriſtallyne Meer, dat men door alles kan heen zien, maar alzoo is de gantſe diepte of ruimte, boven en onder.

Nu hebben de Engelen ook zulke lichaamen, maar drooger te zaamen gecorporeert, en haar lichaam is ook den kern uit de natuur, het beſte, of de ſchoonſte glans uit de natuur.

Nu op den zevenden Geeſt Gods ſteunen zy met haar voeten, die daar is, dik als een nevel, en helder als een Kriſtallyne Zee, daar in klimmen zy opwaarts en

 neder-

nederwaarts waar heen zy willen. Want haar behendigheid is zo ſnel, als de Goddelyke kracht zelver, nochtans is de eene ſnelder als de ander, alles na dat hy van een qualiteit is.

In die zelve zevende Natuur-geeſt gaan ook op de Hemelſe vruchten en verwen, en alles wat begrypelyk is, en het is, als of de Engelen tuſſen Hemel en Aarde in de ruimte zouden woonen, daar zy op en nederklommen, en waar zy ooit waaren, daar ruſten haar voeten als of zy op de Aarde ſtonden.

De Ouden hebben de Engelen met vleugels, de Menſchen voor geſchildert, maar zy hebben ze niet van doen, maar zy hebben handen en voeten gelyk de Menſchen, maar op een Hemelſe aart.

De Heilige Engelen wallen of wandelen in alle de drie Koningryken onder malkander, daar van ontfangt den eenen van den ander, dat is, van de ſchoone geſtalte, vriendelykheid en deugd des anderen, zyn hoogſte vreugde, en evenwel behouwt een ider zyn natuurlyk bezit of plaats, waar in hy tot een kreatuur geworden is, voor zyn eigendom.

Gelyk als iemant in deeze wereld van een Bloedvriend en lief Menſch uit een ander Land bezocht word, daar hy hertelyk na verlangt heeft, daar is vreugde en vriendelyk beneveniren en wel kommen, en een lieve zaamenſpraak, en den Huiswaard vertoont den Gaſt het allerbeſte: hoewel dit maar kout water is tegen het Hemelſe.

Alzo doen ook de Heilige Engelen tegen malkander; als 't eene Koningryks Heir tot het andere komt, of het eene Vorſtelyke Qualiteit Heir tot het andere Vorſtelyke Qualiteit Heir komt, daar is niet anders, als een louter ontfangen der liefde, een zeer lieftaalige ſaamenſpraak, en vriendelyke eerbiedigheid, een bevallig en aangenaam wandelen der liefde, een zeer tuchtig en demoedig wezen, een vriendelyk kuſſen en geleiden, daar gaat de liefelyken Ryen dans aan. Ge-

Gelyk de kleine kinderen, als zy in de Mei, in de Bloempjes gaan, alwaar der dan menigmaal veel te zaamen komen, daar hebben zy een vriendelyke zaamenſpraak, en plukken de Bloempjes veel en menigerlei. Als dit nu is geſchied, zo draagen zy die in haar handen, en beginnen een zeer verheugelyken Ryen dans: alzo doen ook de Engelen in den Hemel, als zy uit vreemde Heiren te zaamen komen.

Zy zyn al te zaamen maar Inſtrumenten in de groote Harmonie der Goddelyke vreugde, in den zang en klank der krachten, en zyn al te maal arbeiders der wonderen Gods, als formeerders der krachten, van de Heilige Naamen Gods, gelyk als wy Menſchen in onze Mond de krachten der Senſum beelden, en formelyk maaken, tot luitbaare woorden, alzo is haar arbeid ook een loutere beelding der Goddelyke krachten en formen.

Want wat zy zullen en begeeren, dat word door haar imaginering in beelding en formen gebragt, het zyn louter Ideæ, op aard als de Goddelyke krachten, voor de ſchepping der Engelen in zulke Ideas hebben gebeeldet, alzo is ook haar na-modelling.

In de Goddelyke Pomp zyn voornamentlyk twee dingen te betrachten, eerſt den Salitter of de Goddelyke krachten, die zyn een beweegende wallende kracht, in die zelve kracht waſt en word gebooren de vrucht na ider qualiteit en aart, als Hemelſe Boomen, en Spruiten, die zonder ophouden haar vrucht draagen, ſchoon bloeijen en waſſen in Goddelyke kracht; zo verheugelyk, dat ik zulks niet ſpreeken of ſchryven kan, maar ik ſtamer daar aan, als een Kind, dat ſpreeken leerd, en kan 't nooit recht noemen, zo als het den Geeſt te kennen geeft.

De tweede geſtalte des Hemels in de Goddelyke Pomp is 't geluit, gelyk als in den Salitter der Aarde het geluit is, waar door Goud, Zilver, Koper, Yzer en diergelyke waſt, waar van men allerlei Inſtrumenten

ten ſchelle of ter vreugde maaken kon, als Klokken. Pypen, en alles wat 'er ſcheld: ook is dat zelve geluit in alle Kreatuuren, anders was alles ſtil.

Nu door dat zelve geluit in den Hemel worden alle krachten beweegt, dat alles verheugelyk waſt, en ſierlyk gebooren word; nu gelyk als de Goddelyke krachten veel en menigerlei zyn: alzo is ook het geluit veel en menigerlei. Als nu die krachten in God opklimmen zo bewegen zy malkander, en wallen in malkander, en 't is een ſtadig vermengen: als dan gaat in dezelve uit allerlei verwen, en in de verwen waſt allerlei vrucht, dan gaat in den Salitter op, en 't geluit vermengt zich ook, en klimt op in alle krachten der Vaders, als dan gaat op, ſtemmen en ſchellen in de Hemelſe vreugde. Zo gy in deeze wereld veel duizenderlei Inſtrumenten en ſnaarenſpel te zaamen bragt, en trokze alle op het konſtigſte in malkander, en had de allerkonſtigſte Meeſters daar toe, dieze bewerken, zo was het doch maar als het blaffen van een Hond tegen het Goddelyke geluit en Muſica.

Gelyk als in God twee dingen te merken zyn, alzo is zulks ook op gelyke wyze in den Engel.

Eerſt is de kracht, en in de kracht is 't geluit, die klimt in den Geeſt op, in 't Hoofd, in 't Gemoed, gelyk den Menſch in de Herſenen, en in 't Gemoed heeft hy zyn open Poorte, in 't Herte heeft hy zyn Zetel en oorſprong daar hy ontſpringt uit alle krachten. Want aller krachten Welbron weld in 't Herte, gelyk ook in den Menſch, en in 't Hoofd heeft hy zyn Vorſtelyken Stoel, daar ziet hy alles wat buiten hem is, en hoord alles, en ſmaakt alles, en ruikt alles, en voeld alles.

En als hy nu den Goddelyken Toon en 't geluit dat buiten hem is, hoort opklimmen, zo word zyn Geeſt geinficieert en met vreugde aangeſtoken, en verheft zich in zyn Vorſtelyken Stoel, en zingt en klinkt zeer vriendelyke woorden van Gods Heiligheid, en van de vrucht

en

en 't gewas des Eeuwigen levens, van de sierlykheid en verwen der eeuwige vreugde, en van 't lieftaalige aanblikken Gods, des Vaders, des Zoons, en des Heiligen Geestes: ook van de loffelyke Broederschap en gemeenschap der Engelen, van de eeuwigduurende vreugde, van de Heiligheid Gods, van haar Vorstelyk Regiment. In somma van alle krachten en uit alle krachten, dat ik van onmacht myner verdorventheid in 't Vlees niet schryven kan, en was veel liever zelver daar by.

Het Paradys staat in de Goddelyke kracht, en is niet Lichaamelyks of begrypelyks, maar zyn lichaamelykheid is gelyk de Engelen, daar een helder doorzichtig wezen is, gelyk als waare het Materiaals, en 't is ook Materiaals, maar bloot uit de kracht gefigureert, dat alles doorzichtig en schynende is, daar het Centrum der geboorte ook in alle dingen is, waar door de geboorte zonder einde en getal is.

Ik geef u een gelykenis van des Menschen gemoed, uit het welke de gedachten gebooren worden, van welke geen einde noch getal is. Want een ieder gedachte heeft weder het Centrum om andere gedachten te baaren. Alzo is het Paradys van eeuwigheid in eeuwigheid: maar dewyl het Licht Gods eeuwig is en zonder ophouden of verhindernis schynt, zo is'er in de geboorte ook een onveranderbaar wezen, daar alles in loutere volmaaktheid opgaat in groote liefde. Want dat geeft den Geest der kennisse, dat in 't Paradys zo wel gewassen zyn, als in deeze Wereld, in zulk een form, maar niet in zulk een kwaal en begrypelykheid.

Gelyk als wy zien dat hier uit der Aarden wast allerlei Kruid en Gras, het welke zyn kracht van de Zon en 't Gesternte ontfangt: alzo is den Hemel of Hemelse Limbus in de plaats der Aarde, en het licht Gods in de plaats der Zonnen, en den eeuwigen Vader in de plaats van de kracht der Sterren. De diepte of ruimte deezes wezens is zonder begin en einde, zyn wytte is niet te bereiken.

Als gy deeze wereld aanziet, zo hebt gy een voorbeeld des Hemels: de Sterren beduiden de Engelen, want gelyk als de Sterren onveranderd moeten blyven tot aan 't einde deezer tyd, alzo moeten de Engelen in de eeuwige tyd des Hemels eeuwig onveranderd blyven.

De Elementen beduiden de wonderlyke proportie en verandering van de gestalte des Hemels, want gelyk als zich de ruimte tussen de Sterren en de Aarde, in haar gestalte geduurig veranderd, haastig is 't schoon licht, haast droevig, dan is 'er wind, dan regen, dan sneeuw, haast is de ruimte blaauw, dan groenachtig, dan wit, dan donker.

Alzo is ook de verandering des Hemels in menigerlei verwen en gestalten, maar niet op zulk een aart als in deeze Wereld, maar alles naar het opklimmen der Geesten Gods, en het licht van den Zoone Gods schynt daar eeuwig in, maar daar is evenwel de eene tyd een grooter opstygen in de geboorte, als de andere, daarom is de wonderlyke wysheid Gods onbegrypelyk.

De Aarde beduid de Hemelse natuur of de zevende Natuur-geest, waar in de beeldingen en formen en verwen opgaan: de Vogelen, Vissen en dieren, beduiden de menigerlei gestalten der Figuuren in den Hemel.

Dan zult gy weeten, want den Geest betuigt 'et in den bliksem, dat in den Hemel evenwel allerlei figuuren opgaan, gelyk de Dieren, Vogelen en Vissen deezer Wereld, maar op een Hemelse form; klaarheid en aart, zo wel allerlei Boomen, Spruiten en Bloemen: maar gelyk als het opgaat, alzo vergaat 'et ook weder: want het word niet te zaamen gecorporeert als de Engelen, maar het figureert zich alzo in de geboorte der opstygende qualiteiten in de Natuur-geest.

Als een figuur in een Geest gebeeld word, dat zy bestaat, en zo de andere Geest met deeze worsteld en overwind, zo wordze weder gescheiden of veranderd, alles na den aard der Qualiteiten, en dat is in God als een Heilig bevelen.

Daar-

Daarom zyn ook de Kreatuuren, als Dieren, Vogelen, Vissen en Wormen in deeze Wereld niet tot een eeuwig wezen geschapen, maar tot een vergankelyk, gelyk als de figuuren des Hemels ook vergaan.

Niet moet gy denken dat in de Goddelyken Pomp Dieren, Wormen of Kreatuuren in 't Vlees te voorschyn komen, gelyk in deeze wereld; neen, maar ik meen alleen de wonderlyke proportie, kracht en geschiktheid in dezelve.

Als ik nu schryve van Boomen, Spruiten en Vruchten, zo moet gy 't niet aards, gelyk als in deeze Wereld verstaan, want dat is myn meening niet, dat in den Hemel zoude wassen een dooden, harden, houten Boom of Steen, die in aardse qualiteit bestond. Neen, maar myn meening is Hemels en Geestelyk, en doch waarlyk en eigentlyk alzo, ik meen geen ander ding, als ik het in den letter stel.

De Hemelse Salitter of krachten in malkander, baaren Hemelse verheugelyke vruchten en verwen, allerlei Boomen en Spruiten, daar op wast de schoone en liefelyke vrucht des Levens: ook zo gaan in deeze krachten op allerlei Bloemen met schoone Hemelse verwen en reuk, haar smaak is menigerlei, een ider na zyn Qualiteit en aart, zeer Heilig, Goddelyk en verheugelyk, want ider Quatiteit draagt zyn vrucht, gelyk als in de verdorven moordkuil en 't duister dal der Aarde opgaan allerlei Boomen, Spruiten, Bloemen en Vruchten, daar toe in der Aarde schoone Gesteente, Silver en Goud, dat is een voorbeeld der Hemelse baaring.

Doch gy zult dit weeten, dat zich aan de eene plaats haastig een Qualiteit machtiger vertoond als aan een ander, dan zegenvierd de tweede, dan de derde, dan de vierde, dan de vyfde, dan de zesde, dan de zevende. En 't is alzo een eeuwig worstelen, werken en vriendelyk opstygen der Liefde, daar zich dan in dit opstygen de Godheid geduurig wonderlyker en onbegrypelyker, en on-

ondoorgrondelyker vertoond, dat alzo de Heilige Engelen haar niet genoeg kunnen verheugen, en daar in niet genoeg kunnen gaan wandelen, en dat schoone TE DEUM LAUDAMUS niet genoeg kunnen zingen, naar ider Qualiteit des grooten Gods, na zyn wonderlyke openbaaring en wysheid, en schoonheid en verwen, en vrucht, en gestalten. Want de Qualiteiten klimmen eeuwig en altyd zodaanig op, en by haar is geen begin, noch midden, noch einde.

Als nu den Bliksem des Levens, dat is, den Zoone Gods in de middelste Cirkel in de Welgeesten Gods opgaat, en zich triumpheerende vertoond, zo klimt den Heiligen Geest ook triumpheerende opwaarts. In dit opklimmen stygt ook de Heilige Triniteit in 't Herte van de Engelse Koningen op, en een ider triumpheert ook na zyn Qualiteit en aart.

In dit opklimmen word het gantse Hemelse Heir alle Engelen triumpheerende en ryk van vreugde, en het schoone TE DEUM LAUDAMUS gaat op. In dit opklimmen des Herten word het geluid in 't Herte verwekt, zo wel in den gantsen Salitter des Hemels, daar gaat dan in de Godheid op, de wonderlyke en schoone beelding des Hemels in menigerlei verwen en aart, en een ider Geest vertoond zich bezonder, in zyn gestalte.

Ik kan 't by niets vergelyken, als by de allereedelste Steenen, als Jerubin, Smaragden, Delfin, Onix, Saffier, Diamant, Jaspes, Hyacinth, Amethetist, Berill, Sardis, Carfunkel en diergelyken.

In zulke verwen en aart vertoond zich de Natuur hemel Gods in 't opstygen der Geesten Gods: als dan het Licht van den Zoone Gods daar in schynt, zo is 't als een heldere Zee van de boven verhaalde Steenverwen.

Ach! dat wy doch Menschen vederen hadden en konden dit na onze kennisse in den Geest uwer Zielen schryven, hoe zoude doch menig omkeeren uit Sodom en Gomorra,

morra ; uit Babel, en het gierige hovaardige jammerdal, dat doch maar angst en kwaal is, vol vreeze, pyn en verschrikking.

Als wy met malkander over deeze smalle weg der Vleeselyke geboorte, op geene groene Beemde komen, daar den toorn Gods niet heen reikt, dan zullen wy ons over het geleeden leed, wel verheugen, of wy nu schoon des werelds Dwaas moeten zyn, en laaten den Duivel, in de kracht van de toorn Gods, over ons heen ruisen: daar leid niet aan gelegen, het zal ons in 't ander leven schoonder aanstaan, als of wy in dit leven een Koninglyke Kroon gevoerd hadden, want het is hier maar een zeer korten tyd. en 't is niet waardig dat het een tyd genaamt word. Amen.

TOEZANG.

Ziet Broeders dat is 't Vaderland
Daar onze Zielen vaaren.
Na d' opgeloste Levens band,
En overzuchte Jaaren.
Wie zouw om zulk een Koningryk
De wereld niet verlaaten?
Is 't Aardse niet maar drek en slyk,
En waardig om te haaten?
Dat is de schoone Broederschap
Die wy daar zullen vinden
Om eeuwig op den hoogsten trap
De vriendschap aan te binden,
En met haar in het Heilig Licht
Als Kind'ren Gods te speelen,
Voor 't Vaderlyke Aangezicht,

Zo

Zo mild, om meê te deelen,
Al wat uit zyne diepte weld,
Tot vreugd der Hemelingen,
In geen getal noch maat gesteld.
O groote en schoone dingen!
Wie kan uw lof volzingen?
Maar lieve Vrienden die dit leest
Zo schoon aan alle kanten,
Ik ben maar Hovenier geweest
Gedienstig in't verplanten.
Het zyn geen Bloemen uit myn grond,
Ik heb'ze maar geleezen
Om dat ik die welruikend vond,
En aangenaam van wezen,
En heb'ze hier by een gebragt,
Gevoeg'lyk om t' aanschouwen,
Op dat gy van haar schoone kracht
Een staaltje mogt behouwen.
Het was eens Anders Roozengaard,
Daar ikze kwam te pluiken
En laat'ze u, na Broeder aard,
Beoogen en beruiken.
Vaart wel, in Gods geleiden hand,
Myn Broeders, en myn Vrinden
Tot dat wy in het Vaderland,
Malkander heug'lyk vinden.

AMEN.

BLADWYZER

Der Zinnebeelden deezes Boeks,

EERSTE DEEL.

Op het I. Zinnebeeld.

TWEEDE DEEL.

XX. Hoe

DERDE DEEL.

EINDE.

